

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**MUSTAFA ORAKÇI'NIN KİTAPLARINDAKİ ÇOCUK
KAHRAMANLARIN KARAKTER ÖGELERİ
BAKIMINDAN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Rükiye ÖNLER**

**Danışman
Prof. Dr. M. Abdullah ARSLAN**

Eylül 2023, ERZİNCAN

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

“Mustafa Orakçı’nın Kitaplarındaki Çocuk Kahramanların Karakter Ögeleri Bakımından İncelenmesi” isimli "**Yüksek Lisans**" tezim tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Rükiye ÖNLER

T.C.

ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Ana Bilim Dalı : Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi

Program Adı : Tezli Yüksek Lisans

Tez Başlığı : Mustafa Orakçı'nın Kitaplarındaki Çocuk Kahramanların Karakter Ögeleri Bakımından İncelenmesi

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 82 sayfalık kısmına ilişkin 01.09.2023 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı % 3'tür.

Filtrelemeye tırnak içerisindeki alıntılar dahil edilmiştir. Filtrelemede yedi (7) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 01/09/2023

Danışman: Prof. Dr. M. Abdullah ARSLAN

Öğrenci: Rükiye ÖNLER

KILAVUZA UYGUNLUK

“Mustafa Orakçı’nın Kitaplarındaki Çocuk Kahramanların Karakter Ögeleri Bakımından İncelenmesi” başlıklı Yüksek Lisans Tezi Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Rükiye ÖNLER

Danışman

Prof. Dr. M. Abdullah ARSLAN

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Prof. Dr. M. Abdullah ARSLAN danışmanlığında **Rükiye ÖNLER** tarafından hazırlanan “**Mustafa Orakçı’nın Kitaplarındaki Çocuk Kahramanların Karakter Öğeleri Bakımından İncelenmesi**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı’nda **Yüksek Lisans** tezi olarak oy birliğiyle kabul edilmiştir.

01/09/2023

JÜRİ:

Danışman : **Prof. Dr. M. Abdullah ARSLAN** (İmza)

Üye : **Doç. Dr. Oğuzhan YILMAZ** (İmza)

Üye : **Dr. Öğr. Üyesi Nurullah AYDIN** (İmza)

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun /.... /2023 tarih vesayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... /..... /2023

Prof. Dr. Necdet TOZLU

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Bu çalışmada Mustafa Orakçı'nın Levent İz Peşinde kitap dizisinde yer alan çocuk kahramanlar karakter ögeleri bakımından incelenmiştir. Çalışmada doküman analizi deseni kullanılmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, önemine değinilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde çocuk edebiyatı, çocuk edebiyatının temel özellikleri, karakter ve çocuk edebiyatında karakter eğitime ilişkin açıklamalar yapılmış olup ilgili çalışmalara değinilmiştir. Ayrıca Levent İz Peşinde kitap dizisinin yazarı Mustafa Orakçı'nın hayatı ve edebi kişiliğine de kısaca değinilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde kullanılan yönteme ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Bunun yanı sıra araştırma deseni, incelenen dokümanlar, veri toplama araçları, veri analizi, verilerin geçerlik ve güvenirliğine ilişkin açıklamalarda bulunulmuştur.

Çalışmanın dördüncü bölümünde kitap dizisinde yer alan çocuk kahramanların karakter ögeleri ile ilgili elde edilen bulgular kategoriler altında toplanıp açıklanmıştır.

Çalışmanın beşinci bölümünde ise elde edilen bilgiler ve ilgili çalışmalar ışığında ulaşılan sonuçlar verilmiştir. Çalışmada yararlanılan kaynaklar kaynakça başlığı altında verilmiştir. Son olarak öz geçmiş kısmına yer verilmiştir.

Rükiye ÖNLER

TEŞEKKÜR

Öncelikle hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen, her zaman arkamda duran, yüksek lisans yapmak konusunda beni teşvik edip cesaretlendiren anneme, babama, ablama ve kardeşlerime; her daim yanımda olduğunu hissettiren arkadaşlarıma;

Tezin yazılma aşamasında bana yardımcı olan, yol gösteren değerli danışmanım Prof. Dr. M. Abdullah ARSLAN'a teşekkürü bir borç bilirim. Bu konuya yönlendirmede bana yardımcı olan Dr. Öğr. Üyesi Nur Hümeysra Özdemir Eren'e, süreçte değerli katkılarını esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Burcu Çıldır'a ve bu günlere gelmemde büyük emeği olan tüm öğretmenlerime canı gönülden teşekkür ederim.

Rükiye ÖNLER

MUSTAFA ORAKÇI’NIN KİTAPLARINDAKİ ÇOCUK KAHRAMANLARIN KARAKTER ÖGELERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Rükiye ÖNLER

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Eylül 2023

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mahmut Abdullah ARSLAN

ÖZET

Çocuk yazınında kahramanların sunuluş biçimi, sahip oldukları özellikler çocuğun özdeşim kurması açısından önemli bir yere sahiptir. Bu araştırmanın amacı Mustafa Orakçı’nın eserlerindeki çocuk kahramanların geliştirme biçimleri, açık, kapalı, durağan, devingen yapıları, çatışma çözme biçimleri, olumlu-olumsuz özellikleri ile bu olumlu-olumsuz özelliklerin karakter eğitimi nasıl etkilediğini ortaya koymaktır. Bu bağlamda çalışmada Mustafa Orakçı’nın kitaplarında yer alan çocuk kahramanların karakter öğeleri açısından özellikleri incelenmeye çalışılmıştır. Doküman analizi ile kurgulanan çalışmada Orakçı’nın Levent İz Peşinde kitap dizisinde yer alan otuz kitabı incelenmiştir. Elde edilen veriler önce betimsel analize tabi tutulmuş daha sonra içerik analiziyle ayrıntılara inilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre dizide yer alan çocuk kahramanlar, daha çok diyaloglar ve davranışlarıyla az da olsa dizide yer alan diğer karakterlerin yorumu ve fiziksel özellikleriyle geliştirilmiştir. Ayrıca açık karakter özelliklerine sahip bir kahraman dışında çocuk kahramanların çoğunun durağan özelliklere sahip olduğu tespit edilmiştir. Çocuk kahramanların genellikle yapıcı çatışma çözme biçimlerini kullandığı, sıklıkla da çaba harcayarak problemleri çözdükleri belirlenmiştir. Buna ek olarak çocuk kahramanların, daha çok olumlu özelliklerle öne çıktıkları, zaman zaman olumsuz özellikleriyle de aktarıldıkları görülmüştür. Ayrıca çocuk kahramanların sahip olduğu olumlu özelliklerin karakter eğitime olumlu yansıyabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Karakter, Çocuk Kahramanlar, Mustafa Orakçı.

AN INVESTIGATION OF CHILD HEROES IN MUSTAFA ORAKÇI'S BOOKS IN TERMS OF CHARACTER ELEMENTS

Rükiye ÖNLER

Erzincan Binali Yıldırım University

Graduate School of Social Sciences

Master Thesis, September 2023

Supervisor: Prof. Dr. Mahmut Abdullah ARSLAN

ABSTRACT

In children's literature, the way heroes are presented and their characteristics have an important place in terms of the child's identification. The aim of this research is to reveal the development styles, open, closed, static and dynamic structures, conflict resolution styles, positive-negative characteristics of the child heroes in Mustafa Orakçısı' works, and how these positive-negative characteristics affect character development. In this context, the study tried to examine the characteristics of the child heroes in Mustafa Orakçısı' books in terms of character elements. In the study designed with document analysis, Orakçı's thirty books in the Levent İz Peşinde book series were examined. The data obtained was first subjected to descriptive analysis and then detailed with content analysis. According to the results of the study, the child heroes in the series were developed mostly with their dialogues and behaviors, and to a lesser extent with the interpretation and physical characteristics of other characters in the series. In addition, it has been determined that most of the child heroes have static characteristics, except for one hero with clear character traits. It has been determined that child heroes generally use constructive conflict resolution styles and often solve problems with effort. In addition, it has been observed that child heroes stand out with their positive characteristics, but sometimes they are also conveyed with their negative characteristics. It has also been concluded that the positive characteristics of child heroes may be positively reflected in character education.

Key Words: Children's Literature, Character, Child Heroes, Mustafa Orakçı.

İÇİNDEKİLER

MUSTAFA ORAKÇI’NIN KİTAPLARINDAKİ ÇOCUK KAHRAMANLARIN KARAKTER ÖGELERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iv
ÖN SÖZ	v
TEŞEKKÜR.....	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xii
TABLolar LİSTESİ	xiv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Çocuk Edebiyatı	4
1.1.1. Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler	5
1.2. Karakter(ler)	7
1.2.1. Karakter Kavramı ve Çeşitleri	7
1.3. Çocuk Edebiyatı ve Karakter Eğitimi.....	8
1.4. Mustafa Orakçı’nın Hayatı ve Edebi Kişiliği	10
1.5. İlgili Çalışmalar	11

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli (Deseni).....	15
2.2. İncelenen Dokümanlar.....	15
2.3. Veri Toplama Araçları.....	18
2.4. Verilerin Analizi.....	18
2.5. Geçerlik ve Güvenirlik	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanlar ve Cinsiyet Dağılımı	20
3.2. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanları Geliştirme Biçimleri	20
3.2.1. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanları Bir Durum Karşısında Ortaya Koyduğu Tavrı ve Fiilleriyle Geliştirme	21
3.2.2. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanları Konuşma ve Monologlarla Geliştirme.....	26
3.2.3. Dizide Yer Alan Kahramanları Metindeki Diğer Karakterlerin Yorumu ve Onlarla Olan İletişimiyle Geliştirme	30
3.2.4. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanları Fiziksel Özellikleriyle Geliştirme.....	31
3.3. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanların Açık, Kapalı, Durağan ve Devingen Özellikleri	33
3.3.1. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanların Açıklık/Kapalılık Özellikleri	33
3.3.2. Dize Yer Alan Çocuk Kahramanların Durağanlık/Devingenlik Özellikleri	36
3.4. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanların Olumlu Özellikleri	40
3.5. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanların Olumsuz Özellikleri.....	53
3.6. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanların Çatışma Çözme Biçimleri.....	60
3.7. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanların Karakter Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi	72

SONUÇ VE TARTIŞMA.....	76
KAYNAKÇA.....	83
ÖZ GEÇMİŞ	87

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AK	:Arabaların Kahramanı
AKT	:Aktaran
AO	:Antikacının Oyunu
BD	:Böcek Dedektifi
BİU	:Büyük İşler Ustası
ÇK	:Çevre Koruyucusu
ÇKG	:Çöp Kamyonunun Gizemi
ÇO	:Çobanın Oyunu
DB	:Dinamit Bükücü
DG	:Değirmenin Gizemi
DOÇ.	:Doçent
DR.	:Doktor
EAY	:Esrarengiz Adaya Yolculuk
GES	:Gizemli Elmas Soygunu
HA	:Hayalet Avcısı
HAI	:Hazine Avcılarının İzinde
HK	:Hazine Kaşifi
KK	:Korkusuz Kurtarıcı
KKO	:Kamil'i Kurtarma Operasyonu
KKR	:Kaçakların Korkulu Rüyası
KM	:Kütüphane Muhafızı
KPB	:Kayıp Pul Bilmececi
KS	:Kitapların Sırrı
KT	:Keçilerin Takipçisi

KU :Kaçış Uzmanı
KY :Korkmak Yok
OG :Orman Gözcüsü
PH :Palyaço Hafiye
Prof. :Profesör
s. :Sayfa
ss. :Sayfa Sayısı
SGA :Süper Gizli Ajan
ŞPS :Şüpheli Paketlerin Sırrı
ŞS :Şimşeklerin Sırrı
YB :Yangın Bilmececi
YMG :Yüzyıllık Mektubun Gizemi
YRD. :Yardımcı

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1: Levent İz Peşinde Dizisinde Yer Alan Kitaplar.....	17
Tablo 3.1: Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanlar.....	20
Tablo 3.2: Çocuk Kahramanları Geliştirme Biçimleri	21
Tablo 3.3: Çocuk Kahramanların Açık, Kapalı, Durağan ve Devingen Özelliklerinin Dağılımı.....	33
Tablo 3.4: Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanların Olumlu Özellikleri.....	40
Tablo 3.5: Çocuk Kahramanların Olumsuz Özellikleri.....	53
Tablo 3.6: Çocuk Kahramanların Çatışma Çözme Biçimleri.....	60

GİRİŞ

Çocuk bilişsel, duyuşsal ve bedensel olarak kendine ait özellikleri bulunan dünyayı da bu özellikler çerçevesinde algılayan bir varlıktır. Çocuğun kendine özgü dünyasını şekillendiren eserler çocuk edebiyatının temelini oluşturmaktadır. Bu eserlerde karşılaştığı karakterler de çocuk üzerinde derin bir etkiye sahiptir. Özdeşim ögesi olarak da karşımıza çıkan karakter kavramı, çocuğun hayatı tecrübe etmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Karakterin rol model olarak görülebileceği dolayısıyla çocuk okurda karakterin sergilediği davranışlarının sonuçları hakkında gizil bir öğrenme gerçekleşebileceği söylenebilmektedir. Bu düşünceden yola çıkılarak çalışmada Mustafa Orakçı'nın kitaplarında yer alan çocuk kahramanlar karakter öğeleri açısından incelenmeye çalışılmıştır. Son zamanlarda ülkemizin çok okunan çocuk edebiyatı yazarlarından olan Mustafa Orakçı'nın, Levent İz Peşinde dizisinde yer alan çocuk kahramanların karakter öğeleri dahilinde bir çalışma yapılmamış olması araştırmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Orakçı'nın kitaplarındaki çocuk kahramanların geliştirilme yolları, açık, kapalı, durağan, devingen yapıları, çatışma çözme biçimleri, olumlu-olumsuz özellikleri ve bu olumlu-olumsuz özelliklerin karakter eğitime etkisi açılarından incelenmesi amaçlanmaktadır.

Kitaplarda yer alan karakterler çocuk için bir özdeşim ögesi olması sebebiyle önemli görülmektedir. Yılmaz (2016) çocuk yazınındaki karakterlerin, çocuk okurun yazınsal zevkini yükseltme noktasında etkili oldukları kadar, çocuk okura bazı mesajları iletme ve onun karakterini geliştirmek açısından önemli olduklarını da belirtmektedir. Daley (2020) edebiyatın, çocukların hayattaki hoşla gitmeyen, güç bazı durumlardan haberdar olmalarını bu tarz güç durumlar aracılığıyla ahlaki ve etik sorunları ortaya çıkarmalarını sağlayan bir alan olduğunu belirtmektedir. Edebiyatın bu işlevi çocukların hayatta karşılaştıkları ve karşılaşılabilecekleri durumları, bu durumlar karşısında sergilenebilecek davranışları gözler önüne sermektedir. Çocuklar davranışların doğurduğu sonuçları kitaplardaki kahramanlar üzerinden deneyimlemektedir.

Kitaplarda yer alan kahramanlar sayesinde kurguya dahil olan çocuk için kahraman, gerçek yaşamda karşılaştığı biri izlenimini oluşturur. Çocuk, kitaplardaki kahramanı benimsemekte hatta onunla arkadaş olabilmektedir. Çocukların ve gençlerin nitelikli çocuk yazını aracılığıyla kitap sayfalarında karşılaştıkları karakterler onlar

üzerinde hemen hemen gerçek hayatta karşılaştıkları insanlar kadar yoğun bir etkiye sahiptir (Almerico, 2014). Yukarıda değinilen nedenlerden ötürü kitaplarda yer alan çocuk kahramanlar ve bu kahramanların özellikleri, işlenişi, geliştirilmesi, kahramanlar aracılığıyla okur üzerinde oluşabilecek etkiler önemli bir yere sahiptir.

Bu araştırmanın amacı Mustafa Orakçı'nın eserlerindeki çocuk kahramanların cinsiyet dağılımını, geliştirilme biçimlerini, açık, kapalı, durağan, devingen yapılarını, çatışma çözme biçimlerini, olumlu-olumsuz özelliklerini ve bu olumlu-olumsuz özelliklerin karakter eğitimi nasıl etkilediğini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmaktadır:

- Mustafa Orakçı'nın kitaplarındaki çocuk kahramanların cinsiyet dağılımı nasıldır?
- Mustafa Orakçı'nın kitaplarındaki çocuk kahramanların gelişimi hangi yolla/yollarla gerçekleşmiştir?
- Mustafa Orakçı'nın kitaplarındaki çocuk kahramanlar açık karakterler midir, kapalı karakterler midir?
- Mustafa Orakçı'nın kitaplarındaki çocuk kahramanlar devingen karakterler midir, durağan karakterler midir?
- Mustafa Orakçı'nın kitaplarındaki çocuk kahramanların çatışma çözme biçimleri nasıl yansıtılmaktadır?
- Mustafa Orakçı'nın kitaplarındaki çocuk kahramanların olumlu ve olumsuz özellikleri nasıl yansıtılmaktadır?
- Mustafa Orakçı'nın kitaplarındaki çocuk kahramanların olumlu ve olumsuz özellikleri karakter eğitimi nasıl etkilemektedir?

Edebi eserlerde karakter bir özdeşim ögesi olarak kendine yer bulmaktadır. Gelişim seviyesi itibarıyla çocuk okurun kitaptaki karakterlerle özdeşim kurması daha kolaydır. Çocuğa göre hazırlanmış nitelikli çocuk yazını ürünlerinde yer alan kahramanlar bu bakımdan çok önemlidir. Kahramanlar aracılığıyla çocuklar üzerinde etkili olabilecek birçok aktarım yapılmaktadır. Yaş grubu göz önüne alındığında çocuk okurun kitapta karşılaştığı kendi yaşlarında kahramanlar daha çok ilgisini çeker ve kahramanlarla özdeşim kurması daha da kolaylaşır. Dolayısıyla çocuk kahramanlar vasıtasıyla yapılan aktarımın çocuğun kişilik gelişimine katkısı yadsınamaz.

Son zamanlarda çocuk yazınının verimli ve dikkat çekici yazarlarından biri de Mustafa Orakçı'dır. Orakçı'nın kitaplarında yer alan çocuk kahramanların karakter öğeleri araştırılmamış bir konudur. Çalışmada Mustafa Orakçı'nın eserlerinin seçilme nedenlerinden biri Kartal, Güner, Çelik, Soyçok ve Beşer (2019)'in yaptığı araştırmaya göre öğrencilerin kütüphaneden en sık aldığı kitapların ilk iki sırasında Mustafa Orakçı'nın kaleme aldığı eserler olmasıdır. Çalışmada Orakçı'nın eserlerinin seçilmesinin bir diğer nedeni ise Mazlum ve Mazlum (2016)'un yaptığı araştırmanın sonucudur. 9-10 yaş düzeyi için kitap okuma konusunda öğretmenlerin görüşünün alındığı araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin en çok okuduğu kitaplardan birinin “Levent” serisi olduğu görülmektedir (Mazlum ve Mazlum, 2016, s. 18). Bu çalışmalardan hareketle ilkokul öğrencilerinin en sık okuduğu yazarlardan biri de Mustafa Orakçı'dır. Bu bağlamda Orakçı'nın eserlerindeki çocuk kahramanların karakter öğelerinin incelenmesi önem arz etmektedir.

Özdeşim ögesi olan karakter kavramının ele alındığı bu çalışmada Orakçı'nın eserlerindeki çocuk kahramanların karakter öğeleri incelenmiştir. Bu yönden araştırma sonuçlarının araştırmacılara, ebeveynlere ve bu konuya önem veren eğitimcilere rehberlik edebileceği öngörülmektedir.

Çalışma Mustafa Orakçı'nın 8-9 yaş düzeylerine uygun Levent İz Peşinde 1, 2, 3, 4, 5 ve 6 dizisinde yer alan otuz kitapla sınırlı tutulmuştur. Veri setinde yer alan eserler, çocuk edebiyatının temel ilkelerinden karakter kavramı esas alınarak incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Çocuk Edebiyatı

Çocuklarda bulunan bilişsel, duyuşsal ve bedensel farklılıklar pek tabii olarak onlar için ayrı bir edebiyat alanını gerekli kılmaktadır. Çocuk yazını, dil ve benlik gelişiminin yanında bilişsel ve toplumsal ilerleme gibi eğitsel nitelikleri de barındıran his, fikir, imge ve sanat-güzelduyu eğitimi ile çocukların iç dünyalarını güçlendiren yazın-sanat alanıdır (Şirin, 2019:55). Çocuklar için ayrı bir sanat alanının ortaya çıkmasının bazı nedenleri bulunmaktadır. Dilidüzgün (2018), çocukların alımlama şekillerinin, dünyayı kavrama biçimlerinin yetişkinlerden çok daha değişik olması nedeniyle kendilerine mahsus kitaplara ihtiyaç duyduklarını, bu nedenle de onlar için ayrı bir yazın alanının ortaya çıktığını dile getirmektedir.

Şimşek ve Yakar (2018), çocukta estetik algısının doğuştan var olduğunu ve çocuğun duygu dünyasına seslenen edebiyatın estetik ögesi olarak tabii bir gereksinim olduğunu vurgulamışlardır. Çocuk edebiyatı ürünü oluşturmak için çocuğun dünyasını, bu dünyanın özelliklerini iyi bir şekilde gözlemlemek, öğrenmek ve birçok açıdan incelemek gerekir (Temizyürek, 2003, s. 161). Çocuk yazını, çocukları hayata hazırlamayı ve çocuklarda okuma kültürü oluşturmayı hedefler. Bu edebiyat ürünleri muhakeme eden, tartışan, tenkit ve itiraz eden, okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanmış, dil şuuru ve hassasiyeti edinmiş, seçme hürriyetine sahip fertler yetiştirmeyi amaçlar (Özyer, 2018, s. 675). Nitelikli çocuk yazını yapıtları çocuğun dili yerinde kullanma, kendisini anlatabilme, tasvir edebilme maharetini geliştirir, görüş açısını güçlendirir. Bunların yanı sıra çocuk, farklı görüş açılarını öğrenir, yaşadıklarını, okuduklarını, duyduklarını anlamaya ve yorumlamaya çalışır (Uçan, 2018, s. 21).

Çocuk okurun ilgi ve ihtiyaçları gözetilerek hazırlanan kitapların bünyelerinde barındırmak zorunda olduğu bazı nitelikler bulunmaktadır. Sever (2019), bu ürünlerin görsel ve dilsel anlatımlarıyla çocuğun his ve fikirlerinde istenilen etkiyi oluşturabilmesi için bazı temel özellikleri üstlenmesi gerektiğini dile getirmiştir. Çocuk edebiyatının ana nitelikleri dış yapı özellikleri, içyapı özellikleri olmak üzere iki başlık altında incelenebilir. Dış yapı özellikleri tasarım özellikleri ve görsel metinler; içyapı özellikleri ise konu, izlek, ileti, çevre ve karakter(ler)'dir. Bu bağlamda çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri gözetilerek hazırlanması gerekmektedir. Bu ilkeler çocuk kitaplarında dikkat edilmesi gereken belli başlı hususlardan oluşmaktadır.

1.1.1. Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler

Çocuk kitaplarında bulunması gereken dış yapı özellikleri olarak öncelikle kitabın boyutlarına dikkat edilmesi gerekmektedir. Okul öncesi dönemde kitapların boyutları çocukların el yapılarına uygun olacak şekilde tasarlanmalıdır (Daley 2020, s. 15; Sever 2019, s. 121). Çocuk kitaplarının hacim ve ağırlık açısından çocukların rahat bir şekilde kullanmasına ve taşınmasına olanak sağlamalı, büyüklük olarak ise açıldığı vakit çocuğun kucak genişliğinden fazla olmamasına dikkat edilmelidir (Karatay, 2011; Kaya, 2021, s. 119).

Kitaplardaki kâğıdın niteliği dikkat edilmesi gereken diğer bir husustur. Yırtılmayan, kolay eskimeyen, renkleri orijinal biçimde yansıtabilen, yazılanların kolayca okunabildiği kâğıt dokusu, çocukta kitaba karşı sevgi ve saygı oluşmasına katkıda bulunur (Sever, 2019, s. 121). Bu nedenle çocuk kitaplarında kullanılan kâğıdın niteliği çocuğun ilerleyen zamanlarda kitapla arasındaki arkadaşlığa zemin oluşturmaktadır.

Kitabı oluşturan kapak ve cilt dayanıklı, ilgi çekici ve çabuk dağılıp aşınmayacak şekilde oluşturulmalıdır (Oğuzkan, 2021, s. 370). Çocukların rahat bir şekilde okuyamadığı, görsellik ve renk açısından ilgisini çekmeyen kitaplar çocuğun kitaba olan ilgisini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Metin ve görseller, sayfa kenar boşlukları, satırlar arası boşluklar çocuğun kitabı rahat okuyabileceği bir şekilde ve kitap sayfalarında yer alan öğeler arasındaki uyum ve bütünlük çocukta estetik bir zevk uyandırabilecek şekilde düzenlenmelidir (Arıkan & Samur, 2020; Sever, 2019, s. 122).

Sayfa düzeni oluşturulurken ögeler arasındaki düzene dikkat edilmeli ve çocuğun dikkatini dağıtacak uyumsuzluktan kaçınılmalıdır.

Kaya (2021) çocuk kitaplarında kullanılan harflerin boyutların çocuğun gelişim özellikleri ve yaşı göz önünde bulundurularak düzenlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Çocuk kitaplarında kullanılan harflerin ilk okuma dönemindeki çocuklara kolaylık sağlaması açısından büyük puntolu olması gerekmektedir. Gelişime bağlı olarak okuması akıcı olmaya başladığı ve alışkanlık kazandığı düşünülen 9 yaş ve üzeri çocuklar için harf büyüklüğü olarak 12 punto kullanılabilir (Tekin, 2017).

Çocuk kitaplarında yer alan görseller ise çocukların beğeni ve idrak düzeyine uygun olmalı, metnin içeriğine görsel bir bütünlük katmalı; estetik özellikleriyle de görsel algılarını geliştirici bir nitelik taşımalıdır (Maltepe, 2009). Özellikle okulöncesi dönem çocukları için görsel imgeler vazgeçilmez birer öğedir. Bu ögeler ve metin arasındaki uyum çocuğun kitap hakkında olumlu düşünceler geliştirmesini sağlar. Yine Kardaş ve Alp (2013) çocuklar için yazılan eserlerde yer alan resimlerin belirgin, anlaşılır, konuyla uyumlu, çocukların hayal güçlerini destekleyici nitelikte olması gerektiğini savunmaktadırlar.

Çocuk kitaplarında bulunması gereken iç yapı özelliklerinden biri olan konu, yazarın kitabındaki düşünce veya vakadır (Kardaş & Alp, 2013, s. 19). Yakar ve Yılmaz (2021) çocuk kitaplarında çocuğun psikolojisini zedelememek ve olumsuz eylemleri özendirmemek şartıyla tüm konuların işlenebileceğini dile getirmektedirler. Oğuzkan (2021) ise tema ve konunun yakın ilişkisine değinmektedir. Tema ve konu bağlantısı güçsüz veya belirsiz kitaplardan çocukların edebi ve eğitsel açıdan tam olarak yararlanamayacağını belirtmektedir. Özellikle bilişsel olarak gelişen çocuk zamanla daha farklı içerikleri olan kitaplara yönelmeye başlamakta kitaplarda hayatın içinden, kendi gerçekliğine uyan olay ve durumlar görmek kitaba olan ilgisinin diri kalmasını sağlamaktadır. Konu ve tema birbirini tamamlayan iki terimdir. Konu, eserin meydana getirilmesinden önce de vardır halbuki tema konunun işlenişi sırasında ortaya çıkmaktadır (Akyüz, 2014). Konunun işlenişi sırasında çocuğun duygu dünyasının göz önünde bulundurulması ve duyguların çocuğa doğru bir şekilde aktarılmasına dikkat edilmesi gerekmektedir.

Mesaj olarak da bilinen ileti, sanatçının konuyu işleme amacıdır (Karatay, 2018, s. 109). Yazarın bu amaç doğrultusunda konuyu işlerken sözcüklere ve metnin tamamına yedirdiği duygu ve düşünceler ile okurda oluşturmak istediği temel etki olarak da tanımlanabilir (Sever, 2019, s. 133). Dolayısıyla yazar metni meydana getirirken çocuklarda oluşturabileceği etkileri göz ardı etmemekle birlikte iletiyi doğrudan değil, metnin içine çocuğun kendi keşfedebileceği şekilde yerleştirmesi gerekmektedir.

1.2. Karakter(ler)

Karakterin, bireyin yaşamına yön veren olay ve durumlar karşısında bireyin sergilediği tutum ve davranışlarına kaynaklık eden, bütün öğrenme yaşantıları sonucunda kazanılan olumlu ve iyi değer yargıları olduğu söylenebilir (Karatay, Destebaşı & Demirbaş, 2015). Kitaplardaki akışa göre meydana gelen olayları yaşayan kişiler vardır. Bunlar karakter veya kahraman olarak adlandırılmaktadır. Sever (2021) kitaplarda olayla doğrudan ilişkisi olan, olayın başından geçtiği en önemli kişiyi veya olayı yaşadıklarıyla yönlendiren kişiyi “baş kişi”, “temel kişi” ya da “kahraman” olarak nitelendirmektedir. Çocuklar dinledikleri veya okudukları kitapta bulunan kahramanla özdeşim kurup kitaptaki karakterlerin davranış veya benlik özelliklerini örnek alabilirler (Kardaş & Alp, 2013, s. 20).

Çocuklar, kendileriyle benzer zorluklar yaşayan ve bu zorluklarla nasıl başa çıkacağını muhakeme eden; başarılarını, kabahatlerini, deneyimlerini yaşama aktaran, benzer yaş veya daha büyük yaşta karakterlere sahip kitapları okumayı severler (Daley, 2020, s. 105). Bu kitaplardaki karakterler sayesinde hayatı da karakter üzerinden deneyimleyeme fırsatı bulan çocuklar, hayatta karşılaştıkları kimi durumlarda da bu deneyimlerden faydalanırlar. Yakar ve Yılmaz (2015), erken dönemde edebiyat eserlerini okuyup bu eserlerdeki karakterleri örnek olan ve onlarla özdeşim kuran çocuğun, karşılaştığı çatışmaları da bu karakterleri örnek alarak çözebileceğini dile getirmektedirler.

1.2.1. Karakter Kavramı ve Çeşitleri

Literatürde karakterler ve onların sunumları ile ilgili görüşlerin çeşitlik gösterdiği görülmektedir. Söz gelimi Karatay (2018), çocuk edebiyatında karakterlerin geliştirme yollarını şu şekilde sıralamaktadır:

- “1.Düz anlatım yoluyla,
2. Hikâyede geçen diyalogların içinde,
3. Başkalarının düşünceleriyle,
4. Karakterin kendi düşüncesiyle (monolog),
5. Olayların içinde sergilediği davranışlarıyla.”

Lukens (1999) ise karakter geliştirme yollarını şu şekilde belirtmektedir:

- “1. Davranışlarıyla ve eylemleriyle,
2. Konuşmalarıyla,
3. Fiziksel özellikleriyle (dış görünüşüyle),
4. Diğer karakterlerin yorumlarıyla,
5. Yazarın yorumuyla.” (akt. Sever, 2021, s. 95).

Yine Lukens (1999) karakter özelliklerini açık, kapalı, durağan ve devingen olarak sıralamaktadır:

Açık (İyi Geliştirilmiş) Karakter: Açık ya da diğer adıyla iyi geliştirilmiş karakterler okuyucu tarafından iyi bilinir, anlatılan olayların akışında birçok niteliğiyle okuyucunun hafızasında yer edinir.

Kapalı (Geliştirilmemiş) Karakter: Okurun iyi tanımadığı, özellikleri üstünkörü olarak anlatılan karakterdir.

Devingen (Dinamik) Karakter: Kitabın başı ve sonu arasındaki bölümde değişim gösteren, yeni karakter özellikleri kazanan, değerler edinip bunlara bağlı davranış sergileyen karakterlerdir.

Durağan (Statik) Karakter: Durağan karakterler ise kitabın başından sonuna önemli kişilik değişimleri geçirmeyen; yaşadığı önemsiz değişimlerin de okuyucu tarafından görmezden gelindiği karakterlerdir (akt. Sever, 2021, s. 104-118).

1.3. Çocuk Edebiyatı ve Karakter Eğitimi

Okuduğumuz kitapların bizi birçok yönden etkilediği yadsınamaz bir gerçektir. Bilişsel, duyuşsal ve bedensel olarak henüz gelişim aşamasında bulunan çocuk için bu

daha da önemli bir durumdur. Çevresini meraklı gözlerle araştıran, ne olup bittiğini gözlemleyen ve olaylar arasındaki bağlantıyı yorumlayarak çözmeye çalışan çocuk için okuduğu kitaplarda karşısına çıkan karakterler büyük önem arz etmektedir. Eserdeki kahramanla özdeşim kuran çocuk okur, farklı bir benliğe bürünüp olumlu eylemler geliştirebilmekte, hatta eserdeki kahraman kitaptan çıkıp çocuğun arkadaşı olabilmekte ve çocukta bazı istendik davranışların meydana gelmesini sağlayabilmektedir (Yakar & Yılmaz, 2021, s. 504-505). Bu tutumların meydana gelebilmesi için karakteri veya kahramanı oluştururken dikkat edilmesi gereken bazı noktalar bulunmaktadır. Sever (2019) çocuklara, çocuk kitaplarında kahramanın başından geçen olaylar ve durumlar karşısında karakterinde değişimler oluştuğunu sezdirmek gerektiğini dile getirmektedir. Bu değişimlerin oluştuğunu sezen çocuk okurda karaktere karşı sempati duygu oluşmakta ve çocuğun karakterle özdeşim kurması kolaylaşmaktadır. Ayrıca çocuğun kitaptaki olumlu karakterle/kahramanla özdeşim kurması, birleşmesi, kurgunun içinde yer alması için sanatçının kitapta tasvir ettiği karakterin inandırıcı, dürüst, hayatın içinden ve çocukla aynı yaş seviyesinde olması gerekmektedir (Karatay, 2018, s. 101).

Yakar ve Yılmaz (2021) çocuk kitaplarında yer alan kusursuz ve mekleştirilmiş karakterlerin çocuğu ümitsizlik ve karamsarlığa sevk ettiğini, çocukların bu sebeplerden ötürü kitapları okumak istemediğini dile getirmektedirler. Dolayısıyla kurgu içinde eylemleriyle öne çıkan karakterin, farklı yönleri ve özellikleriyle anlatılması gerekmektedir. Karatay (2011) olumlu karakter özelliklerinin çocuğa kazandırılmasında yazınsal eserlerin de rolü olduğunu dile getirmektedir. Birdenbire yaşanmayan bu değişim öğretmen öncülüğünde doğru metinler ve kitaplarla yavaş yavaş oluşmaya başlamaktadır.

Yazınsa eserler yardımıyla insanı ve insanoğlunu anlayan çocuk, insanların birbirine benzemediğini de anlamaktadır. Bunun sayesinde yeni büyüyen kuşaklar hoşgörülü olmayı, hürmet etmeyi ve sabırlı olmayı da öğrenmektedir (Arıcı, Şimşek & Ugan, 2018, s. 243). Kitaplardan duygudaşlığı, şefkati ve merhameti öğrenen çocuklar davranışlarının başkalarını olumlu ve olumsuz yönde etkilediğinin ayırımına varan birer yetişkin olmaktadır (Almerico, 2014). Çocukların his, fikir ve davranış biçiminin gelişimine katkı sağlayan çocuk yazını aynı zamanda onların yaşama olgun karakterler olarak atılmasına yardımcı olmaktadır (Yılmaz, 2018, s. 327). Berkowitz ve Schwartz (2006) karakter eğitiminin çocuğun gelişimini desteklediğini, sorumluluk sahibi, saygılı,

eleştirel düşünen bireyler amaçladığını, ayrıca akademik heyecanı tamamlayan önemli bir etken olduğunu dile getirmektedirler.

1.4. Mustafa Orakçı'nın Hayatı ve Edebi Kişiliği

Hayatı¹

Orakçı 1979 yılında Çanakkale'nin Çan ilçesinde dünyaya gelmiştir. Trakya Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü mezunudur. Aynı üniversitede eğitim yönetimi denetimi alanında Yüksek Lisans yapmış olup Sakarya ve Şanlıurfa'da öğretmenlik görevinde bulunmuştur. 2007 yılında kendisi gibi öğretmen olan Şükran Şenol Orakçı ile evlenmiştir. İlk kitabı 2009 yılında çıkmış olup o günden bu yana 140'ın üzerinde kitap yazmıştır. Bu kitapların en tanınanı ise Levent dizisidir.

Çocuklar için keyifli ve öğretici kitaplar yazmayı ana hedefi olarak gören Orakçı, kendisini önce öğretmen sonra yazar olarak tanımlamaktadır. Şu anda öğretmenlik yapmaya ve yazmaya devam etmektedir.

Edebi Kişiliği

Bir öğretmen yazar olarak yazın yaşamını sürdüren Mustafa Orakçı daha çok dokuz yaş ve üzeri için yazdığı "Levent" kitap dizisiyle tanınmaktadır. Levent İz Peşinde 1, 2, 3, 4, 5 ve 6, Türkiye'yi Geziyorum, Ünlülerle Bir Gün, İstanbul Dedektifleri bunlardan bazılarıdır. Orakçı, öğretmen kimliğinin de belirgin olarak yansıdığı kitaplarıyla çocukların ilgisini çekmeyi başarmaktadır. Ulusu (2020)'nun tespitiyle kitaplarında büyüklere saygılı davranma ve bilgi verme iletilerini sık sık işleyen Orakçı, çocukça duyarlılık ile eserler vermektedir. Köy ve kasaba hayatını seven Orakçı, kitaplarına da bunu yansıtmaktadır. Doğa ve hayvan sevgisinin de sıkça işlendiği bu kitaplarında çocukların ilgisini çeken maceralar yalın bir anlatımla sunulmaktadır. Ayrıca Metin ve Ceran (2022)'in deyimiyle kitaplarında yer alan söz varlığı unsurları çocukların düşünce dünyalarının gelişmesini ve kelime dağarcıklarının zenginleşmesini sağlamaktadır.

¹ Orakçı'nın hayatı ile ilgili bilgilere kendisiyle 04.10.2022 tarihinde e-posta aracılığıyla iletişime geçilerek ulaşılmıştır.

1.5. İlgili Çalışmalar

Literatürde çocuk edebiyatı, karakter öğeleri ve karakter eğitimi ile ilgili birçok araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmalar Orakçı'nın kitaplarının incelenmesi (Divrik & Ceran, 2022; Metin & Ceran, 2022; Ulusu, 2020), kitapların çocuk edebiyatının temel ilkeleri bakımından incelenmesi (Akyüz, 2014; Arıkan & Samur, 2020), karakter kavramı açısından incelenmesi (Akyüz, 2018; Karagül & Samur, 2017; Karataş, 2014; Sarıkaya, 2017), karakterlerin çatışma çözme yöntemleri açısından incelenmesi (Yakar & Yılmaz, 2016), karakterlerin geliştirilme yolları açısından incelenmesi (Baş & Ucuzsatar, 2020), kitapların karakter eğitimi açısından incelenmesi (Bayram, 2021; Doğantemur, 2019; Işık, 2017; Karatay, 2011; Karatay, Destebaşı & Demirbaş, 2015; Korkmaz, 2019; Yazar, 2021; Yılmaz, 2016) biçimindeki başlıklarla öne çıkmaktadır. Ayrıca bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturan, Mustafa Orakçı'nın sık okunan yazarlar arasında yer aldığı sonucuna ulaşan çalışmalar (Kartal, Güner, Çelik, Soyuçok & Beşer, 2019; Mazlum & Mazlum, 2016) da yer almaktadır.

Karatay (2011), karakter eğitiminde edebi eserlerin kullanımı konulu çalışmasında erdemli bireyler yetiştirmede aile kadar okulun da büyük bir rolü olduğunu dile getirmiştir. Okullarda uygulanacak karakter eğitimi yöntemlerinden edebi eserlerden yararlanmanın önemli bir yeri olduğunu, eserler üzerinden olumlu karakter özelliklerinin tartışılması ve irdelenmesinin çocukların olumlu tutum ve davranışları benimsemeye fayda sağladığını vurgulamıştır.

Akyüz (2014), yaptığı çalışmada İzgü'nün didaktik yazar kategorisinde yer aldığını ve dili ustalıkla kullandığını tespit etmiştir. Bunun yanı sıra tasarım ilkeleri açısından incelendiğinde çocuk gerçekliğinin göz önünde bulundurulmadığı, kitaplarda yer alan bazı resimlerin “klişe” olarak tanımlanabileceğini ifade etmiştir.

Karataş (2014), yaptığı çalışmada çocuk edebiyatında karakter ögesinin hem özdeşim kurma açısından hem de çocuklara çeşitli değerleri aktarma konusunda iyi bir araç olduğunu vurgulamıştır. İdealize edilmiş karakterlerin çocuğun gerçeklik algısını zedelediği dolayısıyla karakterlerin çocukların gelişim özellikleri gözetilerek oluşturulması gerektiğini dile getirmiştir.

Yine Karatay, Destebaşı ve Demirbaş (2015), deneysel modelde tasarlanan çalışmalarında deney ve kontrol grubuna uygulanan ön test-son test ahlaki gelişim

puanlarında anlamlı bir fark olduğunu gözlemlemişlerdir. Öğretmenler ve veliler öğrencilerde sabır, hoşgörü, saygı, sevgi gibi olumlu davranış ve tutumların geliştiğini dile getirmişlerdir.

Yakar ve Yılmaz (2015), yaptıkları çalışmada Beyazbulut dergisinde yer alan karakterlerin çatışmaları çözerken zaman zaman yardım aldıkları zaman zaman gayret gösterdikleri tespit edilmiştir. Kimi zaman da yapıcı bir çatışma çözme biçimi olmayan tesadüfe dayalı çatışma çözme yöntemini kullandıkları belirtilmiştir.

Mazlum ve Mazlum (2016), 9-10 yaş düzeyi için kitap okuma konusunda öğretmenlerin görüşünü aldıkları araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin en çok okuduğu kitaplardan birinin “Levent” serisi olduğunu belirlemişlerdir.

Yılmaz (2016), yaptığı incelenmede olumlu-olumsuz iletilerin hayvanlar vasıtasıyla çocuk okura aktarıldığını saptamıştır.

Işık (2017), Mevlâna İdris Zengin’in kaleme almış olduğu hikâye ve masallarında yer alan eğitsel iletilerin karakter eğitime etkisini incelediği çalışmasında eserlerde yer alan karakterlerin olumlu özellikler barındırdığı, bu karakterlerin çoğunun özdeşim kurulabilecek karakterler olduğunu belirtmiştir.

Karagül ve Samur (2017), çalışmalarında Türkçe ders kitaplarındaki öykülerde yer alan karakterler incelenmiş, çoğu karakterin “kapalı” ve “durağan olduğu sonucuna varılmıştır. Sever tarafından oluşturulan “karakter özellikleri sınıflaması” kullanılarak yapılan çalışmada “açık” ve “devingen” karakterlere rastlanmamıştır.

Sarıkaya (2017), Muzaffer İzgü’nün romanlarındaki karakterleri incelediği çalışmasında çoğu ana karakterin açık karakter özelliği sergilediği yan karakterlerin ise kapalı karakter özelliği sergilediklerini belirtmiştir. Karakter geliştirme yolu olarak da hem dinamik hem de açıklama yönteminin kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca karakterlerin genel olarak durağan olduğu, devingen karakterlerin de sayısı olarak az olduğu saptanmıştır.

Akyüz (2018), çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından Muzaffer İzgü’nün romanlarındaki karakterler adlı çalışmasında ilk olarak karakter özellikleri açısından incelenen romanlar daha sonra “Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yapıtlarını Değerlendirme

Ölçeği” yardımıyla puanlandırılmıştır. Romanlarda çocuk gerçekliğine ve çocuğa görelilik ilkelerine uyulduğu sonucuna varılmıştır.

Doğantemur (2019), Aytül Akal’ın kitaplarını incelediği çalışmanın sonucunda kitaplarda 23 farklı değer işlendiğini, eserlerin değerlerin aktarımı ve karakter eğitimi açısından materyal olarak kullanılabileceği tespit edilmiştir.

İbrahim Ünsal’ın çocuklar için yazdığı tarihi romanları inceleyen Korkmaz (2019) kitaplarda işlenen açık karakterlerin baş kahraman olduğunu ayrıca zeki, cesur, dürüst, vatansever, fedakâr gibi olumlu özellikler taşıdıklarını tespit etmiştir. Bu karakterlerin çocukların özdeşim kurabileceği karakterler olduğu, bu karakterler aracılığıyla tarih bilincinin oluşturulabileceğini saptamıştır.

Kartal, Güner, Çelik, Soyuçok ve Beşer (2019), ilkokul öğrencilerinin okuma tercihlerini inceledikleri çalışmalarında, çocukların Mustafa Orakçı ve Jeff Kinney’in eserlerini sıklıkla tercih ettiklerini saptamışlardır.

Arıkan ve Samur (2020), Behiç Ak’ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelenmesi adlı çalışmada kitaplarda kullanılan kâğıdın kaliteli olduğu, ciltleme yönteminin sağlam ve dayanıklı yapıldığı, iki kitapta kötü alışkanlıkların görselleştirildiği için çocuklara uygun olmadığı ama geriye kalan kitaplardaki resimlerin konuyla uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

Baş ve Ucuzsatar (2020), çocuk kitaplarındaki hayvan karakterleri geliştirilme yollarını açısından inceledikleri çalışmalarında, karakterlerin birden fazla yolla geliştirildiklerini, baş karakterlerin açık ve devingen, yan karakterlerin ise kapalı ve durağan özellikler sergilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Ulus (2020), Mustafa Orakçı’nın Çocuk Kitaplarındaki Eğitsel İletiler Üzerine Bir İnceleme adlı çalışmasında çocuk karakterlerin soran, öğrenen, bilimden sanata, edebiyattan spora kadar birçok alana ilgi duyduğunu ayrıca araştırmayı sevdiklerini ve kültürünü öğrenmeye meraklı olduklarını ortaya koymuştur.

Bayram (2021), karakter geliştirme bağlamında Aytül Akal’ın eserlerini incelediği çalışmada, eserlerde yer alan karakterlerin kapalı ve durağan özellikler taşıdığı ayrıca karakterlerin en çok davranışlarıyla geliştirildiği sonucuna ulaşmıştır.

Yazar (2021), çocuk kitaplarında bulunan dedektif karakterlerin özelliklerini ele aldığı çalışmada öğrencilerin bu karakterlere dair algılarını incelemiştir. 38 kitabın tahlil edildiği çalışmada dedektif karakterlerin genellikle olumlu özellikleriyle yansıtıldığı saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin dedektif karakterlere ilişkin algısının da benzer yapıda olduğu tespit edilmiştir.

Divrik ve Ceran (2022), Mustafa Orakçı'nın "Ünlülerle Bir Gün" Serisinin Okunabilirlik Düzeyi Açısından İncelenmesi adlı çalışmada seride yer alan karakterlerin özelliklerine değinmemişlerdir. Okunabilirlik düzeyini inceleyen çalışmada Ateşman okunabilirlik formülü uygulanmıştır. Formüle göre incelenen eserler kolay düzeyde çıkmış olup 2, 3 ve 4. Sınıflar için uygun bulunmuştur.

Metin ve Ceran (2022), Mustafa Orakçı'nın "Ünlülerle Bir Gün" Kitap Dizisinin Söz Varlığı Açısından İncelenmesi adlı çalışmada yine kitapta yer alan karakterlerin özellikleriyle ilgili herhangi bir bilgi yer almamıştır. Eserlerde en çok kullanılan söz varlığının deyimler olduğunu, incelenen on eserde toplamda bir atasözü ve bir doldurma sözcük kullanıldığı saptanmıştır.

Bu çalışmanın Orakçı'nın eserlerini iletiler, söz varlığı ve okunabilirlik düzeyi açısından inceleyen çalışmalardan farkı, kitaplarda yer alan çocuk kahramanların karakter öğeleri bakımından incelemesidir. Çalışma, Orakçı'nın eserlerindeki çocuk kahramanlar özelinde yapılması sebebiyle yukarıda karakter bağlamında yapılan çalışmalardan ayrılmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli (Deseni)

Bu çalışmada, Mustafa Orakçı'nın kitaplarındaki çocuk kahramanlar çocuk edebiyatının temel ilkelerinden “karakter” kavramı bağlamında incelenecektir. Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analizi deseni ile gerçekleştirilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2018)'e göre doküman analizi, nitel araştırmalarda gözlem, görüşme gibi yollarla veri toplamanın mümkün olmadığı durumlarda kullanılan bir desendir. Matbu ve elektronik materyaller de dahil olmak üzere tüm belgeleri gözden geçirmek ve yorumlamak için kullanılan dizgesel yöntemdir (Kıral, 2020, s. 170-189). Çalışmada kitap dizisinde yer alan çocuk karakterler özelinde karakter incelemesi yapıldığı için doküman analizi modelinin uygun olacağı düşünülmüştür.

2.2. İncelenen Dokümanlar

Bu çalışmanın veri setini Mustafa Orakçı'nın Levent İz Peşinde kitap dizisi oluşturmaktadır. Levent İz Peşinde 1, 2, 3, 4, 5 ve 6 olmak üzere altı setten oluşmaktadır. Timaş Çocuk bünyesinde yayımlanan dizinin her setinde 5 kitap olup dizide toplamda 30 kitap bulunmaktadır. Çocuk edebiyatı sahasında ürün veren Mustafa Orakçı'nın eserlerinin seçilmesinde son zamanlarda kitaplarının çocuklar tarafından sıklıkla tercih edilmesi yatmaktadır (Kartal, Güner, Çelik, Soyuçok & Beşer, 2019). Levent İz Peşinde dizisinin macera türünde yazılmış olması ve hitap edilen yaş itibarıyla çocukların ilgisini çekiyor olması araştırma için bu dizinin seçilmesinde etkili olmuştur. Metinlerde doğrudan alıntı yapılması gereken durumlarda kullanılmak üzere

dizide yer alan kitaplar için kısaltmalar belirlenmiştir. İncelenen kitapların kısaltmalarına ve künyelerine ilişkin bilgiler Tablo 2.1’de verilmiştir.

Tablo 2.1: Levent İz Peşinde Dizisinde Yer Alan Kitaplar

Kitabın Adı	Dizi	Sayfa Sayısı	Basım Yılı	Kısaltması
Süper Gizli Ajan	1	93	2020	SGA
Hayalet Avcısı	1	94	2020	HA
Palyaço Hafiye	1	92	2020	PH
Böcek Dedektifi	1	89	2020	BD
Hazine Kâşifi	1	92	2020	HK
Çevre Koruyucusu	2	90	2020	ÇK
Kütüphane Muhafızı	2	90	2020	KM
Arabaların Kahramanı	2	85	2020	AK
Korkusuz Kurtarıcı	2	85	2020	KK
Büyük İşler Ustası	2	85	2020	BİU
Dinamit Bükücü	3	89	2020	DB
Keçilerin Takipçisi	3	92	2020	KT
Kaçakların Korkulu Rüyası	3	91	2020	KKR
Kaçış Uzmanı	3	86	2020	KU
Orman Gözcüsü	3	85	2020	OG
Şimşeklerin Sırrı	4	93	2020	ŞS
Değirmenin Gizemi	4	85	2020	DG
Yangın Bilmecesi	4	89	2020	YB
Çobanın Oyunu	4	91	2020	ÇO
Korkmak Yok	4	90	2020	KY
Antikacının Oyunu	5	91	2020	AO
Yüzyıllık Mektubun Gizemi	5	89	2020	YMG
Kamil'i Kurtarma Operasyonu	5	91	2020	KKO
Kitapların Sırrı	5	89	2020	KS
Gizemli Elmas Soygunu	5	91	2020	GES
Çöp Kamyonunun Gizemi	6	88	2021	ÇKG
Esrarengiz Adaya Yolculuk	6	92	2021	EAY
Şüpheli Paketlerin Sırrı	6	92	2021	ŞPS
Kayıp Pul Bilmecesi	6	92	2021	KPB
Hazine Avcılarının İzinde	6	92	2021	HAİ

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmanın verilerini oluşturan kaynaklar iki bölümden oluşmaktadır. İlk olarak çalışmanın kuramsal çerçevesini meydana getirecek olan yerli ve yabancı kaynaklar belirlenmiş, bu kaynaklar elektronik ortamda veya basılı olarak elde edilmiştir. Belirlenen kaynaklarda literatürde yer alan konuya ilişkin çalışmalar gözden geçirilmiştir. Ardından Mustafa Orakçı'nın araştırmada kullanılacak olan eserleri basılı olarak temin edilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada erişilen veriler iki farklı biçimde analiz edilmiştir. Öncelikle çalışma verilerinin elde edileceği dokümanlar not tutulmadan okunmuştur. Yapılan okumalar neticesinde kavramsal yapıya ilişkin genel bir bakış açısı edinilmiştir. Çalışmanın amacı göz önünde bulundurularak kitaplar okunmuş ve dizide yer alan çocuk kahramanların özelliklerine dair bir tablo oluşturulup elde edilen veriler düzenlenmiştir.

İncelenen eserlere yönelik önceden belirlenen tema ve kategoriler olduğu için öncelikle betimsel analizden faydalanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2018) betimsel analiz yöntemini önceden oluşturulan şemadan yola çıkılarak verilerin belirli bir tema altında bir araya getirilmesi ve ortaya koyulmasına dayalı bir veri analiz yöntemi olduğunu belirtmişlerdir. Buna göre dizideki çocuk kahramanlara odaklanılmış ve bu kahramanların geliştirilme yolları, açık, kapalı, durağan ve devingen yapılarına dair veriler betimsel analiz yoluyla elde edilmiştir. Ardından veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi ise betimsel analiz sonucu elde edilen verilerin daha ayrıntılı incelemeye tabi tutularak betimsel analizle ayırımına varılamayan kavram ve temaların belirlenmesinde kullanılan veri analiz yöntemidir (Yıldırım & Şimşek, 2018, s. 242). Bu gayeyle içerik analizi uygulanan veriler kaydedilip düzenlenmiştir. İçerik analizi sonucunda çocuk kahramanların olumlu özellikleri, olumsuz özellikleri, çatışma çözme biçimleri şeklinde kategoriler oluşturulmuş, kodlamalar yapılmıştır. Kodlama, verilerde araştırmaya yönelik kesitler oluşturmak için verilerin farklı yönlerine sembolik kısaltmalar yapmaktır (Merriam, 2018, s. 165).

Devamında ise oluşturulan kategoriler için uzman görüşüne başvurulup duruma göre düzenlemeler yapılmıştır. Çocuk kahramanların olumlu ve olumsuz özelliklerinin

belirlenmesinde kitap dizisi içinden rastgele seçilmiş olan bir kitap uzman rehberliğinde kodlanmıştır. Çalışmada olumlu özelliklerle ilgili “araştırmacı, çevreye karşı duyarlı, yardımsever, tedbirli, planlı, saygılı, kurallara uyan, zeki, sorumluluk sahibi, cesur, dürüst, özel hayata saygılı ve düşünceli, güvenilir”, olumsuz özellikler ile ilgili “obur, açgözlü, sorumsuz, yalancı, alaycı, bencil, güvenilmez, tembel, umursamaz” gibi kodlara ulaşılmış fakat bu kodlardan frekansı az tekrar edilenler çıkarılıp olumlu özellikler kategorisi “araştırmacı, çevreye karşı duyarlı, yardımsever, tedbirli, planlı, saygılı, kurallara uyan, zeki, sorumluluk sahibi, cesur”, olumsuz özellikler kategorisi ise “obur, açgözlü, sorumsuz, yalancı, alaycı, bencil” şeklinde daraltılarak oluşturulmuştur. Belirlenen olumlu ve olumsuz özellik kodlarının birbirini kapsamamasına da dikkat edilmiştir.

2.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Elde edilen sonuçların geçerliğini ve güvenilirliğini sağlamak adına bazı tedbirler alınmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik cinsi önemsenmeksizin herhangi bir çalışmanın kavramsal çerçevesinin meydana getirilmesi, verilerin toplanması, çözümlenmesi ve yorumlanması süreçlerini ilgilendiren mühim kaygılardır (Merriam, 2018, s. 200). Öncelikle araştırma sürecine ilişkin detaylı bilgi verilmiş, bütün aşamalar adım adım açıklanarak aktarılmıştır. Veri seti farklı zamanlarda birkaç kez okunup içerik analizi sonucu belirlenmiş olan olumlu ve olumsuz özelliklerin geçerliği konusunda alanda iki uzman kişinin görüşüne sunulmuştur. Alan uzmanlarının eleştirileri ve yönlendirmeleri doğrultusunda olumlu-olumsuz özellik kategorilerinin daraltılmasında kısmi düzenlemeler ve değişiklikler yapılmaya çalışılmıştır. Ayrıca araştırma sonuçları doğrudan aktarmalar yoluyla açıklanarak geçerlik sağlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmada ilk olarak Mustafa Orakçı'nın “Levent İz Peşinde 1, 2, 3, 4, 5, 6” dizisinde yer alan çocuk kahramanların karakter özellikleri ele alınmış olup kahramanlarla ilgili veriler yorumlanarak başlıklar halinde kategorize edilmiştir.

3.1. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanlar ve Cinsiyet Dağılımı

Dizinin kahramanları kurgu boyunca aynı olup “Levent ve Tayfası” başlığı altında Levent, Mert, Osman, Hayri ve Kâmil olmak üzere toplamda beş çocuktan oluşmaktadır.

Tablo 3.1: Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanlar

Hayri
Kâmil
Levent
Mert
Osman

Tablo 3.1 incelendiğinde, Levent İz Peşinde dizisinde yer alan çocuk kahramanların cinsiyetinin erkek olduğu görülmektedir. Kitap dizisinde olaylar, çocuk kahramanlardan biri olan Levent'in bakış açısıyla anlatılmaktadır.

3.2. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanları Geliştirme Biçimleri

Dizideki çocuk kahramanların geliştirilmesinde karakteri yazarın anlatımıyla doğrudan geliştirme biçimi kullanılmamıştır. Bu durumun oluşmasında olayların Levent'in ağzından anlatılması etkili olmuştur. Dizide bulunan kitapların ilk sayfalarında Levent'in şu cümleleri yer almaktadır: “Acaba yazdığı kişi ben miydim? Ne

de olsa yaramaz bir kardeşim ve bir sürü komik arkadaşım var. Hayatım tam kitaplık hatta filmlik...” (SPG, 2) Bu cümlelerde kahramanlar hakkında kısa bir bilgi verilmiş olup kahramanlarla ilgili asıl bilgiler anlatı içerisinde geliştirilerek sunulmaktadır.

Tablo 3.2: Çocuk Kahramanları Geliştirme Biçimleri

Karakteri bir durum karşısında ortaya koyduğu tavır ve fiilleriyle geliştirme (AO 20, 39; BD 70, 74; ÇKG 61; ÇO 60; DG 6, 20, 47 63, 68; EAY 28; GES 53, 66; HAİ 15, 26, 83; HK 69; KKO, 10, 20; KPB 19, 35, 45, 54, 59; KS, 15; KY 35; SGA, 21; ŞPS 92; ŞS 85, 87; YB 7, 12; YMG 13, 61).

Karakteri konuşma ve monologlarla geliştirme (ÇKG 12; ÇO, 48; EAY, 6, 25, 36; GES 21; HAİ 21, 67, 68, 72; KS 9, 20, 72; KPB 82, 90; SGA 28; ŞPS, 11; ŞS 5, 81; YB, 34; YMG 11, 57, 79).

Karakteri metindeki diğer karakterlerin yorumu ve onlarla olan iletişimiyle geliştirme (ÇKG 83; GES 82; KPB 43, 73; KU 63; YMG 12, 30).

Karakteri fiziksel özellikleriyle geliştirme (KS 74; PH 53; ŞPS 38; ŞS 48; YMG 63).

Tablo 3.2’de de görüldüğü üzere dizide yer alan çocuk kahramanlar sırasıyla şu dört yolla geliştirilmektedir:

- Karakteri bir durum karşısında ortaya koyduğu tavır ve fiilleriyle geliştirme,
- Karakteri konuşma ve monologlarla geliştirme,
- Karakteri metindeki diğer karakterlerin yorumu ve onlarla olan iletişimiyle geliştirme,
- Karakteri fiziksel özellikleriyle geliştirme.

3.2.1. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanları Bir Durum Karşısında Ortaya Koyduğu Tavır ve Fiilleriyle Geliştirme

Aşağıda kitap dizisinde yer alan çocuk kahramanların ortaya koyduğu tavır ve eylemleriyle geliştirildiğine dair kullanımlar örneklendirilmiştir:

Levent ve tayfası büyüklerine karşı saygılı davranmaktadır. Davranışlarıyla da bu durum desteklenmektedirler. Yaşlı bir adamı görünce hemen elini öpmekte ve saygılı davranmaktadırlar. “İçeri girince ben de onun elini öptüm.” (SGA, 21) Kayıp pul olayını çözmek için bu konuda bilgili birinden yardım istemekte, yardım istedikleri kişiye karşı saygılı ve kibar davrandıkları, “– Çok teşekkür ederiz. İyi günler, kolay gelsin.” (KPB, 35) cümlelerindeki davranışlarından da anlaşılmaktadır. Bu ve benzeri durumlarda karşılaştıkları insanlara teşekkür edip öyle oradan ayrılmaktadırlar:

“– Çok teşekkür ederiz Salih Amca, diyerek oradan ayrıldık.” (KPB, 45)

“Adama teşekkür ettikten sonra bisikletimize bindik.” (HAİ, 15)

“– Efendim çay için çok teşekkür ederiz. Biz artık dönelim. Çok sağ olun.” (HAİ, 26)

“Gayet sessiz bir şekilde ona teşekkür edip yanından ayrıldık.” (KS, 15)

“Teşekkür ederek elektronikçiden ayrıldık.” (AO, 39)

Tayfa, aynı zamanda yardımseverdir de. Bu durum, “Yaşlı adam ayağa kalktı. Kalkarken ona yardım ettik.” (YMG, 61) davranışları yoluyla okuyucuya sunulmaktadır.

Tayfanın araştırmacı ve zeki olma özelliği sergilemiş oldukları davranışlarla okuyucuya aktarılmaktadır. Kamil’in de katıldığı bir resim sergisinde Kamil’in tablosu da dahil bazı tablolar çalınır. Tayfa olayı çözmek için hemen işe koyulduğu, “Osman, hemen kâğıt kalem çıkardı. Çalınan resimlerin isimlerini ve ressamlarını yazdı.” (AO, 20) sözlerindeki davranışlarda da belirtilmektedir.

Çocuklar, bir gün buğdayı değirmene götürünce değirmenin çalışmadığını görmekteirler. Su motorunun çalışdığını öğrenince hemen araştırmaya koyulduklarını, “Değirmencinin gösterdiği yere gidip su motorunu çalan insanlar hakkında ipuçları aradık.” (DG, 20) sergilemiş oldukları davranışlardan da anlaşılmaktadır.

Soyguncuların peşine düşen tayfa, onlara yakalanmamak için tedbirli ve zekice hareket etmektedir. Bu durum, “Adaya vardığımızda teknemizi bu defa daha ters noktada bıraktık. Yakalanmamak için tekneyi de saklamamız gerekiyordu.” (EAY, 28) cümlelerinde sergilemiş oldukları davranışlarıyla görülmektedir.

Tayfa, oyun oynamak için boş arsaya doğru yürürken bir kadının çığlık attığını duyar ve hep birlikte yanına koşarlar. Kadın seyahat acentesine hırsızların girdiğini söyler. Bunun üzerine Osman zekice hareket edip hiçbir şeye dokunmadan hemen polisi arar. Çocuk kahramanların tedbirli olması ve kurallara uyması, “Osman hemen içeri girdi ve hiçbir şeye dokunmadan polisi aradı.” (KKO, 10) alıntısıyla da aktarılmaktadır.

Tayfa, kasabada gerçekleşen soygunları çözmek için plan yapar. Levent bu durumu kendi bakış açısıyla şu şekilde aktarmaktadır: “Osman’ın odasının duvarında

bizim kasabanın kocaman bir haritası vardı. Osman şimdiye kadar soyulan yerlere minik bayraklar dikti. Soygun olanlara kırmızı, olmayanlara mavi.” (KKO, 20)

Osman, sorunlara mantıklı çözümler üreten, arkadaşlarına yol gösteren bir karakterdir. Osman, olaylar karşısında ortaya koyduğu davranışlar ile geliştirilmektedir. Bu durum Levent’in “*Bizim akıl küpü Osman, yine aklını göstermişti.*” (HK, 69) aktarımıyla verilmektedir.

Osman cesur, aynı zamanda da güvenilir bir arkadaştır. Levent ağaçlara zarar veren böceklerin bulunduğu kutuyu hırsızlardan kaçırmak istemektedir. Hırsızlar peşindeyken kutuyu atmak konusunda iki arkadaşı arasında seçim yapmak zorunda kalır: “*En yakınımda Kâmil en uzağımda da Osman vardı. Osman’a atmam daha mantıklıydı.*” (BD, 70) Daha sonra kutuyu Osman’a atmanın daha mantıklı olduğunu düşünüp kutuyu Osman’a atmaktadır. Osman’ın cesur davrandığını da “*Osman cesur çocukmuş. Korksa da elini kutunun kırık yerinden kaldırmadı.*” (BD, 74) sözleriyle belirtmektedir.

Osman, aynı zamanda tayfanın teknolojiden anlayan ve plan yapan üyesidir. Bu durum Osman’ın grup içinde sergilediği davranışlarla “*Tayfanın çoğu uyurken Osman yine tabletini karıştırıyordu.*” (KPB, 54) okuyucuya sunulmaktadır.

Tayfa, oyun oynamak için parkta toplanır. Osman Ahmet’in büyük büyük dedesinden kalan mektubun gizemini çözmeye çalıştığı için gece uyuyamamakta dolayısıyla da arkadaşlarıyla buluşmaya geç kalmaktadır. Osman’ın dakik biri olduğunu Levent “*Osman gelmemişti. Normalde bir yerde toplanacağımız zaman ilk o gelirdi.*” (YMG, 13) sözleriyle dile getirmektedir.

Tayfa, değirmenin su motorunu çalan hırsızların peşindeyken bindikleri kayık su almaya başlar. Osman’ın soğukkanlı bir tavır sergilediği Levent’in, “*Herkes bir anda panik oldu! Osman gayet soğukkanlı bir şekilde durumu idare etmeye çalışıyordu. – Arkadaşlar ellerimizle suyu boşaltmalıyız. Kürekleri çekenler de hızlansın.*” (DG, 68) cümleleriyle aktarılmaktadır.

Kâmil, yemek yemeyi çok seven biridir. Yemek yüzünden de başını birçok kez belaya sokmaktadır. Genellikle olaylar karşısında ortaya koyduğu davranışlarla geliştirilen karakter özellikleri sergilemektedir. Tayfa, bir olayın çözülmesinde balıkçıya yardım eder. Balıkçı teşekkür olarak istedikleri zaman balık yemeye gelebileceklerini

söyler. Kâmil'in obur biri olduğu, *"Biz balıkçıyı kırmamak için bir defa gittik ve balık ekmek yedik. Kâmil ise bir defa gitmekle yetinmedi. Neredeyse her akşam gidip balık ekmek yemeye devam etti."* (ŞPS, 92) aktarmadaki davranışıyla da görülmektedir.

Tayfa, su motorlarını çalan hırsızları yakalamak için dağılıp aramaya karar verir. Kâmil ise arkadaşları hırsızları yakalamak için uğraşırken yiyecek bir şeyler aradığını Levent, *"Herkes içeri girecek bir yer ararken o, karnını doyurmak için balık ekmek almıştı. Karşımızda oturmuş afiyetle yiyordu."* (DG, 63) cümleleriyle ifade etmektedir. Kâmil'in sergilemiş olduğu davranışından yola çıkarak üstüne düşen sorumluluğu yerine getirmediği görülmektedir.

Köyde kahvaltıları Levent'in ninesi ve Kâmil hazırlamaktadır. Ama Levent ve tayfası bu durumdan şikâyet etmektedir. Kâmil'in açgözlü davranması, *"Biz bir süredir kahvaltı yapamıyorduk. Sabah bütün yumurtaları yiyen Kâmil yüzünden bize neredeyse hiç yumurta kalmıyordu."* (DG, 6) cümleleriyle de aktarılmaktadır.

Tayfa, ayının tarlaya girmemesi için açıkta olan yeri çalılarla kapatmaya çalışmaktadır. Arkadaşları çalışırken Kâmil armut yiyerek onları izlemektedir. Kâmil'in arkadaşlarına yardım etmemesi sergilemiş olduğu davranışıyla da *"Biz çalışırken yardım etmediği yetmezmiş gibi bir de karşımıza geçip armut yedi durdu."* (KY, 35) aktarılmaktadır.

Kamil'in açgözlülüğü yine sergilemiş olduğu davranışlarıyla okuyucuya sunulmaktadır: *"Böreği önce ikiye böldü. Sonra böldüğü parçalardan birisini de üçe böldü. Hepimize birer pay verdi. Ona teşekkür ederek böreklerimizi yedik. Kendisi de büyük, yarım parçadan kocaman bir ısırık aldı."* (GES, 53)

Arkadaşlarının başı dertteyken Kamil'in tek düşündüğü dondurma yemektir.

"-Tamam, anladım Osman. Dondurmamı bitirir bitirmez geliyorum.

- Ne dondurması Kâmil? Çabuk buraya gel! Bırak dondurmayı.

- Olmaz, arkamdan ağlar. Bırakamam.

-Kâmil, eğer gelmezsen biz burada daha çok ağlayacağız. Tayfa kalmayacak.

Biz ne kadar acele etsek de Kamil'in umurunda değildi." (ŞS, 85)

Daha sonra Hayri ona iki külah dondurma alacağını söyler ve Kâmil dondurma için arkadaşlarını kurtarmaya gitmekte, yaptığı ilk şey arkadaşlarını dondurmaya sormak olmaktadır:

“– Dondurma sözünüzü unutmayın.

Hayri de ona ters ters baktı:

– İlk sözün bu olmamalı dostum. Bu dünyada bir dondurmadan daha değerli şeyler de var.

– Başka bir şey daha mı ısmarlayacaksınız?” (ŞS, 87)

Levent ve Kâmil’in plan gereği saklanması gerekmektedir. Ama Kâmil açgözlülüğü yüzünden planı umursadığını,

“– Kâmil, gitme, bütün planı mahvedeceksin.

– Gidip su içmek zorundayım Levent. Midemdeki baklava ve şöbiyetler su diye bağırp duruyor. Su içmem lazım.” (ÇO, 60) davranışıyla da göstermektedir.

Levent ve tayfası çevreye karşı duyarlı karakterlerdir, hayvanları ve doğayı sevmektedirler. Bu durum eylemleriyle de okuyucuya sunulmaktadır:

“Kâmil, kediye daha bir sıkı sarıldı:

–Arkadaşlar, ben bu kediyi sahipleniyorum. Bizim bahçede büyür ve orada çok mutlu olur, dedi.” (GES, 66)

Tayfanın üyelerinden Kâmil bahçe yapmaya, sebze yetiştirmeye karar verince çocuklar hep beraber küçük bir bahçe hazırlamaktadırlar. Tayfanın doğa sevgisi Levent’in aktarımıyla şu şekilde okuyucuya sunulmaktadır: “Fidanlar dökmeye, yani sebze vermeye başladığıdaysa çok mutlu olmuştuk. Artık iki üç günde bir gidip sebzeleri suluyorduk. Bahçe işleriyle uğraşmak insana huzur veriyordu.” (YB,7)

Mert karakteri de davranışlarıyla geliştirilmiştir. Tayfa kötü adamların peşine düşer ve Mert dışında herkes yakalanınca Mert onları kurtarmak için cesur davranması, “Mert sürünerek ateşin etrafından dolaştı ve kamp sandalyelerine oturmuş uyuyan iki adamın yanına gitti. Onların ayakkabı bağcıklarını bağlamaya başladı.” (HAİ, 83) cümleleriyle de aktarılmaktadır.

Tayfanın üyeleri aynı zamanda sorumluluk sahibi kişilerdir. Bir olayı araştırmak için kütüphaneden aldıkları kitabı zamanında teslim ettikleri, “– Bize bir inceleme için lazımdı, dedi Osman. İşimiz bitince bir an önce geri getirelim dedik.” (KPB, 59) cümlelerindeki davranışından da anlaşılmaktadır.

Levent ve tayfası hırsızlık yaptığından şüphelendikleri bir çocuğu takip etmektedir. Çocuk gizlice eve girince hemen polisi arayıp ihbarda bulunmaktadır: “Polisleri görünce dışarı çıkıp yanlarına gittik. Onlara çocuğun hangi eve girdiğini gösterdik.” (ÇKG, 61) Başka bir gün tayfa buğday tarlalarının yandığı haberini alırlar. Hemen yangın ihbar hattını arayarak yetkililere haber vermektedirler: “Eğer o tarla yangını söndüremezsek bir yıllık emek boşa gidecekti. Osman akıllılık edip hemen orman yangını ihbar hattını, 177’yi aradı. Tarlanın yerini ve adresini verdi.” (YB, 12)

Levent ve tayfasının kurallara uyması davranışlarıyla geliştirilmiştir. Levent pul sergisinde fotoğraf çekmek için önce görevliden izin aldığı, “Pulları tek tek incelerken bir taraftan yanımda getirdiğim fotoğraf makinemle fotoğrafını çekiyordum. Tabii bunu yapmak için görevliden izin aldım. O da flaşsız olarak çekebileceğimi söyledi.” (KPB, 19) cümlelerinden anlaşılmaktadır.

Tayfa araştırdıkları bir olayda şüpheli gördükleri bir kamyonu takip etmektedir. Kamyonu takip ederken takip mesafesine dikkat etmeye çalıştıkları, “Kasabanın içinde takip ettiğimiz araç hızlı gidemediği için işimiz kolaydı. Çok yaklaşımadan ve çok da uzaklaşımadan onu takip ettik.” (DG, 47) cümlelerindeki davranışlardan da anlaşılmaktadır.

Yukarıda Levent İz Peşinde dizisinde yer alan çocuk kahramanların davranışlarıyla geliştirildiğine dair örnekler yer almıştır.

3.2.2. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanları Konuşma ve Monologlarla Geliştirme

Dizide yer alan çocuk kahramanlar yazarın anlatımından çok, konuşma ve monologlarla geliştirilmiştir. Olayları Levent adlı kahraman anlattığı için karakter geliştirmede onun iç monologları da etkilidir. Aşağıda kitap dizisinde yer alan çocuk karakterlerin konuşma ve monologlarla geliştirildiğine dair kullanımlar örneklendirilmektedir:

Levent, yardımsever biridir. Bu özelliği diyaloglar ve monologlar ile geliştirilip sunulmaktadır. Arkadaşlarıyla yürürken ona çarpıp yere düşüren birine hemen yardım elini uzattığını, *“Ben de elimi uzatıp çocuğu kaldırmak istedim.”* (ÇKG,12) cümlesiyle belirtmektedir.

Başka bir gün fatura ödemeye gelip eşyalarını unutan yaşlı bir teyzeye yardım etmeye çalışmaktadır: *“– Arkadaşlar, bunu teyze unuttu. Peşinden gidip yetiştireyim. Gözden kaçırmamam lazım...”* (ŞPS, 11) Yardımsever olma sadece Levent’in değil, tayfanın geri kalanının da olumlu karakter özelliğidir ve bu özellik kahramanların arasında geçen diyaloglar yoluyla okuyucuya sunulmaktadır: *“Belki yaşlı adamın yardıma ihtiyacı vardır diye düşünerek yanına gittik.”* (YMG, 57)

Tayfa, ekinleri yanan köylülere yardım etmeye karar verir ve bu durum Levent’in, *“Hepimiz heyecanlanmıştık. Bu işi çözmeye ve insanların ekinlerini kimin, niçin yaktığını bulmaya karar verdik.”* (YB, 34) iç monoloğu yoluyla okuyucuya aktarılmaktadır.

Levent, fotoğraf çekmeyi seven biridir. Bu özelliğini kendi aktarımıyla okuyucuya şu cümlelerle ifade etmektedir: *“Hemen makineme sarılıp deniz fenerinin fotoğraflarını çektim. Sonra da arkadaşlarıma döndüm:*

– Arkadaşlar, kusura bakmayın ama bu deniz fenerinin yakınında fotoğraf çekilmeden geri dönmek istemiyorum. Yakınına gidip fotoğraf çekelim. Ne dersiniz?” (HAİ, 21) Levent ve tayfasının araştırdığı bir olay sırasında buldukları haritanın fotoğrafını çekip uygulamaya yüklemeleri gerekmektedir. Osman, Levent’in iyi fotoğraf çektiğini, *“– Aramızda en iyi fotoğraf çeken sensin Levent, dedi.”* (HAİ, 68) cümlesiyle de dile getirmektedir.

Levent aynı zamanda çevreye duyarlı bir çocuktur. Bunu *“Dalgaların sesini dinlemek, doğan güneşi seyretmek, birkaç fotoğraf çekmek denize girmek kadar eğlenceli benim için.”* (EAY, 6) iç monoloğu yoluyla okuyucuya aktarmaktadır. Levent gibi tayfanın geriye kalan üyelerinin de çevreye karşı duyarlı olduğu görülmektedir. Bir gün gölde zehirlenen balıkları gören tayfa bu duruma çok üzülmemektedir. Levent, arkadaşlarının da bu duruma üzüldüğünü, *“Gölün yüzeyindeki ölmüş balıkların görüntüsü aklımdan çıkmıyordu. Diğerlerinin yüzüne bakılırsa onların da keyfi yoktu.”* (EAY, 25) düşüncesiyle de aktarmaktadır.

Tayfa, aynı zamanda doğayı, doğa hayatını çok sevmektedir. Bu durum da yine Levent'in, *"Köyde hayat çok güzel devam ediyor. Hepimiz burada kendimizi daha özgür ve daha mutlu hissediyoruz."* (ŞS, 5) iç monoloğu yoluyla anlatılmaktadır.

Levent ve tayfası anlatıda daha çok araştırmacı kimlikleriyle ön plana çıkmaktadır. Bu durum daha çok kendi aralarında gerçekleşen konuşmalarla sunulmaktadır. Tayfa, elmas soygunu olayını araştırırken hırsızların çöpe attıkları kar maskelerini bulmak için bir plan yapar. Amaçları bu hırsızlığı yapan insanlara dair ipucu elde etmek olduğu aralarında geçen, *"– Arkadaşlar benim bir fikrim var ama pek temiz bir fikir değil. Biraz kirli bir fikir... Sizinle ipucu arayacağız. Haritada işaretlediğimiz bütün yolların üzerinde yer alan çöp tenekelerine ve çöp konteynerlerine bakacağız."* (GES, 21) diyaloguyla da ifade edilmektedir.

Osman, kendisinin ve arkadaşlarının kitap okumayı sevdiğini, *"– Fatih'le kütüphanede tanıştık. O da bizim gibi kitap okumayı seviyor."* (KS, 9) cümleleriyle ifade etmektedir. Daha sonra Osman'ın kütüphaneden tanıdığı bu arkadaşı kötü adamlar tarafından kaçırılır. Tayfa, bu olayı araştırmaya karar verip hemen ipuçlarının peşine düştüğünü Osman'ın, *"– Arkadaşlar, bence elimizdeki ipucuna bakmalıyız. İpuçlarına daha doğrusu... Birinci ipucumuz, bir görüntü kaydı. Ne söylediği anlaşılmıyor. Diğer ipucu bir plaka, o da tam olarak okunmuyor. Nerden başlayalım?"* (KS, 20) cümleleriyle ifade edilmektedir.

Tayfa, zor durumdaki bir adama yardım etmek için ipuçlarını takip eder fakat daha sonra yakalanır. Bu durum Levent'in adamla olan, *"– Evet ağabey, dedim. Sizi orada gördük, bulmaya çalıştık. İpuçlarından hareketle buraya kadar geldik ama yakalandık."* (ŞS, 81) konuşmasıyla aktarılmaktadır.

Hayri de yine Levent'in iç monoloğu yoluyla geliştirilmektedir. Tayfadan birinin hazineyi almak için göle girmesi gerekmektedir. Yüzme konusunda iyi olan Hayri gönüllü olur. *"Aramızda en iyi yüzücü Hayri'ydi. Yüzme dersleri almış, hatta madalya bile kazanmıştı."* (KPB, 82) Başka bir gün tayfanın ağaç dalında asılı anahtarı almaları gerekmektedir. Spor konusunda iyi ve çevik olan Hayri anahtarı almak için hemen atılmaktadır. Levent, Hayri'nin çevik olduğunu, *"Hayri, hemen yerinden kalktı ve kıvrak hareketlerle tarif ettiğim yere çıkıp o metal şeyi aldı."* (YMG, 79) düşünceleriyle de belirtmektedir.

Levent'in kardeşi Mert yaramaz bir çocuktur. Levent nereye gitmek istese hemen peşine takılmakta, Levent'i bir türlü rahat bırakmamaktadır. Mert, olay örgüsü içinde konuşmalar ve Levent'in iç monologları ile anlatılmaktadır. Bu iç monologlardan biri, *"Zaten okul zamanı hep peşimde, yaz tatilinde de anlaşılan benden ayrılmayacaktı. Mert'le anne ördek ve yavruları gibi dolaşıp duracaktık."* (SGA, 28) şeklindedir.

Tayfa bir gün eşi kaçırılan yaşlı bir kadına yardım etmeye çalışırken yaşlı teyzenin gözleri dolar. Bu duruma üzülen Mert de yaşlı teyzeye sarılır. Bunun üzerine Levent, kardeşinin iyi bir kalbi olduğunu, *"Biraz tembel olabilirdi ama kocaman bir kalbi vardı kardeşimin..."* (HAİ, 72) düşünceleriyle aktarmaktadır. Mert'in kitap okumayı sevmediği yine Levent'in, *"Şimdi Seyyah Ahmet Efendi'nin kitabını okumak için sabırsızlanıyoruz. Tabii ki Mert hariç! Hala okumayı sevdiremedik şu çocuğa..."* (KPB, 90) sözleriyle vurgulanmaktadır. Mert, karakterlerin arasında geçen, *"-Kendine haksızlık etme Mert, dedim. Sen akıllısın ama birazcık tembelsin o kadar."* (HAİ, 67) konuşmasıyla da geliştirilmektedir. Mert, kendisine büyük büyük dedesinden bir mektup kalan arkadaşları Ahmet'e şunları söyler: *"- Ahmet Ağabey, dedenin dedesi sana bunu mu göndermiş? Ben olsam daha değerli bir şey gönderirdim. En azından nasılsın, iyi misin diye bir şeyler yazarım. Çok, çok, çok ayıp etmiş büyük büyük deden."* (YMG, 11) Mert'in boşboğazlık yapması devamında Levent'in, *"- Mert sus istersen. Boşboğazlık ediyorsun. Ayıp denen bir şey var."* cümleleriyle ifade edilmektedir.

Tayfanın diğer bir üyesi Osman zeki biri olarak anlatılmaktadır. Bu durum kendi aralarında geçen diyaloglar ve Levent'in anlatımıyla okuyucuya aktarılmaktadır. Osman telefonuna bir uygulama indirip haritada bulunan eski yazıları günümüz Türkçesine çevirmektedir. Bunun üzerine Mert, Osman'ın akıllı olduğunu Levent'e söylediği, *"- Ağabey, Osman Ağabey'in telefonu da Osman Ağabey gibi akıllı... Benim de telefonum olsa herhalde o da okumayı zor bilirdi."* (HAİ, 67) cümleleriyle ifade etmektedir.

Levent ve tayfasının çobanın köyün ineklerini çalmasını önlemek için bir plan yapması gerekmektedir. Levent, genellikle planları yapan kişinin Osman olduğunu, *"Ne yapacağımızı öğrenmek için Osman'ı dinledik. Bizim tayfanın akıl küpü Osman olduğu için planları genellikle o yapıyordu. Biz de ona yardım ediyorduk."* (ÇO, 48) ve *"Her zaman planlarımızı yapan Osman da suskun görünüyordu."* (KS, 72) düşünceleriyle ifade etmektedir.

Osman, araştırma yaparken tedbirli olunması gerektiğini, “*Etrafa bakalım arkadaşlar, dedi Osman. Ayrıca tedbiri elden bırakmayalım. Çok sesiz olalım. Birisi yakalanırsa yardım çağıralım.*” (EAY, 36) cümleleriyle ifade etmektedir.

Yukarıda Levent İz Peşinde dizisinde yer alan çocuk kahramanların konuşma ve monologlarla geliştirildiğine dair örnekler yer almıştır.

3.2.3. Dizide Yer Alan Kahramanları Metindeki Diğer Karakterlerin Yorumu ve Onlarla Olan İletişimiyle Geliştirme

Aşağıda kitap dizisinde yer alan çocuk kahramanların diğer karakterlerin yorumu ve onlarla olan iletişimiyle geliştirildiğine dair kullanımlar örneklendirilmektedir. Tayfanın okuldan bir arkadaşları kaçırlır. Bunu araştıran tayfa bir plan hazırlar ve planı uygulamak için Kasaba Gazetesi’ne giderler. Tayfayı gören gazeteci, onların olayları çözdüğünü, “– *Ooo, gençler hoş geldiniz! Yine çözülmesi gereken bir olay mı var? Ne zaman sizi görsem ya bir olayı çözmüş oluyorsunuz ya da iz peşinde oluyorsunuz.*” (YMG, 30) sözleriyle ifade etmektedir.

Tayfa kayıp pulun peşine düşmekte ve bilmeceyi çözmeyi başarmaktadır. Bilmeceyi çözüp hazineyi bulmak isteyen kötü adamlar, tayfa sayesinde hazinenin olduğu adayı bulmaktadır. Kötü adamlar, Levent ve tayfasını bağlamadan önce onların zeki olduğuna dair şu cümleleri kurmaktadır: “*Bütün samimiyetimle söylüyorum, harika bir iş çıkardınız... Fakat pulun peşine düşmeniz ve kütüphanede karşılaşmamız düşüncelerimi değiştirdi. Peşinde olduğunuz kitabı ararken sizi tekrar görünce akıllı çocuklar olduğunuzu anladım.*” (KPB, 73)

Tayfanın okuldan arkadaşları olan Ahmet’e büyük büyük dedesinden bir mektup kalmıştır. Ahmet mektupta yer alan bilmeceyi çözmeleri için tayfaya güvendiğini, “– *Siz bizim kasabada pek çok olayı çözdünüz. Dedemin bana böyle bir şey göndereceğini tahmin ediyordum. Dedem dedesini biliyor. O söyledi bana... Bilmeceleri çok severmiş. O yüzden bu gizemi sizin çözeceğinizi umuyorum. Sizler arkadaşımsınız ve sadece size güvenebilirim.*” (YMG, 12) sözleriyle ifade etmektedir.

Çocuk kahramanlar, kayıp pul bilmecesini çözmeye çalışırken pullar hakkında bilgisi olan Salih Amca’dan yardım istemektedir. Salih Amca onlara olayı çözmeleri için “–*Bu pul hakkında bir de efsane var. Rivayete göre Seyyah Ahmet Efendi, son*

gezdiği yerde bir hazine saklamış. Bu hazineyi de yaptığı minyatüre nakşetmiş yani işlemiş.” (KPB, 43) bilgilerini vermektedir.

Bu sırada Osman, araya girip “– Son ziyaret yeri de burası olduğuna göre hazine de burada bir yerde.” (s.43) tahminini söyler. Devamında ise kitapta yardımcı karakter olan Salih Amca’nın yorumuyla Osman, “– Aferin Osman, dedi Salih Amca. Çabuk kavriyorsun.” (s.43) sözleriyle geliştirilmektedir.

Çocukların araştırmacı ve zeki olma özellikleri de yardımcı karakterlerin yorumuyla sunulmaktadır. Tayfa, hırsızlık yapan çocuğun yöntemini çözüp onu suçüstü yakalar. O sırada hırsızlık yapan çocuk, çocuk kahramanların zeki olduğunu, “–Ne kadar güzel! Çok zekisiniz ama üçünüz beni durdurabileceğinizi mi sanıyorsunuz?” (ÇKG, 83) sözleriyle ifade belirtmektedir.

Çalınan elmasların peşine düşen Levent ve tayfası ipuçlarını takip ederek soyguncuların izlerini bulmaktadır. Soyguncular, çocukların kimsenin yapamadığını yapıp onları bulmasını, “– Anlaşıldı. Siz elmasları arıyordunuz ve bizim izimizi buraya kadar sürdünüz. Kimsenin yapamadığını siz yaptınız.” (GES, 82) cümleleriyle de ifade etmektedirler.

Levent ve tayfası kasaları kamyonu yüklemek ve indirmek için yaşlı bir adama yardım etmektedir. Yaşlı adam bunun karşılığında çocuklara limonata ve dondurma ısmarlar. Yaşlı adamın yardımcısı gelince çocuklara eve dönebileceklerini söyler ama çocuklar işi henüz bitirmedikleri için gitmek istemezler. Bunun üzerine yaşlı adam çocukların dürüst ve çalışkan olduğunu, “– Çok dürüst ve çalışkan çocuklarsınız.” (KU, 63) cümlesiyle ifade etmektedir.

Yukarıda Levent İz Peşinde dizisinde yer alan çocuk karakterlerin diğer karakterlerin yorumuyla geliştirildiğine dair örnekler yer almıştır.

3.2.4. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanları Fiziksel Özellikleriyle Geliştirme

Aşağıda kitap dizisinde yer alan çocuk kahramanların dış özellikleriyle geliştirildiğine dair kullanımlar örneklendirilmektedir. Dizide yer alan çocuk kahramanların dış özellikleriyle geliştirildiği kullanımlar az sayıdadır. Ana karakterler kitapların içerisinde bulunan resimlerle betimlenmektedir.

Kâmil, plan gereği yazın çalıştığı pizzacıda kullandığı kıyafetleri orada çalışmakta olan bir arkadaşından istemektedir. Arkadaşına kıyafetlerini başkasının kullanıp kullanmadığını sorunca arkadaşı onu, “– *Kâmilciğim, senden sonra o kıyafetleri giyebilecek kadar iri bir kişi çalışmadı burada.*” (KS, 74) onu şeklinde yanıtlamaktadır.

Başka bir gün Levent ve tayfası ipucu peşindeyken tayfadan zayıf birinin ağacın içine girip ipucunu alması gerekmektedir. Kâmil gönüllü olur fakat Hayri, “– *Sen ince, uzun değilsin ki... Kısa ve yuvarlaksın.*” (YMG, 63) sözleriyle ona takılmaktadır. Bu ve bunun benzeri kullanımlarda Kâmil, çok yemek yediği için kilolu olan biri olarak tasvir edilmektedir. Aşağıda bunun örneklendirildiği kullanımlar yer almaktadır:

“*Kâmil yüzünden yavaş ilerliyorduk. Çünkü biz bisikletlerimizle oldukça hızlı olabilirdik. Ama Kamil'i taşıyan Eşşek oldukça zor hareket ediyordu. Ne de olsa oldukça ağır bir yük taşıyordu.*” (ŞS, 48)

“*Delik biraz yukarıda olduğu için Kâmil'i kaldırmamız gerekiyordu. Üç kişi ancak başarabildik.*” (PH, 53)

Tayfa, başka bir macerada araştırma yaparken ellerine şüphelinin taktığı peruk geçmektedir. Mert de peruğu ilgi çekici bulur ve Levent'in saçlarının peruk olup olmadığını kontrol etmek ister. Mert'in, “– *Ağabey saçlarını kontrol etmek istedim. Neden benim saçlarım sarı da seninkiler kırmızı, turuncu gibi bir şey? Perukçu da çok beğendi. Bence peruk bu, diyerek tekrar saçlarımı değiştirmeye başladı.*” (ŞPS, 38) cümleleriyle Levent, fiziksel bir özelliğiyle tasvir edilip geliştirilmektedir.

Yukarıda Levent İz Peşinde dizisinde yer alan çocuk karakterlerin dış özellikleriyle geliştirildiğine dair örnekler yer almıştır.

Bu kitap dizisinde, karakteri bir durum karşısında ortaya koyduğu tavır ve fiilleriyle geliştirme ile karakteri konuşma ve monologlarla geliştirme yolları ağırlıklı olarak kullanılmış olmakta, karakteri metindeki diğer karakterlerin yorumu ve onlarla olan iletişimiyle geliştirme ile karakteri dış özellikleriyle geliştirme yolları ise daha az yer almaktadır.

3.3. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanların Açık, Kapalı, Durağan ve Devingen Özellikleri

3.3.1. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanların Açıklık/Kapalılık Özellikleri

Tablo 3.3: Çocuk Kahramanların Açık, Kapalı, Durağan ve Devingen Özelliklerinin Dağılımı

Açık karakter özelliği taşıyan kahramanlar: Kâmil, Levent, Mert, Osman (BD, 83; ÇO 48; DG 68; EAY 6; HAI 15, 67, 68, 69, 72; KKO 43, 77, 84; KPB 90; KS 6, 7; KT 7; KU 84; KY 11; PH 92; ŞPS 20, 51; ŞS 48; YB 22; YMG 42).

Kapalı karakter özelliği taşıyan kahraman: Hayri (ÇK 77; KKR 84; KPB 82).

Durağan karakter özelliği taşıyan kahramanlar: Hayri, Kâmil, Levent, Osman (AK 40; BD 83; ÇO 43; ÇK 77; DB 75; EAY 88; KKR 9; KPB 82; KT 7).

Dvingen karakter özelliği taşıyan kahraman: Mert (DB 88; KK 5, 82; KM 18; PH 32; SGA 11).

Çalışmada incelenmiş olan Levent İz Peşinde dizisinde toplamda beş çocuk kahraman yer almaktadır. Dizide en çok öne çıkan kahraman olan Kâmil, daha çok yemeği sevmesi ve boğazına düşkünlüğüyle anlatılmaktadır. Dizide Kâmil ile ilgili açık karakter özelliklerine ilişkin kullanımlar aşağıda örneklendirilmektedir:

“– Leventçiğim, kasabada yemekle ilgili olan herkesi tanırım. Yemek, benim uzmanlık alanım.” (YMG, 42)

“– Leventçiğim galiba korku beni acıktırıyor. Gerçi sevinç, üzüntü, heyecan... Hepsi beni acıktırıyor. Aslında ben hep açım sanırım. Şimdi yine açım. (KY, 11)

“Kâmil mutfağa girdiği günden beri yemeklerden doymadan kalkıyorduk. En sevdiğimiz yemekler nedense(!) sofraya hep yarısı yenmiş olarak geliyordu.” (KT, 7)

“Meğer Kâmil bütün bu kahramanlıkları aç kalma korkusundan yapmış. Yemek yeme saati geçince paniğe kapılmış.” (KU, 84)

“Yemek olmayınca Kâmil yattı uyudu. Horlamasıyla yeri göğü inletti.” (ŞS, 18)

“– Hayır bu Kamil’in horultusu... Aynı traktör gibi çalışıyor.” (KKO, 77)

“– Sen ince, uzun değilsin ki... Kısa ve yuvarlaksın.” (YMG, 63)

“Kâmil yüzünden yavaş ilerliyorduk. Çünkü biz bisikletlerimizle oldukça hızlı olabilirdik. Ama Kamil’i taşıyan Eşşek oldukça zor hareket ediyordu. Ne de olsa oldukça ağır bir yük taşıyordu.” (ŞS, 48)

“– Kâmil Ağabeyin komik olmasına gerek yok ki o zaten çok komik.” (ŞPS, 51)

“– Kamil’e güvenip de denize açılırsan böyle olur işte.” (DG, 68)

“– Kâmil, açgözlülüğünün kurbanı oldu. Umarım bir yerlere saklanır da yakalanmaz.” (KKO, 43)

Yukarıdaki örneklerde Kâmil’in birçok özelliğinin okura tanıtıldığı görülmektedir. Kâmil ayrıca olayları araştırırken arkadaşları da yardım eder. Kurgu süresince zaman zaman olumsuz özellikleriyle ön plana çıkarılmaktadır. Çeşitli yönleriyle tanıtılan Kâmil’in açık karakter özelliği taşıdığı söylenebilmektedir.

Tayfanın diğer bir üyesi Osman ile ilgili açık karakter örneklerine ilişkin kullanımlar aşağıda örneklendirilmektedir:

“Ne diyeyim, Osman akıl küpü.” (BD, 83)

“– Ağabey, Osman Ağabey’in telefonu da Osman Ağabey gibi akıllı...” (HAİ, 67)

“Herkes bir anda panik oldu! Osman gayet soğukkanlı bir şekilde durumu idare etmeye çalışıyordu.” (DG, 68)

“Bizim akıl küpü Osman, yine aklını göstermişti.” (HK, 69)

“Bizim tayfanın akıl küpü Osman olduğu için planları genellikle o yapıyordu. Biz de ona yardım ediyorduk.” (ÇO, 48)

“– Arkadaşlar, kütüphane bu sıcaklarda zaman geçirmek için oldukça güzel bir yer hem serim hem sessiz hem de kitap dolu... İnsan başka daha ne isteyebilir ki?” (KS, 6)

Yukarıdaki örneklerde dizide yar alan Osman'ın farklı birkaç özelliğiyle okura tanıtılmaktadır. Kurgu boyunca arkadaşlarıyla çözdüğü olaylardan yola çıkarak Osman'ın aynı zamanda araştırmacı, çevreye karşı duyarlı, doğayı ve hayvanları seven gibi özelliklerinin bulunduğu görülmektedir. Bu nedenle Osman, açık karakter özelliği sergilemektedir.

Levent'e ilişkin açık karakter örneklerinin bulunduğu kullanımlar aşağıda örneklendirilmektedir:

“– Aramızda en iyi fotoğraf çeken sensin Levent, dedi.” (HAİ, 68)

“Şimdi tüm hayvanları ait oldukları yere göndereceklerini söylediler. Hepsini özgürlüklerine kavuşturmuştuk. Buna gerçekten çok sevindik. Kendimi bu kez gerçekten kahraman gibi hissettim.” (PH, 92)

“Adama teşekkür ettikten sonra bisikletimize bindik.” (HAİ, 15)

“Dalgaların sesini dinlemek, doğan güneşi seyretmek, birkaç fotoğraf çekmek denize girmek kadar eğlenceli benim için.” (EAY, 6)

“En son Osman'la ben kaldık. Oldukça uzun bir süre kütüphaneye gitmeye devam ettik. Ben de bir zaman sonra bu sıcaklarda yürümeyi bıraktım. Kütüphaneden ödünç kitap alıp evde okumaya başladım.” (KS, 7)

Yukarıdaki örneklerde Levent, birkaç özelliğiyle okura tanıtılmaktadır. Olay örgüsü boyunca arkadaşlarıyla beraber olaylar karşısında sergilemiş oldukları davranışlardan Levent'e dair bilgi edinilebilmektedir. Dolayısıyla Levent'in açık karakter özelliği sergilediği görülmektedir.

Tayfanın en küçük üyesi ve aynı zamanda Levent'in kardeşi olan Mert ile ilgili açık karakter örneklerinin yer aldığı kullanımlar aşağıda örneklendirilmektedir:

“Biraz tembel olabilirdi ama kocaman bir kalbi vardı kardeşimin.” (HAİ, 72)

“– Çünkü onun uykusu çok ağırdır. Üstelik yorgun, ne zaman kalkacağı belli olmaz.” (KKO, 84)

“Tabii ki Mert hariç! Hala okumayı sevdiremedik şu çocuğa.” (KPB, 90)

“– Yanmayan tek orman varmış. Onu da biz mi yakacağız? Ne kadar ayıp!” (YB, 22)

“– Ağabey yaşlılara yardım etmeliyiz.” (ŞPS, 20)

“– Kendine haksızlık etme Mert, dedim. Sen akıllısın ama birazcık tembelsin o kadar...” (HAİ, 67)

Yukarıdaki örneklerde Mert’e ilişkin aktarımlar bulunmaktadır. Mert de farklı özellikleriyle okura tanıtılmaktadır. Kurgu süresince arkadaşlarıyla beraber durumlar karşısında sergilemiş oldukları davranışlardan karakter ile ilgili daha ayrıntılı bilgiler edinilmektedir. Bu nedenle Mert adlı karakter de açık karakter özelliği sergilemektedir.

Tayfanın üyelerinden olan Hayri ile ilgili kapalı karakter örneklerinin yer aldığı örnekler aşağıda verilmektedir:

“Aramızda en iyi yüzücü Hayri’ydi. Yüzme dersleri almış, hatta madalya bile kazanmıştı.” (KPB, 82)

“Adamları dışarıya Hayri çekecekti. Aramızda en hızlı koşan kişi oydu.” (ÇK, 77)

“İçimizde en hızlı bisiklet süren Hayri’ydi.” (KKR, 84)

Yukarıdaki örneklerde Hayri adlı karaktere ilişkin doğrudan aktarımlarda karakteri sportif kimliğiyle ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Okura çeşitli yönleriyle tanıtılmadığı için kapalı karakter özelliği taşıdığı söylenebilmektedir.

3.3.2. Dize Yer Alan Çocuk Kahramanların Durağanlık/Devingenlik Özellikleri

Dizide yer alan çocuk kahramanlara durağanlık/devingenlik açısından bakıldığında ise kahramanların genel olarak durağan özelliklerle öne çıktığı görülmektedir. Mert, diğer kahramanlara nazaran daha devingen özellikler sergilemektedir.

Evde bir Japon balığı besleyen Mert ve Levent, hayvanları çalıp satan hırsızları yakaladıktan sonra Mert Japon balığı Necmi için hislerinin değiştiğini, “Ağabey biz Necmi’yi de mi parayla aldık? Kendisini eşya gibi mi hissetmiştir? Sence bizim evde mutlu mudur? Denize geri mi bıraksak onu?” (PH, 32) sözleriyle ifade etmektedir. İlk

başlarda Necmi'yi evde beslemeyi seven Mert'in bu düşüncesi yaşadığı olaydan sonra değişmektedir.

Sirke gitmek için heyecanlanan Mert'in bu düşüncesi, sirkte kapalı gördüğü hayvanlardan sonra değişmektedir. Bu durumu, “– Ağabey ben bu sirki sevmemdim. Burada hayvanları kafeslere kapatıyorlar, onlara kötü davranıyorlar.” (PH, 85) cümleleriyle dile getirmektedir. Kendi parasını harcamayan Mert'in bu davranışını Levent, “Ben varken elini cebine atmıyor beyefendi. Yaz boyu peşimden ayrılmadığı için de paralarım suyunu çekiyor.” (HK, 5) sözleriyle belirtmektedir. Kurgunun devamında Levent'in resim defterini çizen Mert, ona kendi parasıyla yeni bir resim defteri almaktadır. Mert, değişen bu davranışını, “– Bunu da sana aldım ağabey, yeni resim defteri. Eskisini ben çizmiştim ya.” (HK, 92) cümleleriyle de ifade etmektedir.

Dizinin ilk kitabında kitap okumayı sevmeyen Mert, bunu durumu “Keşke şu okumayı öğrenmeseydim. Başıma iş açtım.” (SGA, 11) sözleriyle dile getirmektedir. Levent de bu durumu, “Çünkü Mert okumayı sevmiyor. Açıkçası bunu anlayamıyorum. Okumak kadar güzel bir şey var mı?” (KK, 5) cümleleriyle ifade etmektedir. Kurgunun devamında kaybolan arkadaşının okuduğu kitap sayesinde ipucu bırakıp kurtulması, Mert'i çok etkiler. Kitaplara artık eskisi gibi olumsuz yaklaşmaz. Bu durum Levent'in, “Artık okumaktan eskisi gibi kaçmıyor.” (KK 82) sözleriyle ifade edilmektedir. Başka bir macerada Levent, Mert'in eşeklerin dilinden anlayan bir çocukla ilgili kitap yazmaya karar verdiğini, “Üstelik bir de kitap yazacaktı. Sanki okumayı doğru düzgün öğrendi de.” (DB, 88) cümleleriyle dile getirmektedir. Dizinin başka bir kitabında ise yaz tatilinde biri çocukların okulundaki kütüphaneye girip orayı dağıtmaktadır. Bunu öğrenen tayfa, kitap okumayı sevmeyi için Mert'ten şüphelenir. Mert, kendini “– Ben yapmadım. Ayrıca kitapları da seviyorum. Resimli ve az yazılı olanları daha çok seviyorum.” (KM, 18) sözleriyle savunmaktadır. Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi daha önce kitap okumayı sevmeyen Mert karakteri yaşadığı olayların sonucunda artık kitap okumayı sevmektedir. Buna göre Mert karakteri yeni bir özellik kazandığından devingen karakter özelliği taşıdığı görülmektedir.

Dizide yer alan diğer çocuk kahramanlar ise durağan özellikler sergilemektedir. Kâmil, dizi boyunca yemek yemeyi çok seven, açgözlü ve obur bir karakter olarak tanıtılmaktadır. Dizide bununla ilgili kullanımlar aşağıda örneklendirilmektedir:

“Kâmil mutfağa girdiği günden beri yemeklerden doymadan kalkıyorduk. En sevdiğimiz yemekler nedense(!) sofraya hep yarısı yenmiş olarak geliyordu.” (KT 7)

“Bisiklet sürmek onu çok acıktırmış olmalı. Zaten onu ne acıktırmıyor ki?” (AK, 40)

“Sabahları Kâmil’in hazırladığı her şeyin olduğu kahvaltıdan da bir şey anlamıyorduk. Çünkü resmen Kâmil’den kalanlarla kahvaltı yapıyorduk.” (KKR, 9)

Yukarıdaki örneklerde Kâmil ile ilgili dizide yer alan kitaplardan kullanımlar bulunmaktadır. Kâmil, dizi boyunca herhangi bir değişim sergilemeyen, yeni bir özellik kazanmayan bir karakterdir. Bu nedenle Kâmil adlı karakter durağan karakter özelliği taşımaktadır.

Levent’in de aynı şekilde durağan karakter özelliği taşıdığı görülmektedir. Dizi boyunca tüm olaylar Levent’in bakış açısıyla verilmektedir. Levent’in durağan karakter özelliğine ilişkin kullanımlar aşağıdaki alıntılarla örneklendirilebilir:

“Ayrıca geri kalan dünya kadar ağacı da kurtaracaktık. Onların çevreye zarar vermelerine engel olacaktık.” (DB, 75)

“Polisin dediğine göre adamları yakalattırken büyük bir çevre felaketini önlemişiz.” (EAY, 88)

Yukarıdaki örneklerde Levent adlı karakter ile ilgili dizide yer alan kitaplardan aktarımlar bulunmaktadır. Levent, dizi boyunca akıllı, sorumluluk sahibi, araştırmacı ve çevreye duyarlı bir karakter profili çizmektedir. Dizi süresince iç monologları ve sergilemekte olduğu davranışlardan yola çıkarak herhangi bir değişim yaşamamakta, yeni karakter özellikleri de kazanmamaktadır. Bu nedenle Levent, durağan karakter özellikleri taşımaktadır.

Osman dizi boyunca akıllı, planlı, araştırmacı ve çevreye duyarlı özellikleriyle tanıtılmaktadır. Osman’ın durağan karakter özelliğine ilişkin kullanımlara aşağıdaki alıntılar örnek gösterilebilir:

“Ne diyeyim, Osman akıl küpü.” (BD, 83)

“Osman, tayfanın akıl küpüydü ve çok mantıklı konuşuyordu.” (ÇO, 43)

Yukarıdaki örneklerde Osman ile ilgili dizide yer alan kitaplardan aktarımlar bulunmaktadır. Osman, arkadaşları tarafından tayfanın akıl küpü olarak nitelendirilmektedir. Diyaloglarla da belirtilen bu durum genel olarak arkadaşlarıyla birlikte yaptığı araştırma ve incelemelerde öne çıkmaktadır. Dizi boyunca sergilemiş olduğu tutum ve davranışlardan da yola çıkarak Osman’ın herhangi bir değişim sergilemeyen, yeni özellikler de kazanmayan bir kahraman olduğu söylenebilir. Bu nedenle durağan karakter özelliği taşımaktadır. Tayfanın son üyesi Hayri ise fiziksel becerileriyle ön plana çıkmaktadır. Hayri’nin durağan karakter özelliğine ilişkin kullanımlara aşağıdaki alıntılar örnek verilebilir:

“Adamları dışarıya Hayri çekecekti. Aramızda en hızlı koşan kişi oydu.” (ÇK, 77)

“Aramızda en iyi yüzücü Hayri’ydi. Yüzme dersleri almış, hatta madalya bile kazanmıştı.” (KPB, 82)

Yukarıdaki örneklerde Hayri ile ilgili dizide yer alan kitaplardan alıntılar bulunmaktadır. Dizi boyunca fiziksel becerileriyle ön plana çıkmış, herhangi bir değişim sergilememekte yani karakter özellikleri de kazanmamaktadır. Bu nedenle de durağan karakter özelliği taşımaktadır. Bu kitap dizisinde kapalı ve devingen karakter özellikleri sergileyen birer karakter bulunmaktadır. Çocuk kahramanların genel olarak açık ve durağan karakter özellikleri sergilediği görülmektedir.

3.4. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanların Olumlu Özellikleri

Tablo 3.4: Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanların Olumlu Özellikleri

Çevreye karşı duyarlı olma (BD 21, 85; ÇK 23; DB 57, 75; DG 57; EAY 6, 14, 22, 25, 36, 80, 88; GES 24, 66; KY 90; ŞS 5, 35; YB 7, 22).
Araştırmacı olma (AO 20, 22; ÇO 56; DG 20, 71; GES 21; KPB 40; KS 20; ŞS 81; YB 18, 33; YMG 20, 30).
Yardımsever olma (ÇKG 12; DG 71; HAİ 50; KKO 16; ŞPS 11, 20, 80; ŞS 81; YB 34; YMG 57, 61).
Planlı hareket etme (ÇO 70; DG 61; KKO 20, 50, 58; KS 27; KY 61; YB 60; YMG 52).
Tedbirli olma (AO 54, 84; ÇKG 30, 40; ÇO 56; EAY 18, 66; GES 34; HAİ 77; KPB 65).
Saygılı ve kibar olma (AO 39; BD 36; ÇKG 6; HAİ 15; KPB 35, 45; SGA 21, 38).
Kurallara uygun davranma (BİU 18; DG 47, 84; GES 48; KKO 10; KPB 19; KS 84; ŞS 77).
Zeki olma (ÇKG 76, 83; EAY 28, 48; GES 32, 82; ŞS 59).
Sorumluluk sahibi olma (ÇKG 32, 61; KPB 59; ŞS 59; YB 12).
Cesur olma (HAİ 83; ŞPS 69; YB 20; YMG 52).

Çalışma kapsamında incelenen Levent İz Peşinde dizisinin otuz kitabında yer alan çocuk kahramanlara ilişkin olumlu özellikler Tablo 3.4’de verilmiştir. Tablo incelendiğinde olumlu özelliklerin araştırmacı olma, çevreye karşı duyarlı olma, yardımsever olma, planlı hareket etme, tedbirli olma, zeki olma, saygılı ve düşünceli olma, sorumluluk sahibi olma, kurallara uygun davranma ve cesur olma gibi başlıklarla ön plana çıktığı görülmektedir.

İncelenen eserlerde en sık işlenen karakter özelliği araştırmacı olmadır (AO 20, 22; ÇO 56; DG 20, 71; GES 21; KPB 40; KS 20; ŞS 81; YB 18, 33; YMG 20, 30). Olayları araştıran, inceleyen çocuk karakterler bu tavırlarını kurgu süresince devam ettirmektedir. Çocuk karakterleri araştırma ve incelemeye yönelten şey çevrelerinde zor durumda kalan insanlara yardım etme isteğidir (ÇKG 12; DG 71; HAİ 50; KKO 16; ŞPS 11, 20, 80; ŞS 81; YB 34; YMG 57, 61). Kurgu boyunca planlı hareket etmekte (ÇO 70; DG 61; KKO 20, 50, 58; KS 27; KY 61; YB 60; YMG 52) ve tedbirli davranmaktadırlar (AO 54, 84; ÇKG 30, 40; ÇO 56; EAY 18, 36, 52, 66; GES 34; HAİ 77; KPB 65). İnceleme yaparken zeki olmakta (ÇKG 76, 83; EAY 28, 48; GES 32, 82; ŞS

59), cesur davranmakta (HAİ 83; ŞPS 69; YB 20; YMG 52) ve kurallara uygun hareket etmektedirler (BİU 18; DG 47, 84; GES 48; KKO 10; KPB 19; KS 84; ŞS 77).

Çevrelerindeki insanlara karşı saygılı ve olmaktadırlar (AO 39; ÇKG 6; HAİ 15; KPB 35, 45; SGA 21, 38). Aynı zamanda da sorumluluk sahibi (ÇKG 32, 61; KPB 59; ŞS 59; YB 12) ve tüm bunları yaparken de çevreye karşı duyarlı olmayı unutmamaktadırlar (BD 21; ÇK 23; DB 57, 75; DG 57; EAY 6, 14, 22, 25, 80, 88; GES 24, 66; KY 90; ŞS 5, 35; YB 7, 22). Bu kitap dizisinde en sık işlenen olumlu özellikler aşağıda sırasıyla verilmektedir.

Cevreye Karşı Duyarlı Olma

Levent ve tayfası olayları çözmeye çalışırken çevreye karşı da kayıtsız kalmamaktadır. Adeta doğanın büyüüne kapılıp hayranlıkla onu seyretmektedirler. Kimi zaman gördükleri güzel manzaranın büyüüne kapılmakta *“Elmalık köyü uzaktan görününce hepimiz donduk kaldık. Köy çok güzeldi. Gördüğümüz manzara harikaydı. Denizin mavisıyla ormanın yeşili birbirine karışmıştı.”* (DG, 57) kimi zaman ise doğayla iç içe olmanın o muhteşem tadına varmaktadırlar: *“Dalgaların sesini dinlemek, doğan güneşi seyretmek, birkaç fotoğraf çekmek denize girmek kadar eğlenceli benim için.”* (EAY, 6)

Levent, şehrin gürültüsünden bunaldığını *“Bizim tatili geçirdiğimiz ada da çok güzeldi ama oradaki araçların gürültüsü, denizin ve kuşların seslerini duymamıza engel oluyordu.”* (EAY, 14) sözleriyle ifade etmektedir. Levent, arkadaşlarıyla daha sessiz ve huzurlu yerleri sevdiklerini de ara ara dile getirmektedir.

Ayrıca arabaların, araba gürültülerinin, karmaşanın olmadığı yerde karakterler kendilerini daha mutlu *“Fidanlar dökmeye, yani sebze vermeye başladığındaysa çok mutlu olmuştuk. Artık iki üç günde bir gidip sebzeleri suluyorduk. Bahçe işleriyle uğraşmak insana huzur veriyordu”* (YB,7) ve daha özgür hissetmektedir: *“Köyde hayat çok güzel devam ediyor. Hepimiz burada kendimizi daha özgür ve daha mutlu hissediyoruz.”* (ŞS, 5)

Çocuklar, yemek için yakaladıkları bir balığı tekrar suya bırakır ve balığın özgürlüğüne olan duyarlılıklarını *“Onun özgürlüğüne kavuşması bizi balık tutmaktan daha çok sevindirdi.”* (ÇK 23) sözüyle ifade etmektedirler:

Ağaçlara zarar veren bir böceği araştıran tayfa, böceğin ağaçlara zarar verdiğini ve bu yüzden de ağaçların kesildiğini görünce çok üzülür. Levent bu durumu “*Gittiğimizde ağaçlar kesiliyordu. Demek ki ilaçlar işe yaramamıştı. Gözlerimiz doldu.*” (BD 21) cümleleriyle dile getirmektedir. Levent, ormana zarar verme düşüncesinde olan insanların bu yaptığına anlam veremediğini, “*Nasıl bir insan ormanlara kıyabilirdi ki? Hem orada yüzlerce hayvan yaşamıyor muydu? Bu kadar kötülüğü aklım almıyordu benim.*” (BD, 85) sözleriyle de ifade etmektedir.

Tayfa, define avcılarının define bulmak için ağaçlara zarar verdiğini görünce çok üzülür. “*Birkaç tane altın için gerçek defineyi, ormanları yok ediyorlardı.*” (DB 57) Bunun üzerine geriye kalan ağaçları kurtarmak için onları define avcılarının peşine düşerler. “*Ayrıca geri kalan dünya kadar ağacı da kurtaracaktık. Onların çevreye zarar vermelerine engel olacaktık.*” (DB 75) Sonunda define avcılarını yakalatıp çevrenin zarar görmesini engellemektedirler.

Tayfa, gezerken gölde bulunan balıkların öldüklerini görür. Bu duruma kayıtsız kalmayıp olayı araştırmaya karar vermektedirler. “*Belki balıklara ne olduğunu öğrenirsek yetkililere haber verebiliriz.*” (EAY, 22)

Levent, ölmüş balıklara üzüldüklerini şu cümlelerle ifade etmektedir: “*Gölün yüzeyindeki ölmüş balıkların görüntüsü aklımdan çıkmıyordu. Diğerlerinin yüzüne bakılırsa onların da keyfi yoktu.*” (EAY, 25)

Çocuklar, canları pahasına doğayı korumaya çalışmaktadırlar. Doğaya zarar verecek olan kimyasalların toprağa karışmaması için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Bu durum Levent’in “*Dinamitlerin patlamamasından çok varillerdeki kimyasalların toprağa karışmamasına sevindim. Adayı kurtarmıştık. Bakalım, kendimizi de kurtarabilecek miydik?*” (EAY, 80) sözlerinden de anlaşılmaktadır. Sonunda adayı kurtararak büyük bir çevre felaketini önlemektedirler. “*Polisin dediğine göre adamları yakalatırken büyük bir çevre felaketini önlemiştik.*” (EAY, 88)

Ağaçları ve hayvanları seven çocuk kahramanlar, adeta doğayla iç içe yaşamakta ve gerektiğinde de doğayı korumak için ellerinden geleni yapmaktadır. Çocuklar, hayvanlara olan sevgilerini farklı yollarla göstermektedirler: “*Eşşek’i biliyorsunuz artık. Tayfanın yeni üyesi sayılır. Ona farklı bir isim bulamayınca işin kolayına kaçtık ve ona Eşşek deyiverdik.*” (ŞS, 35)

Gerektiğinde hayvanları koruyup kolladıkları, “*Kâmil, kediye daha bir sıkı sarıldı: – Arkadaşlar, ben bu kediyi sahipleniyorum. Bizim bahçede büyür ve orada çok mutlu olur, dedi.*” (GES, 66) ifadelerinden de anlaşılmaktadır.

Dedelerinin tarlasında nöbet tutan tayfa, bir olayı çözmelerinde yardımcı olan ayıyı da unutmadıklarını, “*En güzel armutların olduğu ağaca hiç dokunmadık. Bu güzel armutları kahramanımız ayıya bıraktık.*” (KY, 90) sözleriyle de ifade etmektedirler.

Mert, arkadaşlarının ormanı yakacaklarını sanıp onlara şu tepkiyi verir: “*– Yanmayan tek orman varmış. Onu da biz mi yakacağız? Ne kadar ayıp!*” (YB, 22) Bunun üzerine Levent kardeşine onları yanlış anladığını söyleyip ormana zarar vermeyeceklerini açıklamaktadır.

Tayfa, ayrıca çöpe dökülen yemeklere de duyarsız kalmamaktadır. Bunu da yemek yemeyi çok seven Kâmil, “*– Neden bu kadar çok yemek çöpe dökülüyor ki? Yiyecek ne çok şey var.*” (GES, 24) cümleleriyle dile getirmektedir.

Araştırmacı Olma

Bu kitap dizisinde çocuk kahramanların eylemleriyle ve diyaloglarıyla araştırmacı oldukları vurgulanmaktadır. Levent ve tayfası bir dedektif edasıyla daima iz peşinde koşmaktadır.

Tayfa, gittikleri sergide bir hırsızlık olayıyla karşılaşır. Hemen kolları sıvayıp çevreyi araştırıp incelemeye koyulurlar. “*Osman, hemen kâğıt kalem çıkardı. Çalınan resimlerin isimlerini ve ressamlarını yazdı*” (AO, 20) İpuçlarını takip ederek ulaştıkları antikacı dükkanını yine aynı titizlikle araştırıp incelemektedirler. “*– Arkadaşlar... Hiçbir şeye dokunmuyoruz, sadece etrafa bakıyoruz. Gözümüze çarpan ilginçlikler varsa onları buluyoruz.*” (AO,22)

Osman, köyün çalınan ineklerini bulmak için araştırmaya koyulduklarını “*– Arkadaşlar, bizim burada ilk önceliğimiz yakalanmamak. Sadece güvenlik güçlerine derdimizi anlatmak için delil toplayacağız. Bol bol fotoğraf çekin. Sonra da buradan uzaklaşalım.*” (ÇO, 56) cümleleriyle ifade etmektedir.

Tayfa, değirmenin çalınan motorunu bulmak için etrafı incelemeye koyulmaktadır. “*Değirmencinin gösterdiği yere gidip su motorunu çalan insanlar hakkında ipuçları aradık*” (DG, 20) Kurgunun devamında araştırmalarını sürdürüp

olayı çözmektedirler. “– Haydi arkadaşlar, şu ipuçlarını toplayalım. Sonra da bu ürkütücü yerden ayrılalım.” (DG, 71)

Elmas soygunu olayında tayfa, olayı çözmek için ciddi bir delil toplama işine girmektedir. Bu durum, “Biz ipucu arayacağız. Haritada işaretlediğimiz bütün yolların üzerinde yer alan çöp tenekelerine ve çöp konteynerlerine bakacağız.” (GES, 21) sözleriyle ifade edilmektedir. Başka bir gün kayıp pulu bulmak için yine işe koyulmaktadırlar. Bu durum Osman’ın, “– Bulunmasına katkısı olur diye araştırma yapıyoruz. Belki bulabiliriz.” (KPB, 40) söyleminden de anlaşılmaktadır.

Levent ve tayfasının araştırmacı kişiliğine şu cümlelerde de yer verilmektedir: “Birinci ipucumuz, bir görüntü kaydı. Ne söylediği anlaşılmıyor. Diğer ipucu bir plaka, o da tam olarak okunmuyor. Nerden başlayalım.” (KS, 20)

Tayfa zor durumdaki bir adama yardım etmek için ipuçlarını takip etmekte ama ardından yakalanmaktadır. Bu durum Mert adlı karakterin “– Evet ağabey, dedim. Sizi orada gördük, bulmaya çalıştık. İpuçlarından hareketle buraya kadar geldik ama yakalandık.” (ŞS, 81) sözleriyle aktarılmaktadır:

Köyde çıkan tarla yangınları üzerine Osman, yangınları araştırma önerisi sunar: “– Arkadaşlar bu tarla yangınlarını araştırmaya ne dersiniz?” (YB, 18) Tayfa öneriyi kabul edip tarla yangınlarını araştırmaya girişir. “– Ayrıca bize bir ipucu falan lazım. Nereden araştırmaya başlayacağız?” (YB, 33) Örneklerde görüldüğü gibi Levent ve tayfasının araştırmacı kimlikleri çözülecek bir olay karşısında hemen su yüzüne çıkmaktadır.

Tayfa, başka bir macerada kaçırılan sınıf arkadaşları Ahmet aramaya koyulur. “– Bence bu caddeyi enikonu inceleyelim. Belki Ahmet’le ilgili bir ipucu buluruz.” (YMG, 20) İpucu için daha sonra kasaba gazetesinin basıldığı matbaaya giderler. Onları gören gazeteci ise araştırmacı özelliklerine vurgu yapan “– Ne zaman sizi görsem ya bir olayı çözmüş oluyorsunuz ya da iz peşinde oluyorsunuz.” (YMG, 30) sözünü söylemektedir.

Yardımsever Olma

Levent ve tayfası maceradan maceraya koşarken çevrelerindeki insanlara yardım etmeyi de unutmamaktadır. Hatta çoğunlukla başkalarına yardımcı olmak amacıyla

olayları çözmeye çalışmaktadırlar. Levent, arkadaşlarına söylediği bu cümleyle bu durumu kanıtlamaktadır: “– Burada birçok komşumuz soyuldu. O yüzden bir şeyler yapmamız lazım.” (KKO, 16)

Tayfa köydeyken köylülerin ekinleri yanar. Bu duruma üzülen çocuklar, ekinleri yanan köylülere yardım etmeye karar vermektedir. Bu durumu yine Levent, “*Hepimiz heyecanlanmıştık. Bu işi çözmeye ve insanların ekinlerini kimin, niçin yaktığını bulmaya karar verdik.*” (YB, 34) cümleleriyle ifade etmektedir.

Levent, kendisine çarpıp düşüren birine yardım elini uzatır. Çarpan kendisi olmadığı halde kibar bir tavırla düşen kişiye yardım etmek istemektedir: “*Ben de elimi uzatıp çocuğu kaldırmak istedim.*” (ÇKG,12)

Tayfa, yardıma ihtiyacı olan insanlara yardım etmek amacıyla kimi zaman zor koşullarda çalışmaktadır. Su motorunu çalan kişileri bulmak için uğraşan tayfa ürkütücü bir yere gitmek zorunda kalır. Levent bu durumu şu sözleriyle aktarmaktadır: “– *Haydi arkadaşlar, şu ipuçlarını toplayalım. Sonra da bu ürkütücü yerden ayrılalım.*” (DG, 71)

Şüpheli paketlerin sırrını çözmeye çalışan tayfa, paketlerde bomba olduğunu öğrenir ve bunu oradaki insanlara haber vermeye çalışır. “*Bombayı durduramasak bile en azından insanların hayatını kurtarabiliriz.*” (ŞPS, 80) Bombayı haber verdikleri için birçok insanın hayatını kurtarmaktadırlar.

Başka bir olayda tayfa, zor durumdaki bir adama yardım etmek için ipuçlarını takip eder ama yakalanır. Levent bu durumu “– *Evet ağabey, dedim. Sizi orada gördük, bulmaya çalıştık. İpuçlarından hareketle buraya kadar geldik ama yakalandık.*” (ŞS, 81) sözleriyle ifade etmektedir.

Levent ve tayfası karşılaştıkları yaşlı insanlara yardım etmeyi de ihmal etmemektedirler. Levent, çantasını unutan yaşlı bir kadına çantasını götürerek yardım edeceğini aşağıdaki ifadeyle dile getirmektedir: “– *Arkadaşlar, bunu teyze unuttu. Peşinden gidip yetiştireyim. Gözden kaçırmamam lazım...*” (ŞPS, 11)

Çınar ağacının altında otururken yaşlı bir adam görür, yardıma ihtiyacı olduğunu düşünerek yanına giderler. “*Belki yaşlı adamın yardıma ihtiyacı vardır diye düşünerek yanına gittik.*” (YMG, 57) Levent, yaşlı adama yardım ettiklerini şu sözlerle dile getirmektedir: “*Yaşlı adam ayağa kalktı. Kalkarken ona yardım ettik.*” (YMG, 61)

Eşi kaçırılan yaşlı bir kadına da yardımcı olacaklarını şu sözlerle belirtmektedirler: “– *Sakin olmalısın Selime Teyze, biz yanındayız. İstersen size yardım edebiliriz.*” (HAİ, 50) Mert de yaşlılara yardım edilmesi gerektiğini şu sözleriyle ifade etmektedir: “– *Ağabey yaşlılara yardım etmeliyiz.*” (ŞPS, 20)

“*Yaşlı amcaya elimi uzatıp onu yerden kaldırdım. Sonra da üstünü temizlemesine yardım ettim.*” (KT, 31)

Planlı Hareket Etme

Tayfa bir olayı araştıracağı sırada öncelikle bir plan yapıp ona göre hareket etmektedir. “*Oturduk ve bir plan yaptık.*” (KS, 27) Tayfada plan yapan kişi Osman adlı karakterdir. Tayfanın diğer üyeleri bu plana sadık kalıp olayları araştırmaktadırlar.

Mahallede soyulan evlerin belirlenip buna göre bir plan yapılması gerekmektedir. “*Osman şimdiye kadar soyulan yerlere minik bayraklar dikti. Soygun olanlara kırmızı, olmayanlara mavi.*” (KKO, 20) Osman’ın planına uyan tayfa sırada hangi evin soyulacağını bulup soyguncuları yakalatmaktadır.

Başka bir olayda su motorunu çalan hırsızları yakalamak için plan yaparlar. Levent planı Osman’ın yaptığını şu cümleleriyle ifade etmektedir: “*Hepimiz Osman’a bakmaya başladık. Ne de olsa bizim tayfada plan yapan kişi Osman’dı.*” (DG, 61)

Tayfa, inekleri çalan hırsızın peşindeyken Kâmil yakalanır. Osman ise onu kurtarmak için hemen bir plan yapar. Levent Osman’ın yaptığı planı şu şekilde dile getirmektedir: “*Osman yine harika bir plan yapmış. Hayvanları onlar ürkütmüş. Bunu da Kamil’i kurtarmak için yapmışlar...*” (ÇO, 70)

Tarlada çıkan yangınları çözmeye çalışan tayfa yine Osman’ın planına göre hareket etmektedir. “– *Arkadaşlar, planımız basit. Birimiz burada bekleyecek ve adamları takip edecek. Diğerlerimiz de tarlaya gidecek.*” (YB, 60) Osman’ın planı sayesinde tarlalarda yangın çıkaranlar bulunmaktadır.

Çocuklar başka bir gün bahçede gece nöbetindeyken Hayri kötü damlar tarafından kaçırlır. Osman Hayri’yi kurtarmak için güzel bir planı olduğunu “– *Hayri’yi kaçıran hırsızlara güzel bir ders vereceğiz. Harika bir planım var. Üstelik bu kez çok eğlenceli olacak.*” (KY, 61) sözleriyle ifade etmektedir.

Tedbirli Olma

Levent ve tayfası maceradan maceraya koşarken elinden geldiğince tedbirli davranmaktadır. Kendilerini tehlikeye atmadan planlar yapıp kötü adamları o şekilde izlemektedirler. *“Bu olayı araştırmaya devam edecektik. Tabii kendimizi tehlikeye atmadan...”* (GES, 34)

Hırsızlık yaptığından şüphelendikleri birini takip ederken kendilerini de tehlikeye atmamaya dikkat etmektedirler. Osman bunu *“Görevimiz, imkân olursa fotoğraf çekmek ve onu evine kadar takip etmek. Sonra da polise gitmek... Kendimizi tehlikeye atmıyoruz, anlaştık mı?”* (ÇKG, 30) sözleriyle belirtmektedir.

Tayfa iz peşindeyken suçlu olduklarından şüphelendikleri kişilere karşı tedbirli davranmaktadır. *“Tedbirli olmakta fayda vardı. Adam kötü birisine benzemiyordu, ama yine de dikkatli olmalıydık.”* (AO, 54) Levent ve arkadaşları kayıp pul bilmeceğini araştırırken adada birkaç kişi görürler. Bunların aradıkları kötü adamlar olup olmadığını bilmedikleri için tedbiri elden bırakmazlar. Bu durum Levent’in *“Bu adamlar hazine peşinde olanlar mı bilmiyorduk ama onlara görünmemek daha güvenli olabilir diye düşündük.”* (KPB, 65) ifadesiyle aktarılmaktadır.

Çöp kamyonunun gizemini araştırırken hırsız olduğundan şüphelendikleri birini takip etmeye başlarlar. Levent ve Kâmil tayfanın gerisinde kalır. Levent arkadaşlarına yetişmeye çalışırken onların çok iyi gizlendiklerini *“Oldukça iyi gizlenmişlerdi. Zor seçebilmiştim onları.”* (ÇKG, 40) cümlesiyle ifade etmektedir. Esrarengiz adadaki olayı araştırırken kötü adamları takip etmeye karar verirler. Takip ederken yakalanmamak için tedbirli olurlar. Bu durum yine Levent’in *“Birlikte karar verip bu adamları takip ettik. Yakalanmamak için patikadan yürümedik. Patikadan yürüse rahatça görünebilirdik.”* (EAY, 18) sözlerinden anlaşılmaktadır.

Tayfa, olayları çözüme kavuştururken o bölgede bulunan yetkili birimlerden yardım talep etmektedir. *“– Arkadaşlar, planımız son derece basit. Her birimiz bir tane çerçeve alıp çıkacağız. Doğruca polise gideceğiz.”* (AO, 84)

Osman tedbiri elden bırakmayıp gerekirse yardım çağırmayı şu sözlerle ifade etmektedir: *“– Etrafa bakalım arkadaşlar, dedi Osman. Ayrıca tedbiri elden bırakmayalım. Çok sesiz olalım. Birisi yakalanırsa yardım çağıralım.”* (EAY, 36) Yine Osman, tedbirli olup kendilerini tehlikeye atmamalarını arkadaşlarına söylemektedir:

“–Arkadaşlar, bizim burada ilk önceliğimiz yakalanmamak. Ayrıca kötü adamları yakalamak gibi de bir derdimiz yok. Sadece güvenlik güçlerine derdimizi anlatmak için delil toplayacağız.” (ÇO, 56)

Tayfa, esrarengiz adada buldukları ipuçlarını saklayıp yetkililere haber vermeye çalışmaktadır. “Her şeyi saklayıp adadan ayrılacağız. Daha sonra da gidip yetkilere haber vereceğiz.” (EAY, 66) Osman, tedbirli davranıp Mert’in gözcü olarak saklanmasını, yakalanmaları halinde ise jandarmayı çağırmasını ister. Bu durum Osman’ın “– Mert, sen burada saklanacaksın. Eğer bizim başımıza bir şey gelirse, yakalanacak olursak veya işler ters giderse jandarmayı arayıp yerimizi söyleyeceksin.” (HAİ, 77) cümlesiyle anlaşılmaktadır.

Saygılı ve Kibar Olma

Levent ve tayfası büyüklerine karşı saygılı olmakta ve kibar davranmaktadır. Yaşlı bir adamı görünce hemen elini öperler. Saygılı davranışları Levent’in, “Nermin teyze yaklaşık on gündür yazlığındaydı. Evlerinde kimse yoktu. Annemle kapıda kucaklaştılar. İçeri girince ben de onun elini öptüm.” (SGA, 21) sözlerinden de anlaşılmaktadır.

Kayıp pul olayını çözmek için bu konuda bilgili birinden yardım istemekte, yardım istedikleri kişiye karşı saygılı olup kibar davranmaktadırlar. “– Çok teşekkür ederiz. İyi günler, kolay gelsin.” (KPB, 35)

Bu ve benzeri durumlarda karşılaştıkları insanlara teşekkür edip oradan ayrılmaktadırlar. Bu durum Levent’in “– Çok teşekkür ederiz Salih Amca, diyerek oradan ayrıldık” (KPB, 45), “Adama teşekkür ettikten sonra bisikletimize bindik.” (HAİ, 15), “Gayet sessiz bir şekilde ona teşekkür edip yanından ayrıldık.” (KS, 15), “Teşekkür ederek elektronikçiden ayrıldık.” (AO, 39), “Bakkal amcaya teşekkür ederek yanından ayrıldık.” (BD, 36) cümleleriyle ifade edilmektedir.

Tayfanın üyeleri hata yaptıkları zaman da yine saygılı davranıp özür dilemektedir. Hep beraber boş bir arsada top oynarken topları bir evin bahçesine girer. Topu almaya giden Levent, kızgın ev sahibinden şu sözlerle özür dilemektedir: “Efendim, özür dileriz. Burada birinin yaşadığını bilmiyorduk. Yoksa izinsiz bahçenize girmezdik.” (SGA, 38)

Levent ve tayfasının yaz tatili için gittiği yazlıkta sırasıyla her birinin aileleri onlarla kalmak için gelir. Sıra Levent'in ailesine gelince Levent çok sevinir. Levent'in düşünceli bir çocuk olduğu "*Yazlığa gelmek, annemle babam için de iyi olacaktı. Onlar için seviniyordum. Bütün sene çalışıp yoruluyorlardı, bu tatile bizden daha çok onların ihtiyacı vardı.*" (ÇKG, 6) sözlerinden de anlaşılmaktadır.

Kurallara Uygun Davranma

Tayfa ipuçlarını takip ederken kurallara uygun hareket etmeyi de ihmal etmemektedir. Osman hırsızlık olayı olduğu şüphelenilen seyahat acentesine girerken kurallara uygun hareket eder. Levent bu durumu "*Osman hemen içeri girdi ve hiçbir şeye dokunmadan polisi aradı.*" sözüyle anlatmaktadır. (KKO, 10)

Çocuklar olayları çözdükten sonra müdahale etmeyip ya polise ya da jandarmaya haber vermektedirler. Levent, kurallara uygun davrandıklarını "*Yapacak pek bir şey yok. Geriye, polise gitmek kalıyor. Doğruca polise gidelim konuşalım ve tüm bilgileri paylaşalım.*" (GES, 48) ve "*Osman polisi arayıp olayı anlattı. Çok geçmeden polisler geldi, biz de ortaya çıktık.*" (KS, 84) cümleleriyle de dile getirmektedir.

Osman, arkadaşlarına kötü adamların kaçırdığı bir kişiyi alıp birlikte polise gitmelerini önerir. Bu öneriyi "*Bence bu kapıya bakalım. Adam buradaysa onu da alalım ve kaçalım. Doğruca polise gidelim. Ne dersiniz?*" (ŞŞ, 77) sözleriyle yapmaktadır.

Su motorunu çalan hırsızların peşine düşen tayfa onları takip ederken takip mesafesi kuralına da uymaktadır. "*Kasabanın içinde takip ettiğimiz araç hızlı gidemediği için işimiz kolaydı. Çok yaklaşımdan ve çok da uzaklaşımdan onu takip ettik.*" (DG, 47)

Olayı çözünce hırsızların yakalanması için polise haber verirler. Levent bu durumu "*Biz hemen polise haber verdik. Polis geldi ve bizi buldu. ... Polisler, bu olayı bizim çözdüğümüzü değirmenciye anlatmış. Değirmenci de biz bir çuval un hediye etti.*" (DG, 84) sözleriyle ifade etmektedir.

Pul sergisine giden Levent, pulların fotoğrafını çekmek için önce görevliden izin alır. Levent kurallara uyduğunu "*Tabii bunu yapmak için görevliden izin aldım. O da flaşsız olarak çekebileceğimi söyledi.*" (KPB, 19) cümlesiyle belirtmektedir.

Levent ve Mert bankada sıranın kendilerine gelmesini beklerken Mert komşuları olan Aslı Hanımın onu öne geçirmedeği için ayıp ettiğini söyler. Bunun üzerine kurallara uyan ve kardeşinin de uymasını sağlayan Levent bunu “– *Hayır Mert, Aslı abla doğrusunu yaptı. Sıranı beklemeyi öğrenmelisin.*” (BİU 18) sözleriyle ifade etmektedir.

Zeki Olma

Levent ve arkadaşları olayları çözerken zekice hareket etmektedir. Bu aşamada tayfanın en zeki üyesi Osman devreye girmektedir. Tayfanın planlarını yapan Osman, plan yaparken de zekasını kullanır. Osman’ın yanı sıra Levent ve tayfanın geri kalan üyeleri de iz peşindeyken zekice hareket etmektedirler. Elmas soygununu araştıran tayfa elmasları çalan soyguncuların yerini yaptıkları “*Biz bu maskelerin markasına bakmadık. Belki markasına bakarak nereden alındığını bulabiliriz.*” zekice plan sayesinde bulmaktadır. (GES, 32) Soygunculardan biri çocukların zeki olduğunu şu sözleriyle ifade etmektedir: “– *Anlaşıldı. Siz elmasları arıyordunuz ve bizim izimizi buraya kadar sürdünüz. Kimsenin yapamadığını siz yaptınız.*” (GES, 82)

Levent, hırsızlık yapan ama evden eli boş çıkan hırsızın çaldıklarını nasıl dışarı çıkardığını zekâsı sayesinde çözer. Bu durumu arkadaşlarına “– *İşte aranılan çöp poşeti o. Dün akşam eve giren hırsız çaldığı küçük ama değerli eşyaları buraya attı.*” (ÇKG, 76) sözleriyle anlatmaktadır. Tayfanın hırsızlık yöntemini çözdüğünü anlayan hırsız tayfaya şunları söylemektedir: “– *Ne kadar güzel! Çok zekisiniz ama üçünüz beni durdurabileceğinizi mi sanıyorsunuz?*” (ÇKG, 83) Çocukların olayları zekice çözmeleri suçluların yakalanmasını sağlamaktadır.

Başka bir gün tayfa takip ettikleri adamlara yakalanmamak için tekneyi saklar. Bu durum Levent’in şu “*Adaya vardığımızda teknemizi bu defa daha ters noktada bıraktık. Yakalanmamak için tekneyi de saklamamız gerekiyordu.*” (EAY, 28) ifadesinden anlaşılmaktadır. Osman, bu adamların aradıkları kişiler olup olmadığını anlamak için ellerindeki izlerle patikadaki izleri karşılaştırmaktadır. “*Osman patikaya kadar yürüdü ve patikada gördüğü izlerin yanına oturdu. Telefondaki ayak izleriyle karşılaştırdı.*” (EAY, 42) İzleri karşılaştırdıktan sonra aradıkları adamlar olduğundan emin olup olayı çözmektedirler.

Levent ve tayfası şimşeklerin sırrını araştırırken ellerinde bulunan tek ipucundan yola çıkarlar. Osman'ın zekice çıkarımı bu “– Arkadaşlar, yaptığımız liste neredeyse insan isimlerinden oluşuyor. Ama güvenlik görevlisi bize sadece ÇETELE dedi. Düşünsenize ya... Demek ki bizim aradığımız şey, bir isim olmayabilir.” (ŞS, 59) sözlerden de anlaşılmaktadır. Zekice ipuçlarını takip etmek onları doğru yere götürmekte ve bu şekilde zor olayları çözmektedirler.

Sorumluluk Sahibi Olma

Levent sorumluluk sahibi bir ağabey profili çizmektedir. Ailesinin kendisine kardeşi ile ilgili verdiği sorumlulukları yerine getirmektedir. Babasının Levent'ten kardeşine okuma konusunda yardımcı olmasını istemesi üzerine Levent sorumluluk sahibi olduğunu gösteren “Sonra isteksiz isteksiz babama döndüm. Tamam baba yaparım.” (SGA, 9) cevabını vermektedir.

Levent için kardeşi Mert tam bir baş belasıdır. “Kardeşimi size anlatmama gerek yok sanırım. Ne zaman onunla ilgili bir şey olsa başıma gelmeyen kalmıyor.” (SGA, 7) Kardeşinin yaramazlıklarına rağmen ona kızsada onu koruyup kollamaktan vazgeçmemektedir. Arkadaşlarıyla top oynarken Mert topu korkunç evin bahçesine atar. Topu Mert attığı için gidip onun alması gerekmektedir. Kardeşinin tek başına oraya gitmesine gönlü razı olmayan Levent içinden “Onu oraya tek başına gönderemezdim. Ağabey olmak böyle bir şeydi işte.” (SGA, 36) sözlerini geçirmektedir. Bu cümlede Levent'in ağabey sıfatıyla kendini kardeşine karşı sorumlu hissettiği görülmektedir.

Başka bir gün ailesi yanında olmamasına rağmen sorumluluğunu yerine getirip Mert'e matematik dersi anlatıp okuma yaptırmaktadır. “Mert istemese de matematik konularını bitirdik ve sonra birlikte kitap okuduk. Mert uyuyuncaya kadar okumamız devam etti.” (ŞS, 59) Tayfanın diğer üyeleri -Kâmil hariç- sorumluluk sahibi karakterler olarak betimlenmektedir.

Araştırma için kütüphaneden aldıkları kitabı zamanı geçmeden teslim ederler. Osman bu durumu “– Bize bir inceleme için lazımdı, dedi Osman. İşimiz bitince bir an önce geri getirelim dedik.” (KPB, 59) sözleriyle dile getirmektedir. Bunun üzerine kütüphane görevlisi, herkesin onlar gibi olması gerektiğini belirtmektedir.

Tayfa aynı zamanda çevrelerinde meydana gelen suçları çözme konusunda kendilerini sorumlu hissetmektedir. İnsanlara yardım etmek için üstlerine düşen her şeyi

yapmaya çalışmaktadırlar. “Belki gerçekten bu adamlar kötülerdi ve ben onları yakalayabilirdim.” (SGA, 50)

Levent ve arkadaşları yanan tarlayı söndürmek için canla başla uğraşırlar. Kendilerini yangın söndürmede sorumlu hissettikleri “Eğer o tarla yangınını söndüremezsek bir yıllık emek boşa gidecekti. Osman akıllılık edip hemen orman yangını ihbar hattını, 177’yi aradı. Tarlanın yerini ve adresini verdi.” (YB, 12) sözlerinden anlaşılmaktadır. Ekinleri yakan suçluları yakalamayı kendilerine görev edinmektedirler. Hırsızlık yaptığından şüphelendikleri bir kişiyi durdurmaya çalışırlar. “Bu çocuğun ne işler çevirdiğini öğrenmeliydik. Gerekiyorsa onu durdurmalıydık.” (ÇKG, 32) Daha sonra polise haber verip üzerlerine düşen sorumluluğu yerine getirmektedirler.

Cesur Olma

Levent ve tayfasının atıldığı maceralar tüm bu özelliklerin yanında cesaret de isteyen maceralardır. Çocuklar şüpheli paketlerin sırrını çözmeye çalışırken tehlikeyle burun buruna gelmektedirler. Yine de olayı çözmek ve insanlara yardım etmek için cesur davranmaktadırlar. Levent cesaret isteyen olayı çözmeye çalıştıklarını “Plan oldukça tehlikeliydi. Ama yapacak başka bir şey yoktu. Ya onların planlarını öğrenecek ya da olanları bir şey yapmadan izlemeye devam edecektik.” (ŞPS, 69) cümleleriyle aktarmaktadır.

Osman, tarlada çıkan yangın olaylarını çözmek için arkadaşlarına bir öneride bulunur. Levent başlarını belaya sokma konusundaki endişelerini dile getirir. Bunun üzerine Osman çözdükleri olayların tehlikeli olduğunu “– Biz zaten her zaman tehlike altındayız, dedi Osman ve gülümsedi. Tehlike bizim göbek adımız.” (YB, 20) cümleleriyle dile getirmektedir. Cesaretleri sayesinde tehlikeye atılmaktan korkmayan Levent ve tayfası olayı çözüp diğer ekinleri yanmaktan kurtarmaktadır.

Başka bir macerada, kaçırılan arkadaşları Ahmet’i kurtarmak için cesur davranıp onu kötü adamların elinden kurtarmaktadırlar. Bu durum “Ev, gerçekten çok korkutucuydu ama her yerini aramak zorundaydık. Bunu Ahmet’i bulmak için yapmalıydık.” (YMG, 52) sözlerinden de anlaşılmaktadır.

Hazine avcılarını takip eden tayfanın Mert dışındaki üyeleri yakalanır. Mert cesurca hareket edip ağabeyini ve arkadaşlarını kurtarır. Bu durum Levent’in “Mert

sürünerek ateşin etrafından dolaştı ve kamp sandalyelerine oturmuş uyuyan iki adamın yanına gitti. Onların ayakkabı bağcıklarını bağlamaya başladı.” (HAİ, 83) cümleleriyle okura aktarılmaktadır.

“– Bizi takip edecek kadar cesur olduğunuza göre bunu öğrenmeyi hak ediyorsunuz.” (PH, 72)

3.5. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanların Olumsuz Özellikleri

Tablo 3.5: Çocuk Kahramanların Olumsuz Özellikleri

Obur olma (ÇO 20; DG 10; GES 88; KKO 24, 28; KPB 61; KS 74; KT 7; ŞS 85, 87; YB 71).
Açgözlü olma (ÇO 21; GES 53; KKO 43, 46; KY 70, 71).
Sorumsuz olma (DG 13; KY 35; ŞPS 5; YB 71).
Yalan söyleme (EAY 59, 72; ÇK 40; HAİ 33).
Alay etme (AO 20, 65; ÇKG 8; ŞS 14).
Bencil olma (DG 6; KU 8; ŞPS 76).

Çalışma kapsamında incelenen Levent İz Peşinde dizisinin otuz kitabında yer alan çocuk kahramanlara ilişkin olumsuz özellikler Tablo 3.5’de verilmiştir. Tablo incelendiğinde olumsuz özelliklerin çoktan aza dağılımının; obur olma, açgözlü olma, sorumsuz olma, yalan söyleme, alay etme ve bencil olma gibi başlıklarla öne çıktığı görülmektedir.

İncelenen eserlerde olumsuz özelliklerin dize yer alan çocuk kahramanların geneline dağılmadığı gözlenmektedir. Kâmil, kurgu boyunca kimi zaman obur (ÇO 20; DG 10; KKO 24, 28; KPB 61; ŞS 85, 87; YB 71), kimi zaman açgözlü (ÇO 21; GES 53; KKO 43, 46; KY 70, 71), biri olarak betimlenmektedir. Zaman zaman da arkadaşları tarafından sorumsuz (DG 13; KY 35; ŞPS 5; YB 71) ve bencil (DG 6; KU 8; ŞPS 76) olarak nitelenen biri olarak sunulmaktadır. Dizide yer alan olumsuz özelliklerden alay etme (AO 20, 65; ÇKG 8; ŞS 14) Hayri’nin, yalan söyleme (EAY 59, 72; HAİ 33) ise Levent, Kâmil ve Hayri’nin olumsuz özelliği olarak verilmektedir. Bu kitap dizisinde en sık işlenen olumsuz özellikler aşağıda sırasıyla verilmektedir.

Obur Olma

Dizinin çocuk kahramanlarından Kâmil, yemek yemeyi çok seven, akli fikri yemekte olan biri olarak betimlenmektedir. Bir gün yediği bir şeyden ötürü rahatsızlandığı için doktora götürülür. Levent, Kâmil'in oburluğunu doktora söylediği,

“– Doktor Bey bizim Kamil'in kızamık gibi bir rahatsızlığı olduğunu düşünmüyorum. Şimdiye kadar doğru düzgün hiçbir hastalığa yakalanmadı. O genellikle yediklerinden dolayı hastanelik olur. Yanlış bir şeyler yemiştir o. Şimdiye kadar kaç defa doktora götürdüysek ya çok yediği için ya da yanlış bir şeyler yediği için...” (DG, 10)

sözleriyle de belirtmektedir. Levent'in de doktora ifade ettiği gibi Kâmil, birçok defa çok fazla yemek yediği için hastaneye götürülmektedir.

Tayfa, yangın olayını araştırırken Kâmil görev sırasında yerinden ayrılp çiğ köfte yemeye gitmektedir. Yedi tane çiğ köfte ve ayranı tadımlık olarak gören Kâmil, oburluğunu *“– Sen o kadar çok söyleyince ben de bir tadına bakayım dedim ve oraya kadar yürüdüm. Oradan sadece tadımlık yedi tane kadar çiğ köfte ve ayran aldım.”* (YB,71) sözleriyle de aktarmaktadır.

Çocuklar köydeyken Kâmil'in oburluğu yüzünden kahvaltıdan doymadan kalktıklarını Levent'in,

“Kâmil mutfağa girdiği günden beri yemeklerden doymadan kalkıyorduk. En sevdiğimiz yemekler nedense(!) sofraya hep yarısı yenmiş olarak geliyordu. Kâmil yüzünden köyde taze yumurta dahi yiyemez olmuştuk. Çünkü sabah erkenden taze yumurtaları kümeden topluyor onları suda kaynatıyor, sonra da sofraya getirmeden yumurtaların yarısını yiyordu.” (KT, 7)

cümleleriyle de aktarılmaktadır.

Kâmil'in oburluğu yüzünden pizzacıdan kovulduğunu, Hayri'nin *“– Kâmilciğim, değerini anlayamamaktan değil de doymamandan dolayı kovulmuş olabilir misin? Duyduğuma göre fırından çıkan pizzaların neredeyse yarısını yemişsin.”* (KS, 74) cümleleriyle ifade edilmektedir. Kâmil, pizza yeme konusunda abarttığını *“– Çok kırıcsın Hayri. Sadece tadına baktım. Fırından yeni çıkan pizza çok nefis duruyordu. Ben de biraz abartmış olabilirim. Ne var bunda?”* (s.74) cümleleriyle dile getirmektedir. Başka bir macerada tayfanın başı derde girmekte ve Kâmil'den yardım

istemektedirler. Arkadaşları tehlikedeysen Kâmil, aklının fikrinin yemek yemekte olduğunu, “-Buralarda bir parça ekmek olacaktı. Bu zeytinyağının tadına bakmazsam gözüm açık gider. Bir tadına bakayım, hemen geliyorum sizi kurtarmaya.” (GES, 88) sözleriyle de göstermektedir.

Başka bir macerada tayfanın acilen Kâmil’e ihtiyacı vardır. Osman, Kamil’i arayıp hemen gelmesini istemektedir. Kâmil ise ancak dondurmasını bitirince gelebileceğini söyler. Bunun üzerine Osman “- Kâmil, eğer gelmezsen biz burada daha çok ağlayacağız. Tayfa kalmayacak.” (ŞS, 85) sözleriyle Kamil’e sitem etmektedir. Ne kadar ısrar etseler de Kâmil bunu umursamamaktadır. Daha sonra Hayri ona iki külah dondurma alacağını söyler ve Kâmil dondurma için arkadaşlarını kurtarmaya gider. Kâmil’in arkadaşlarına ilk sözü de dondurmayı sormak olur:

“- Dondurma sözünüzü unutmayın.

Hayri de ona ters ters baktı:

- İlk sözün bu olmamalı dostum. Bu dünyada bir dondurmadan daha değerli şeyler de var.

- Başka bir şey daha mı ısmarlayacaksınız?” (ŞS, 87) Osman ve Hayri’nin siteminde de görüldüğü üzere Kâmil, oburluğu yüzünden arkadaşlarının yardımına koşmakta geç kalmaktadır. Arkadaşları da bu durumdan yakınmaktadır.

Levent ve tayfası evde kahvaltısını yaptıktan sonra köyün ineklerini otlatmaya götürür. O sırada Kâmil hemen çantasından yiyecek bir şeyler çıkarmaya başlar. Levent, Kâmil’in doymak bilmezliğini, “- Sen daha yeni kahvaltı yapmadın mı? Ne zaman acıktın? Hem hangi ara o kadar şeyi aldın?” (ÇO, 20) sorularıyla belirtmektedir. Kâmil ise yemyeşil kırların kendisini tekrardan açtırdığını söylemektedir. Kâmil, araştırdıkları bir olay sırasında tayfanın üyelerine on dürüm alıp getirmektedir. Bunu durumu, “- Arkadaşlar, benim görev bölgemde harika bir dürümcü vardı da... ben de gidip herkese dürüm yaptırdım. On dürüm hepimize yeter diye düşündüm.” (KKO, 24) sözleriyle ifade etmektedir. Levent ise onun oburluğunu, “Birlikte oturduk ve Kâmil’in dürümlerinden yedik. Biz yemesek tüm dürümleri tek başına yiyecekti.” (s.28) sözleriyle de vurgulamaktadır.

Kâmil'in oburluğu Levent'in abartılı, "*Gerçi Kamil'in bir haftalık yediği yiyeceğin ücretiyle değil bir kayık, oldukça pahalı bir yat bile alabilirdiniz.*" (KPB, 61) ifadesiyle de aktarılmaktadır. Levent'in bakış açısıyla aktarılan bu durum, aynı zamanda dizide yer alan çocuk kahramanların Kamil'i obur biri olarak gördüğünü göstermektedir.

Açgözlü Olma

Dizi boyunca zaman zaman açgözlü olma özelliğiyle öne çıkan kahraman, yine Kâmil'dir. Özellikle yemek konusundaki açgözlülüğüyle anlatılan Kâmil, hep daha fazlasını isteyen biridir. Kendisi karnını doyururken arkadaşları için yiyecek yemeğin kalıp kalmamasını önemsememektedir. Levent bu durumu, "*Yiyeceğimiz olsa bile Kâmil yüzünden akşama kadar hiçbir şey kalmayacaktı. O yüzden bizim de bir şeyler yememiz lazımdı.*" (ÇO, 21) sözleriyle de ifade etmektedir.

Kâmil, aldığı böreğin ikiye ayırıp yarısını kendine diğer yarısını ise arkadaşları arasında bölüştürmektedir: "*Böreği önce ikiye böldü. Sonra böldüğü parçalardan birisini de üçe böldü. Hepimize birer pay verdi. Ona teşekkür ederek böreklerimizi yedik. Kendisi de büyük, yarım parçadan kocaman bir ısırık aldı.*" (GES, 53) En büyük parçayı alan Kâmil'in açgözlü oluşu Levent tarafından bu şekilde aktarılmaktadır.

Tayfa, mahalledeki soygun olayını araştırırken soyguncuları Kâmillerin evini soyarken görür. Kâmil, hırsızların evde olduğunu umursamayıp buzdolabındaki dolmaları yemek için eve girer. Osman, Kamil'in açgözlü oluşunu kendine ait "*– Kâmil, açgözlülüğünün kurbanı oldu. Umarım bir yerlere saklanır da yakalanmaz.*" (KKO, 43) cümleleriyle ifade etmektedir. Kâmil de yine bu durumu kendisine ait, "*– Buradayım Levent! Açgözlülüğümün kurbanı oldum. Kurtarın beni!*" (KKO, 46) cümleleriyle ifade etmektedir.

Kâmil bahçeden topladığı armutlardan herkese birer tane verip geriye kalan bütün armutları kendisi yemektir: "*Sonra Kâmil herkesi tek tek dolaştı. Herkese bir tane armut verdi. Ardından kalan armutları masaya koydu. Bir sandalyeye oturdu ve bütün armutları büyük bir keyifle yedi.*" (KY, 70) Levent, Kâmil'in açgözlü oluşunu, "*Zaman, Kâmil ve açgözlülüğü sayesinde çabuk geçti.*" (KY, 71) cümlesiyle aktarmaktadır.

Sorumsuz Olma

Kâmil'in bir diğer olumsuz özelliği ise ara sıra sorumsuz davranışlarda bulunmadır. Tayfayla birlikte tatildayken ailesinin ve arkadaşlarının ona elektrik faturasını ödemek için verdiği parayı döner yemek için harcamaktadır. Kâmil'in sorumsuzca hareket ettiği bu davranışı Levent ve tayfanın diğer üyelerini çok sinirlendirmektedir.

“– *Sen de elektrik faturasını öde diye verdiğimiz parayla döner yedin, dedim.*”
(ŞPS, 7)

Tayfa yangın olayını araştırırken Kâmil görev sırasında yerinden ayrılıp çiğ köfte yemeye gitmektedir. Kâmil, bu durumu “– *Sen o kadar çok söyleyince ben de bir tadına bakayım dedim ve oraya kadar yürüdüm. Oradan sadece tadımlık yedi tane kadar çiğ köfte ve ayran aldım.*” (YB,71) sözleriyle ifade etmektedir. Daha sonra çiğ köfteciiden aldığı acılı çiğ köfte yakalanmasına neden olmakta, üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmediği için de arkadaşları yakalanmaktadır.

Başka bir gün araştırdıkları olayı çözüme kavuşturma aşamasında arkadaşları üstlerine düşen sorumluluğu yerine getirirken Kâmil'in iş yapmaktan kaçması arkadaşları tarafından iyi karşılanmamaktadır. Levent bu durumu, “*Biz çalışırken yardım etmediği yetmezmiş gibi bir de karşımıza geçip armut yedi durdu.*” (KY, 35) sözleriyle ifade etmektedir. Arkadaşları onun bu tavırlarından rahatsızlık duymaktadır: “*Ayrıca Kâmil eşiği kendisine benzetmiş. Ne zaman iş olsa hep kaçmaya yer arıyor.*” (DG, 13) Kâmil'in işten kaçtığı, üstüne düşeni sorumluluğu yerine getirmediği arkadaşlarının bu söylemleri yoluyla aktarılmaktadır.

Yalan Söyleme

Dizide yer alan çocuk kahramanlar, olayları araştırırken zor durumda kalınca zaman zaman yalana başvurmaktadır. Hayri, kötü adamların teknesinde mahsur kalır. Levent, adamları oyalamak için “– *Efendim iyi günler. Bizim sınıf gezimiz var.*” (EAY, 59) yalanını söylemektedir. Levent'in adamları bu şekilde oyalamasıyla Hayri mahsur kaldığı yerden kurtulmaktadır.

Levent ve tayfası başka bir gün deniz fenerini görmeye gitmektedirler. Orada yalnız yaşayan yaşlı bir çiftle karşılaşırlar. Daha sonra oraya iki yabancı gelir. Levent,

gözünün tutmadığı iki yabancıya şu yalanı söylemektedir: “– Siz amcanın akrabası, torunu falan mısınız, diye sordu. Ben de evet anlamında başımı salladım.” (HAİ, 33) Yaşlı çifti tanımayan Levent onları korumak için bu yalanı söylemektedir.

Kötü adamları takip eden tayfa onlara yakalanınca Hayri, “– Biz bisikletlerimizle gezmeye çıkmıştık, şimdi de dönüyorduk. Ailelerimiz bekliyor da...” (ÇK, 40) şeklinde yalan söylemektedir. Başka bir macerada ise Levent ve tayfası esrarengiz adadayken bir mağarayı incelemek istemektedir. Kâmil ve Mert’i gözcü olarak mağaranın girişinde bırakırlar. Döndüklerinde Kâmil ve Mert’i kötü adamlar tarafından yakalanmış olarak bulurlar. Kâmil arkadaşlarına, “–Aslında biz etrafı daha iyi görebilmek için armut ağacına çıkmıştık, dedi.” (EAY, 72) yalanını söyler. Fakat Kâmil’in arkadaşlarına yalan söylediği devamında Mert’in “– Ağabey, Kâmil Ağabey doğruyu söylemiyor. Armut yemek için ağaca çıktı. Beni de çağırdı. Birlikte armut yerken adamların geldiğini bile görmedik.” sözlerinden de anlaşılmaktadır.

Alay Etme

Diğer bir olumsuz özellik olan alay etme Hayri’nin karakter özelliği olarak betimlenmektedir. Bu alaylar genel olarak Kâmil’e yöneliktir. Hayri bazen Kâmil’in kilosuyla “– Levent, Kâmil denize düştüğü zaman tsunami olur mu?” (ÇKG, 8) bazen de “–Hırsızlığa bir anlam vermek zor. Belli ki hırsızlar sanattan pek anlamıyorlar. Baksana, Kamil’in resmini de çakmışlar.” (AO, 20) yaptığı bir resimle dalga geçmektedir.

Kâmil, çalınan tabloları kokuyu takip etme yoluyla bulur. Arkadaşlarına gelecek nesillerin kendisinden büyük bir ressam olarak söz edeceğini söyler. Hayri Kâmil’in söylediklerine

“– Gelecek nesiller seni aç ve gerçekten kötü kokan bir ressam olarak bu sözlere hatırlayacaklar. Şu haline bak! Aynı çöp gibi kokuyorsun.” (AO, 65) şeklinde alaylı bir karşılık vermektedir. Kâmil bu sözlere üzülmekte hatta bazen de küsmektedir. Fakat arkadaşları onun kendilerine surat asmasını umursamamaktadırlar. Levent, “Kâmil bir süre bizimle konuşmadı. Surat astı, somurttu. Gerçi Kamil’in konuşmaması çok sorun değil. Ne de olsa onun gönlünü almak çok kolay.” (ŞS, 14) ifadesiyle bu durumu ifade etmektedir.

Bencil Olma

Bu olumsuz özelliklerinin yanında Kâmil, aynı zamanda da arada bencilik eden biri olarak betimlenmektedir. Köyde kahvaltıyı Kâmil ve Levent'in ninesi beraber hazırlamaktadır. Kahvaltı hazırlarken arkadaşlarını düşünmeyen Kâmil yumurtaların çoğunu kendisi yemektedir. Arkadaşları Kâmil'in bu bencilce davranışından, *"Sabah bütün yumurtaları yiyen Kâmil yüzünden bize neredeyse hiç yumurta kalmıyordu."* (DG, 6) şeklinde şikâyet etmektedir. Tayfanın şüpheli paketler konusunda insanları acilen uyarmaları gerekmektedir. Kâmil yemek yedikten sonra gitme önerisi sunar. Bu öneriye sinirlenen Levent, Kâmil'e *"– Saçmalama Kâmil. Senin yemeğin mi önemli yoksa insanların canı mı?"* (ŞPS, 76) sorusunu sormaktadır. Kâmil bu soruya şu şekilde cevap vermektedir: *"-Benim yemeğim tabii ki... Ben yemek yemeden yaşayamam."* (s.76) Kâmil'in soruya verdiği bu cevap onun ara sıra bencil özelliğini ortaya çıkarmaktadır.

Dizide yer alan kahramanlardan Mert de kimi zaman arkadaşları tarafından bencil biri olarak görülmektedir. Armut toplamak için dedesine yardım eden Levent ve tayfası armutların koyulduğu kasaya isim yazma işini Mert'e verir. Mert ise tüm kasalara kendi adını yazar bunun üzerine Levent düşünceleriyle Mert'in bencil olduğunu *"Bizim Mert kasaları işaretlerken her zamanki gibi bencil davranmıştı."* (KU, 8) cümlesiyle ifade etmektedir. Bu kitap dizisinde yer alan çocuk kahramanlara ait olumsuz özellikler eşit bir dağılım sergilememektedir. Olumsuz özelliklerin belli bir kısmı Kâmil üzerinden verilmekte olup diğer çocuk kahramanların da zaman zaman olumsuz özellikleriyle anlatıldığı görülmektedir.

3.6. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanların Çatışma Çözme Biçimleri

Tablo 3.6: Çocuk Kahramanların Çatışma Çözme Biçimleri

Araştırma yapar, İpuçlarının Üzerinde Dururlar (BD 25; ÇO 56; DG 20, 71; EAY 21; GES 21; KK 42; KPB 40; KS 20, 51; ŞS 34, 81; YB 18).
Problemin çözümüne yönelik plan yaparlar (BD 43; ÇO 70; ÇK 66; ÇKG 82; EAY 30; HA 84; KKO 73; KS 27; KY 32, 61; OG 9, 55; YB 60).
Takipte bulunurlar (BD 47; ÇK 31; ÇKG 28; DG 47; EAY 18, 32; HA 60; KKO 64; KT 74; KY 43, 54; PH 36; ŞS 89).
Teknolojiden yararlanırlar (OG 41, 50; KKO 56; KPB 54; KS 16; KT 48; KY 30; PH 17; SGA 86; ŞS 82).
Mantık yürütüp çözüm yolu üretirler (ÇKG 76; EAY 28; HA 69; HK 16; KK 42; KS 86; KT 57; PH 19; SGA 57; ŞS 59).
Yardım alırlar (ÇK 76; EAY 25; HK 48; KPB 43; KS 14, 24; KU 84; PH 21; YMG 32)
Tesadüfen çözüme ulaşırlar (AO 90; BD 30; EAY 42; PH 34).
İş birliği yaparlar (EAY 18; KK 50; KKO 21; KT 5; PH 12).
Yalan söylerler (BD 51; ÇK 40; EAY 59).

İncelenen kitap dizisindeki çocuk kahramanların çatışma çözme biçimlerine yönelik bilgiler Tablo 3.6’de verilmiştir. Tablo incelendiğinde çocuk kahramanların çatışma çözme biçimlerinin işleniş sıklığına göre çoktan aza dağılımının; araştırma yapıp ipuçlarının üzerinde durma (BD 25; ÇO 56; DG 20, 71; EAY 21; GES 21; KK 42; KPB 40; KS 20, 51; ŞS 34, 81; YB 18), problemin çözümüne yönelik plan yapma (BD 43; ÇO 70; ÇK 66; ÇKG 82; EAY 30; HA 84; KKO 73; KS 27; KY 32, 61; OG 9, 55; YB 60), takipte bulunma (BD 47; ÇK 31; ÇKG 28; DG 47; EAY 18, 32; HA 60; KKO 64; KT 74; KY 43, 54; PH 36; ŞS 89), yardım alma (ÇK 76; EAY 25; HK 48; KPB 43; KS 14, 24; KU 84; PH 21; YMG 32), tesadüfen çözüme ulaşma (AO 90; BD 30; EAY 42; PH 34), iş birliği yapma (EAY 18; KK 50; KKO 21; KT 5; PH 12) ve yalan söyleme (BD 51; ÇK 40; EAY 59) olduğu görülmektedir.

Araştırma Yapar, İpuçlarının Üzerinde Dururlar

Çocuk kahramanların çatışma çözmeye sıklıkla başvurduğu yöntem araştırma yapıp buldukları ipuçlarının üzerinde durmadır. Araştırmaya hevesli çocuk kahramanlar sorunlarla karşılaştıkları zaman öncelikle sorunu çözmek için araştırma yapmaya karar vermektedirler. “– Arkadaşlar bu tarla yangınlarını araştırmaya ne dersiniz?” (YB,

18) Çalınmış olan pulu bulmak için araştırma yaptıkları şu cümlelerden de anlaşılmaktadır:

“– *Bulunmasına katkısı olur diye araştırma yapıyoruz. Belki bulabiliriz.*” (KPB, 40)

Araştırma yaparken ipucu aramaya ve delil toplamaya da önem vermektedirler. Tayfa gittikleri adada bulunan gölün sularının zehirli olduğundan şüphelenmektedir. Osman incelemek için gölden su ve balık örneği alır: “*Osman, Kâmil’in sırt çantasındaki boş yiyecek kaplarından bir tanesini aldı. Elini göle değdirmeden bir balık alıp kaba koydu. Bir miktar da göl suyundan doldurdu.*” (EAY, 21) Aldıkları bu örneklerin incelenmesinin ardından şüpheleri doğru çıkmakta ve çocuk kahramanlar adayı kurtarmak için harekete geçmektedirler.

Tayfa araştırdıkları olayları polise bildirmeden evvel delil toplamaktadırlar. Bu durum Osman’ın “*Sadece güvenlik güçlerine derdimizi anlatmak için delil toplayacağız. Bol bol fotoğraf çekin. Sonra da buradan uzaklaşalım.*” (ÇO, 56) cümlelerinden de anlaşılmaktadır. Çocuk kahramanlar problemin çözüme kavuşturulmasında büyük önem taşıyan ipucu arama ve ipucunu takip etmeye sıklıkla başvurumaktadırlar. Bu durum aşağıda verilen aktarmalardan da anlaşılmaktadır:

“*Değirmencinin gösterdiği yere gidip su motorunu çalan insanlar hakkında ipuçları aradık.*” (DG, 20)

“– *Haydi arkadaşlar, şu ipuçlarını toplayalım. Sonra da bu ürkütücü yerden ayrılalım.*” (DG, 71)

“*Biz ipucu arayacağız. Haritada işaretlediğimiz bütün yolların üzerinde yer alan çöp tenekelerine ve çöp konteynerlerine bakacağız.*” (GES, 21)

“*Birinci ipucumuz, bir görüntü kaydı. Ne söylediği anlaşılmıyor. Diğer ipucu bir plaka, o da tam olarak okunmuyor. Nerden başlayalım.*” (KS, 20)

“*Adamı bulduğumuz yere bir kez daha gitmeye karar verdik. Belki olaya dair bir ipucu falan bulabilirdik.*” (ŞS, 34)

“*Herkes ikna olmuştu. Ormana daldık. Etrafı araştırmaya başladık.*” (BD, 25)

Çocuklar kaçırılan bir çocuğun en son görüldüğü yere gidip orayı araştırmaya karar vermektedirler: “– *Oraya gideceğiz ve etrafa bakıp ipucu arayacağız.*” (KK, 42)

Başka bir macerada kaçırılan arkadaşları Fatih'i bulmak için elde ettikleri ipuçlarını araştırmaktadırlar. “– Arkadaşlar, bence elimizdeki ipucuna bakmalıyız. İpuçlarına daha doğrusu...” (KS, 20) Yaptıkları araştırmanın sonucunda da arkadaşları Fatih'i bulurlar. “– Seni dün de beri arıyoruz. İpuçlarını birleştirerek epey bilgi elde ettik.” (s.51)

Başka bir macerada da ipuçları sayesinde kaçırılan birini bulmaktadırlar: “– Evet ağabey, dedim. Sizi orada gördük, bulmaya çalıştık. İpuçlarından hareketle buraya kadar geldik ama yakalandık.” (ŞS, 81) Dizideki çocuk kahramanların karşılaştıkları problemlerin çözüme kavuşturulmasında yaptıkları araştırma ve ipuçlarını takip etme büyük önem taşımaktadır.

Problem Çözümüne Yönelik Plan Yaparlar

Dizide yer alan çocuk kahramanların çatışma çözmede kullandıkları diğer bir yöntem plan yapmadır. Çocuklar karşılaştıkları problemleri çözüme kavuşturmak amacıyla öncelikle bir plan yapmaktadırlar. Bu planlar bazen kendilerinden yardım isteyen birini kurtarmak “Oturduk ve bir plan yaptık.” (KS, 27) bazen de tayfanın üyelerinden yardıma ihtiyacı olan arkadaşlarını kurtarmak “– Hayri'yi kaçıran hırsızlara güzel bir ders vereceğiz. Harika bir planım var. Üstelik bu kez çok eğlenceli olacak.” (KY, 61) için yapmaktadırlar.

Tarlada çıkan yangınları araştıran çocuk kahramanlar, olayı araştırmadan önce bir plan yapmakta ve plana göre hareket etmektedirler. Bu durum Osman'ın “– Arkadaşlar, planımız basit. Birimiz burada bekleyecek ve adamları takip edecek. Diğerlerimiz de tarlaya gidecek.” (YB, 60) sözlerinden de anlaşılmaktadır.

Tayfanın yapmış olduğu bazı planlar doğayı korumak içindir. Tayfa ağaçlara zarar veren böceklerle ormanı yok etmeye çalışan adamları yakalamak ve ormanı yok etmelerini engellemek için hemen plan yapar. Yapılan “– Çaktırmayın ama adam bizi izliyor. Dağılıp gözden kaybolalım. On beş dakika sonra karşıdaki çocuk parkında buluşuruz.” (BD, 43) sözlerinden anlaşılmaktadır. Başka bir macerada yine ormana zarar vermek isteyen adamlara engel olmak için Osman'ın “– Arkadaşlar, ikiye ayrılacağız. Bir kısmımız gölün kenarına gidecek, bir kısmımız da adamların Eşşek'i bağladıkları yere gidecek.” (OG, 55) planını uygulamaktadırlar. Tayfa çevreye zarar veren kişileri yine yaptıkları,

“Adamlar peşimize düşerse birimiz yakalanır ve böylece diğerlerimiz de onu kurtarmak için yardım isteyebilirdi. Her zamanki gibi planımız belliydi: Bu adamların yaptıkları şeyi ortaya çıkarıp belgelemek. Sonrasında da polise gitmeyi planlıyorduk.” (EAY, 30) ve *“– Arkadaşlar bir planım var. Buradan kaçtığımızı anladıkları zaman ne yapacaklar? Hemen arabaya atlayıp bizi aramaya başlayacaklar. Eğer polise gidip haber versek de polis gelene kadar onlar kaçacaklar. O yüzden diyorum ki buraya saklanıp onların bizi aramasını bekleyelim. Buradan uzaklaştıklarında da içeri girip delil arayalım.”* (ÇK, 66) planları sayesinde yakalatmaktadır.

Çocuk kahramanlar çoğu hırsızlık olayını da yaptıkları planlar sayesinde çözüme kavuştururlar. Bu planlardan bazıları *“Planımızı yaptık ve harekete geçtik. Çocuğu şimdi durduramazsak bir daha yakalayamayabilirdik.”* (ÇKG, 82) ve *“– Arkadaşlar planımız şu: Önce siz bana kapıyı açıp saklanacaksınız. Ben köpeklerin önünde bisikletimle gitmeye başlayacağım. Onlar beni takip edecekler. Siz de içeriye girip Kâmil’i kurtaracaksınız.”* (KKO, 73) planlarıdır.

Mahallede hayalet kılığında dolaşan kişileri *“– Arkadaşlar planımız basit, dedi. Hayaletler geldiğinde ortaya çıkacağız. Onlar bizi yakalamak için yine peşimizden gelecekler.”* (HA, 84), dedelerinin kaybolan eşeğini *“Diğerlerini de kaldırıp bir plan yaptık. Plana göre Eşşek’in bir fotoğrafını bulup köyde arayacaktık.”* (OG, 9), armut bahçesine girip armutlara zarar veren hayvanı *“Biz de fotokapanlarla o hayvanın nerden içeri girdiğini öğrenecek ve geçtiği yeri bir güzel kapatacaktık. Böylece o içeri giremeyecek, bahçeye zarar vermeyecek ve biz de görevimizi yapmış olacaktık.”* (KY, 32) bulmak için de plan yapmaktadırlar.

Araştırdıkları bir olay neticesinde Kâmil kötü adamlara yakalanmak üzeredir. Bunun üzerine Osman bir plan yapıp Kâmil’in kurtulmasını sağlamaktadır. Bu durum Levent’in *“Osman yine harika bir plan yapmış. Hayvanları onlar ürkütmüş. Bunu da Kamil’i kurtarmak için yapmışlar.”* (ÇO, 70) cümlesiyle anlaşılmaktadır. Plan yapmadan harekete geçmeyen tayfa bunun sonucunda karşılaştıkları sorunları çözüme ulaştırmaktadırlar.

Takipte Bulunurlar

Tayfa olayları çözmeye çalışırken şüphelendikleri kişileri takibe almaktadır. Hırsızlık yaptığından şüphelendikleri birini takip etmektedirler. *“Biz ayağa kalkınca*

tayfanın uyuyan elemanları da uyandı ve takip başladı.” (ÇKG, 28) Gittikleri adada şüpheli hareketlerde bulunan adamları takip etmeye karar verirler: “Birlikte karar verip bu adamları takip ettik. Yakalanmamak için patikadan yürümedik.” (EAY, 18) Takip ettikleri adamların adaya zarar verdiğinden şüphelendikleri için takip etmeye devam ederler. Levent bu durumu “Adamlar gözden kaybolunca da yerimizden çıkıp peşlerine düştük. Herhangi bir sorun olması durumunda da kaçabilmek için adamlarla aramızdaki mesafeyi kontrol ederek yürüyüşümüzü sürdürdük.” (s.32) cümleleriyle ifade etmektedir.

Çocuklar kimi zaman da hırsızlık yaptığının şüphelendikleri adamların araçlarını takip etmektedirler. Bu durum aşağıdaki doğrudan aktarmalarda da görülmektedir:

“Kasabanın içinde takip ettiğimiz araç hızlı gidemediği için işimiz kolaydı. Çok yaklaşımadan ve çok da uzaklaşımadan onu takip ettik.” (DG, 47)

“Hayri ile Osman aynı bisiklete bindiler. Onlara hızlı gitmeleri için en iyi bisikleti verip takibe başladık...” (KT, 74)

“– Arkadaşlar, dedim. Az daha gayret, fazla bir yolumuz kalmadı. Takip ettiğimiz araç durmuş olmalı. Yani onlara gittikçe yaklaşıyoruz.” (KKO, 64)

“Yine bisikletlerimize atlayıp kamyoneti takibe devam ettik. Yol boyunca araç sık sık duruyordu. Her seferinde iyice saklanıyor, bizi görmediklerinden emin oluyorduk.” (PH, 36)

Mahallede korku yaratan hayalet olayını çözmeye çalışan çocuklar, hayalet kılığına giren adamları takip etmektedirler: *“– Arkadaşlar korktuğunuzu biliyorum ama beklediğimiz an geldi. Hayaletleri takip etmeliyiz. Yoksa yaptığımız her şey boşa gidecek. Ben arkalarından gidiyorum.” (HA, 60) Yaptıkları takip sayesinde adamların peşinde olduğu şeyi çözmektedirler.*

Tayfa, ağaçlara zararlı böcek bırakıp onlara zarar verdiğinden şüphelendikleri bir adamı takip etmektedir. *“Biraz önceki sıkıntılı bekleyişin yerini heyecanlı bir takip almıştı... Adamı kasabanın ortasından geçen uzun cadde boyunca takip ettik.” (BD, 47)*

Bir gün balığa gittiklerinde bazı adamların dereye varil attığı görüp onları takip etmektedirler. *“– Arkadaşlar hadi acele edin! Onları takip edip nereye gittiklerini öğrenelim, dedi ve koşmaya başladı” (ÇK, 31) Başka bir gün kötü biri olduğunu*

öğrendikleri adamın kiminle iş birliği yaptığını öğrenmek için onu takip etmektedirler. Bu, Levent'in *"Biz de adamın peşinden çıktık. Bizi görmemesi için de araya mesafe koymayı unutmadık. Adam ara sokaklardan geçerek ilerliyordu. Biz de onu takibe başladık."* (ŞS, 89) cümleleriyle de anlaşılmaktadır.

Gece yarısı kazma kürekle gördükleri adamlardan şüphelenen tayfa onları takip etmeye karar vermektedir. *"Adamların biraz daha ilerlemesini bekledik. Sonra saklandığımız yerden ayrıldık ve onları takip etmeye başladık."* (KY, 43) Adamların bir iş çevirdiğinden iyice şüphelenen çocuklar takibe devam etmektedir. Bu durum Levent'in *"Bizi yakalamamaları için aramızdaki mesafeyi korumaya özen gösterdik. Uzaktan uzaktan takibe devam ettik."* (KY, 54) cümlelerinden de anlaşılmaktadır. Çocuk kahramanların olayları çözmesinde yaptıkları takiplerin büyük yardımı dokunmaktadır.

Teknolojiden Yararlanırlar

Dizide yer alan çocuk kahramanların başvurduğu çatışma çözme yöntemlerinden biri de teknolojiden yararlanmadır. Levent ve tayfası karşılaştıkları olayları çözmek için çeşitli teknolojik gereçlerden faydalanmaktadır. Kayıp pul bilmecesini çözmeye çalışan tayfa, Osman'ın tabletiyle yaptığı araştırma sonucu ipucunu çözmektedir: *"Tayfanın çoğu uyurken Osman yine tabletini karıştırıyordu."* (KPB, 54) Başka bir macerada keçi hırsızlarının peşine düşen tayfa, internette bu konuyla ilgili daha önce yapılan haberleri incelemektedir. Bu durum Osman'ın *"– Hemen arama motoruna keçi hırsızlığı ve bizim ilçenin adını yaz. Fırtına haber diye de sonuna ekle ve ara."* (KT, 48) ifadesiyle aktarılmaktadır.

Kâmil hariç tayfanın geriye kalan üyeleri kötü adamlar tarafından elleri bağlı bir şekilde alıkonulur. Kâmil'in pastanede olduğunu tahmin eden Osman, ondan yardım istemek için pastanenin numarasını sesli komut yardımıyla internetten bulmaktadır:

"– Teknoloji diye bir şey var Leventçiğim. Şimdi beni izle dedi.

Osman telefona doğru eğildi.

– Gümüş Pastanesi'nin telefonunu netten ara." (ŞS, 82) Daha sonra Kâmil telefon ve internetin yardımıyla gelip onları kurtarmaktadır. Başka bir macerada hırsızların peşine düşen tayfa onların yerini tespit etmekte ve telefon yardımıyla da bu

durumu polise bildirmektedir. “–Yanında kimin cep telefonu var? Polisi arayabiliriz. Kâmil gülümseyerek cebinden bir telefon çıkardı. Sonra da böbürlenerek tuşları basmaya başladı.” (SGA, 86) Çocuk kahramanlar bu ve benzeri olaylarda telefon yardımıyla yetkililere ulaşmaktadırlar.

Çocuklar Hayri’nin kaybolan kedisini aramak için yine teknolojiden yararlanmaktadırlar. Bu, Osman’ın “– Hayri sen evden Yastık’ın resmini getir. Bilgisayarda bir ilan hazırlayalım. Sonra da çoğaltıp her yere asalım.” (PH, 17) cümlelerinden de anlaşılmaktadır. Tayfa, araştırdığı olayları ispatlamak için telefondan yararlanmaktadır. Osman bunu arkadaşlarına söylediği “Gidip olanları telefonla videoya çekip gördüklerimizi ispatlamamız lazım. Yoksa su hiçbir zaman akmayacak.” (OG, 41) cümleleriyle ifade etmektedir. Osman’ı dinleyen arkadaşları, “Sonra da telefonu alıp çekime başladı. Olanları videoya kaydediyordu. Bazen de fotoğraflar çekiyordu.” (s. 50) telefon yardımıyla ağaçlara zarar veren adamların videosunu ve fotoğrafını çekmektedirler.

Armut bahçesine giren hayvanı öğrenmek isteyen tayfa bunun için de teknolojiden faydalanmaktadır. Bu, Osman’ın “Hayvanların geçiş yerine konulan bu fotokapanla oradan bütün gece hangi hayvanların geçtiğini görebiliyoruz. Biz de alacağımız fotokapanla gece gelen o hayvanın ne olduğunu öğrenmiş olacağız.” (KY, 30) ifadesiyle aktarılmaktadır. Fotokapan sayesinde bahçeye giren hayvanı öğrenen tayfa, buna göre bir önlem almaya çalışmaktadır.

Çocukların kütüphaneden tanıştıkları arkadaşları Fatih kaçırılınca ipucu elde etmek amacıyla kütüphanede bulunan kamera kayıtlarını incelemektedirler. Levent bunu “Osman görüntüleri geriye doğru sardı. Hepimiz dikkatlice izliyorduk.” (KS, 16) sözleriyle ifade etmektedir.

Tayfa, mahallede yaşanan hırsızlık olaylarını araştırırken yaptıkları plan gereği hırsızlar Kâmillerin evini soymakta o sırada evde bulunan Kâmil elbise dolabının içinde mahsur kalmaktadır. Onu sıkıştığı dolaptan kurtaramayan tayfanın yardımına teknoloji yetişmektedir. Levent, Mert’in akıllı saatini Kâmil’e vermektedir. Akıllı saatin takip özelliği sayesinde arkadaşları daha sonra Kâmil’i kolayca bulmaktadır. Bu durum Levent’in “– Kâmil bunu koluna tak ve kesinlikle çıkarma. Bu, Mert’in takip saati... Onu bu saatle nerede olursa olsun buluyoruz. O yüzden sakın çıkarma.” (KKO, 56)

cümleleriyle de anlaşılmaktadır. Daha sonra Mert'in saati hırsızlardan birinin cebine atmasıyla da hırsızlar polis tarafından yakalanmaktadır.

Mantık Yürütüp Çözüm Yolu Üretirler

Dizide yer alan çocuk kahramanların kullandığı diğer bir çatışma çözme yöntemi probleme dair mantık yürütüp çözüm yolu üretmektir. Hayri adlı kahramanın kedisi kaybolur. Tayfa kediyi ararken onun nerede olacağına dair mantık yürütürler. Levent bunu “– Arkadaşlar, diyelim ki Yastık, -Allah korusun- karşıdan karşıya geçerken yaralandı. Öyle bir durumda onu nereye götürürlerdi?” (PH, 19) sözleriyle aktarmaktadır.

Tayfa, Can'ın nerede kaybolmuş olabileceğini araştırırken onun en son gazete dağıttığı mahalleleri bulmaktadır. Bundan yola çıkarak Can'ın tam olarak nerede kaybolduğunu ortaya çıkaran tayfanın mantık yürüterek ulaştığı bu çözüm Osman'ın “– Arkadaşlar, Can Menekşe Sokak'ta kaybolmuş. Bakın sokağın yarısına gazete dağıtmış. Diğer yarısına ve sonraki sokaklara dağıtmamış.” (KK, 42) cümleleriyle de aktarılmaktadır. Başka bir olayı çözmeye çalışan çocuk kahramanlar, keçi hırsızlarıyla ilgili bir araştırma yapmaktadır. Elde ettikleri bilgilere de dayanarak keçi hırsızlarının soyacağı bir sonraki köyü mantık yürüterek bulmaktadırlar. Bu durum yine Osman'ın “– Bu şu demek... Ya hırsızlar bu köydenler ya da bu köyü de er ya da geç soyacaklar.” (KT, 57) cümlelerinden de anlaşılmaktadır.

Kaçırılan bir adama yardım etmek isteyen tayfa, adamın onlara söylediği bir kelimedenden yola çıkarak işlenen bir suçun açığa çıkmasında yardım etmektedir: “Ama güvenlik görevlisi bize sadece ÇETELE dedi. Düşünsenize ya... Birinin adını söylemek istese ne derdi? O kişinin adını da söylerdi. Sonra soyadını söylerdi. Bize sadece ÇETELE dedi. Demek ki bizim aradığımız şey, bir isim olmayabilir.” (ŞS, 59) Bu kelimeyi araştırıp bir halı yıkama fabrikasına ait olduğunu öğrenen tayfa olayı buradan yola çıkarak çözüme ulaştırmaktadır.

Tatildeyken bir hırsızlık olayına denk gelen tayfa, olaylarında arasında bağlantı kurarak hırsızları yakalatmaktadır. Levent, yaptığı mantık yürütmeyi

“– İşte aranan çöp poşeti o. Dün akşam eve giren hırsız çaldığı küçük ama değerli eşyaları buraya attı. Çocuk yakalandığında üstünden bir şey çıkmadı. Bunu gören ev sahibi rahatladı ve doğru düzgün eşyalarını kontrol etme gereği

duymadı. Hırsızlık oldu. Çaldığı eşyaları çöpe sakladı. Böylece elini kolunu sallaya sallaya dışarı çıktı.” (ÇKG, 76)

cümleleriyle ifade etmektedir.

Çocuk kahramanlar bir gün mahallede top oynamaktadır. Toplarının boş bir evin bahçesine gitmesi üzerine Levent ve Mert topu almak için bahçeye gider, evden çıkan adam ise onlara kızıp toplarını parçalar. Daha sonra bu adamın gece şüpheli bir şekilde başka bir evden eşya taşıdığını gören Levent, olayla ilgili yaptığı mantık yürütmeyi “*Şimdi adamın neden bizi korkutup kaçırdığını anlamıştım. Burada olduklarının bilinmesini istemiyorlardı.*” (SGA, 57) sözleriyle dile getirmektedir.

Gittikleri adada göldeki ölü balıkları gören çocuk kahramanlar, daha önce gördükleri ve şüpheli hareketlerde bulunduklarını düşündükleri adamların bununla bir bağlantısı olabileceği mantığını yürütmektedirler. Osman bu durumu, “– *Gördüğümüz iki kişinin bu olayla ilgisi olduğunu düşünüyorum. Bence bir bağlantısı var bunların. Peşlerine düşmeliyiz.*” (EAY, 28) sözleriyle de belirtmektedir.

Başka bir macerada, çocukların eline aynı yazarın farklı baskıdaki kitapları geçer. Bu kitapların peşine düşen kötü adamları yakalatan çocuklar, daha sonra kitapların sırrını çözmeye çalışmaktadır. İpuçlarını takip ederek yazarın evine giden çocuklar, orada mantık da yürüterek yazarın yıllar önce merdivenin basamaklarından birine sakladığı el yazmalarını bulmaktadırlar: “*Osman, eline aldığı bir tahtayla bütün basamaklara tek tek vurdu. Hepsinden aynı ses çıkarken bir tanesi değişik bir ses çıkardı.*

–Arkadaşlar bu basamakta bir şey olabilir, dedi.” (KS, 86)

Levent, hayalet gördüğünü sanıp korkan ve bundan dolayı kekeleyerek konuşan Kâmil’i iyileştirmek için mantık yürüterek bir çözüm yolu üretmektedir. Levent’in bulduğu çözüm yolu sayesinde hayaletlerle karşılaşp daha çok korkan Kâmil’in kekemeliği düzeltilmektedir. Levent bulduğu çözümün işe yaradığı kitapta geçen, “*Mert’e ne kadar kızsam da dediği doğrudu. Hayaletleri üstümüze salmasaydı Kâmil bu kadar korkmazdı. Korkmasaydı da iyileşemeyebilirdi. Kendi kendime uydurduğum çözüm işe yaramıştı. Hayatımda bu kadar mutlu olduğumu hatırlamıyordum.*” (HA, 69) ifadeleriyle aktarılmaktadır.

Tayfanın üyeleri yazın fazla harcama yaptıkları için harçlıklarının yetmediğini fark eder. Bunun için bir çözüm yolu düşünen çocuk kahramanlar, sonrasında Osman'ın önerdiği, “– *Çalışabiliriz, ne dersiniz? Böylece kendi paramızı kendimiz kazanmış oluruz.*” (HK, 16) çözüm yolunu uygulamaya karar vermektedirler.

Yalan Söylerler

Dizide yer alan çocuk kahramanlar karşılaştıklarını problemleri çözmek için zaman zaman da yalan söylemektedir. Bir gün Hayri kötü adamların teknesinde mahsur kalmakta Levent ise adamları oyalamak için “– *Efendim iyi günler. Bizim sınıf gezimiz var.*” (EAY, 59) yalanını söylemektedir. Levent'in söylediği yalan sayesinde Hayri, adamlara görünmeden tekneden ayrılıp kurtulmaktadır.

Ağaçlara zarar verdiğinden şüphelendikleri adamları gözlemleyen tayfa, onlara yakalanınca Kâmil, “–*Saklambaç oynuyorduk ağabey...*” (BD, 51) yalanını söylemektedir. Başka bir macerada yine çevreye zarar verdiğinden şüphelendikleri adamları takip eden çocuklar adamlara yakalanınca Hayri, “– *Biz bisikletlerimizle gezmeye çıkmıştık, şimdi de dönüyorduk. Ailelerimiz bekliyor da...*” (ÇK, 40) yalanını söylemektedir. Her iki durumda da çocuklar, adamların elinden bu şekilde kurtulmayı başarmaktadır.

İş Birliği Yaparlar

Tayfanın üyeleri olayları araştırırken zaman zaman bireysel hareket etseler de çoğu zaman iş birliği içerisinde. Hayri'nin kedisini kaybolunca onu bulmak için Osman'ın “– *Arkadaşlar bu işi çözüp Yastık'ı bulmalıyız. Birlikten güç doğar, var mısınız? –Eveet!*” (PH, 12) sözleriyle seferber olmaktadır.

Çocuklar köyde kaldıkları sırada Levent'in dedesi hastalanır. İşlerin aksamaması için iş birliği yaptıkları Levent'in “*Dedemin işleri ise tamamen bize kaldı. Arkadaşlarımla işleri daha kolay halledebilmek için iş bölümü yaptık.*” (KT, 5) ifadesiyle de aktarılmaktadır. Başka bir gün mahallede yapılan hırsızlıkları inceleyen tayfa, hırsızların soyacağını tahmin ettikleri evleri gözlemlemek için iş birliği yapmaktadır. Bu durum Levent'in, “*Bir süre daha haritayı inceledik. Bu akşam tatilde olan bütün kişiler dört ayrı sokakta oturuyordu. Mavi bayraklar neredeyse dört sokakta toplanmıştı. Biz de dört kişiydik. Sokakları paylaşıp beklemeye karar verdik.*” (KKO, 21) sözleriyle anlaşılmaktadır.

Tayfa bir karar alacağı veya araştırma yapacağı zaman birlikte hareket etmektedir: *“Birlikte karar verip bu adamları takip ettik.”* (EAY, 18) Olayları çözdükten sonra suçluların yakalanması için de yetkililerle iş birliği yapmaktadırlar. Bu durum yine Levent’in *“Haklıydı. Bildiklerimizi paylaşmayıp kendimiz çözmeye çalışırsak Can’ın hayatını tehlikeye atabilirdik.”* (KK, 50) sözleriyle aktarılmaktadır.

Tesadüfen Çözüme Ulaşırlar

Çocuk kahramanlar, karşılaştıkları problemleri kimi zaman da tesadüfler yoluyla çözüme kavuşturmaktadır. Hayri’nin kedisini arayan tayfa, etrafta cins hayvanları çalan hırsızların dolandığını öğrenmektedir. Kediyi bulmaktan umudunu yitirdikleri sırada hırsızların rastlantısal bir şekilde ortaya çıkışı Levent’in, *“Boş boş etrafa bakarken az ileride bir araba durdu. İçinden iki tane adam indi. Birinin elinde sopa diğerinin elinde çuval vardı.”* (PH, 34) cümleleriyle aktarılmaktadır.

Başka bir macerada ağaçlara zarar veren böceğin kim tarafından bırakıldığını araştıran çocuk kahramanlar, kötü adamlarla tesadüf neticesinde karşılaşmaktadır: *“Biz otururken bir otomobil geldi ve içinden iki adam indi. Bahçe kapısının önünde durdular.”* (BD, 30) Adamların konuşmasını dinleyen çocuklar, böcekleri bırakanların bu adamlar olduğunu öğrenmektedirler.

Gittikleri adada gölün zehirlemelerinden şüphelendikleri adamları takip eden çocuklar, bir süre sonra adamları kaybeder. Bu sırada armut ağacına çıkıp armut yiyen Kâmil, ağaçtan geriye düşüp bir mağaraya yuvarlanır. Kâmil’in tesadüf sonucu mağarayı bulması Hayri’nin, *“– Kâmil sen harikasın dedi Hayri. Adamların girdiği yeri bulmuşsun. Baksana, kocaman bir mağaranın girişinde duruyorsun.”* (EAY, 42) cümleleriyle de aktarılmaktadır.

Bir hırsızlık olayını çözmeye çalışan çocuklar, girmiş oldukları çöp konteyneri hırsızlardan kaçarken polis karakolunun bahçesine girmektedir. Rastlantı neticesinde meydana gelen bu durum Levent’in, *“Neyse ki çöp konteyneri hızını daha da arttırmadı, yokuş bitti. Biz yine de oldukça hızlı bir şekilde ilerledik. Polis karakolunun bahçesinden içeri girdik.”* (AO, 90) sözleriyle aktarılmaktadır. Olayların çözümlenmesinde meydana gelen bu rastlantılar çok sık yaşanmamaktadır.

Yardım Alırlar

Dizide yer alan çocuk kahramanlar problemleri çözerken yetişkinlerden de ara sıra yardım almaktadır. Tayfa, kayıp pul bilmecesini çözmeye çalışırken pullar hakkında bilgisi olan Salih Amca'dan yardım istemektedir. Salih Amca onlara olayı çözmeleri için bilgi vermektedir: “*Bu pul hakkında bir de efsane var. Rivayete göre Seyyah Ahmet Efendi, son gezdiği yerde bir hazine saklamış. Bu hazineyi de yaptığı minyatüre nakşetmiş yani işlemiş.*” (KPB, 43) Aldıkları yardım sonucunda kayıp pulun yeriyle ilgili bir ipucu edinip sonrasında ise olayı çözmektedirler.

Tayfanın Ahmet adında bir arkadaşları kaçırlır. Ahmet'in kaçırlma sebebini araştıran tayfa, kuyumcunun kamerasından Ahmet'i kaçıran kişilerin elinde bir gazete görür. Yardım almak için kasabalarında bulunan gazeteye gider, bununla ilgili sorular sorarlar. Gazeteci onlara “*Evet, dedi. Bu bizim gazete, bu sabah çıkardığımız... Neden adamın cebinde olduğunu şimdi daha iyi anlıyorum. Çünkü bu sabah, Ahmet ve mektubuyla ilgili bir haber yayımlandı gazetede.*” (YMG, 32) bilgilerini verir. Bunu öğrenen tayfa ipucunu takip ederek olayı çözüme kavuşturup Ahmet'i kurtarır.

Çocuk kahramanlar Hayri'nin kayıp kedisini bulmak için veterinerden “*Neler oluyor bilmiyorum ama birçok kişinin hayvanı kaybolmuş. Onlara da dediğim gibi hayvan barınağına bakabilirsiniz.*” (PH, 21), sandıkta buldukları bilmeceyi çözmeye için yaşlı bir adamdan “*Kafanızı kaldırırsanız göreceksiniz. Tam altında duruyorsunuz. Kasabanın en büyük çınar ağacı bu.*” (HK, 48), adadaki balıkların zehirlenip zehirlenmediğini öğrenmek için yine bir veterinerden “*İyi günler, dedi Osman. Size bir şey sormak istiyoruz. Biz bir gölde balıkların zehirlenmiş olabileceğini düşünüyoruz. Bir tanesini getirdik. Bunu adada nerede inceletebiliriz?*” (EAY, 25) yardım almaktadırlar.

Tayfa, kaybolan arkadaşlarının nasıl kaybolduğunu araştırmak için kütüphaneye gitmektedir. Kütüphaneden ayrılmak üzereyken kütüphane görevlisi arkadaşlarını bulma konusunda onlara yardımcı olmak için şu bilgileri vermektedir: “*Geçen aylarda kütüphanemize kamera sistemi kuruldu. Kamera sürekli kayıt yapıyor ama ben nasıl çalıştığını bilmiyorum. Belki arkadaşlarınızın görüntülerine oradan ulaşabilirsiniz.*” (KS, 14) Kamera kayıtlarından elde ettikleri görüntülerde arkadaşları Fatih'in ne dediğini anlayabilmek için işitme engelli Şevket Amca'dan yardım istemeleri Hayri'nin

“– Şevket Amca, senden bir şey rica edebilir miyim? Bize bir çocuğun dudaklarını okuyabilir misin?” (s.24) cümleleriyle de aktarılmaktadır.

Olayları araştırırken suçluların kim olduğunu bulan çocuk kahramanlar, onları yakalamak için çoğunlukla yetkililerden yardım istemektedir:

“Kasabaya varır varmaz doğruca polis karakoluna gittik. Başımızdan geçenleri anlattık. Polisler hemen harekete geçti. Adamları kısıvrak yakaladı.” (KU, 84)

“Bisikletlerimize atlayıp polis merkezinin yolunu tuttuk. Karakola girince bütün olan biteni polislere anlattık.” (ÇK, 76)

Çatışmaların çözümünde yetişkinlerden yardım almaya da başvuran çocuk kahramanlar, problemleri genellikle kendi başlarına çözmeye çalışmaktadırlar.

3.7. Dizide Yer Alan Çocuk Kahramanların Karakter Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi

İnceleme sonucunda Levent İz Peşinde kitap dizisindeki çocuk kahramanların “araştırmacı, çevreye karşı duyarlı, yardımsever, planlı, tedbirli, zeki, cesur, sorumluluk sahibi, kurallara uyan, saygılı ve düşünceli” olumlu karakter özellikleri; “obur, açgözlü, bencil, sorumsuz, yalancı ve alaycı” gibi olumsuz karakter özellikleri taşıdığı görülmektedir.

Çocuk kahramanların sahip olduğu bu olumlu özellikler çocuk okura olumlu iletiler vermek bakımından da önemlidir. Özellikle, çocuk kahramanları olayları araştırmaya yönelten nedenin çevrelerinde bulunan insanlara yardım etme isteği olması, yardımseverliği yüceltmesi noktasında kayda değer bir durumdur. Ayrıca çocuk kahramanların araştırma yaparken çevreye karşı duyarlı olması, çevre felaketleriyle boğuştuğumuz şu dönemde çocuk okura bir farkındalık kazandırması bakımından da önemlidir.

Kahramanların olumlu özelliklerinin yanı sıra olumsuz özelliklerinin de bulunması kurgunun inandırıcılığı açısından önemli bir durumdur. Kurgu süresince fazla yemek yemesiyle ön plana çıkan Kâmil adlı karakter kimi zaman açgözlü kimi zaman da bencil biri olarak okuyucuya sunulmaktadır. Arada sırada ise bencil ve yalan söyleyen bir karakter olarak betimlenmektedir. Bu olumsuz özellikleriyle sunulan Kâmil, aynı zamanda araştırma yaparken arkadaşlarına yardım eden, çevreye karşı

duyarlı ve büyüklerine karşı saygılı bir karakterdir. Sadece olumlu özellikleriyle betimlenmemesi Kâmil'in idealleştirilmemiş bir karakter olduğunu göstermektedir.

Diğer bir olumsuz özellik olan “alay etme” özelliği ise Hayri adlı kahramanın karakter özelliği olarak sunulmaktadır. Karakterlerin yanlış bir davranış sergiledikten sonra bunun farkına varması ve düzeltmeye çalışması çocuk yazını açısından olumlu bir tutumdur. Fakat kurgu boyunca Hayri'nin alaycı tutumunda ve davranışlarında herhangi bir değişiklik gözlenmemektedir.

Levent, bir hırsızlık olayını çözdükten sonra ileride dedektif olma hayalleri kurmaktadır. Dizi boyunca sorumluluk sahibi, kardeşi Mert'in haylazlıklarından sıkılan ama iyi bir ağabey olmayı da kendine görev edinmiş bir karakter profili çizmektedir. Levent çevresindekilere yardım etmekten mutluluk duysa da bir çocuk olduğunu iç monologlarla ara ara dile getirmektedir. Daha çok bu iç monologlar yoluyla düşüncelerini ifade eden Levent, çoğunlukla bunu davranışlarına yansıtmamaktadır. Kardeşi Mert ile pek anlaşamayan Levent, babasının ondan kardeşine okuma konusunda yardımcı olmasını istemesi üzerine “*Sonra isteksiz isteksiz babama döndüm. Tamam baba yaparım.*” (SGA, 9) cevabını verir. Babasının istediği şeyi yapmak istemeyen Levent yine de babasına karşı çıkmayıp uslu bir çocuk gibi davranmaktadır.

Kardeşi Mert ile birlikte bankadayken hırsızlar bankayı soyar. İki kardeş de bu durumdan etkilenir ama anneleri Mert için daha çok endişelenir. Bu duruma üzülen Levent ise içinden, “*Ben de anneme yardım ediyordum bana neden para vermiyordu? Hem bankada ben de vardım, benim de psikolojim bozulmuştu.*” (BİU, 30) düşüncelerini geçirmektedir. Ama yine uslu bir çocuk olup bu durumu annesine yansıtmamaktadır.

Levent, büyüklerin sözünden çıkmayan bir karakter gibi gözüксе de doğru olduğunu düşündüğü şeyi yapmaktan çekinmemektedir. Mert ile beraber annelerine mahalledeki hırsızları gördüklerini söylemekte fakat onu inandıramamaktadırlar. Levent bu durumu, “*Ancak annem bizi dinlemediği için üzgün olduğunu söyledi. Bunun için özür diledi.*” (SGA, 93) sözleriyle de belirtmektedir. Annelerini dinlemeyip hırsızların peşine düşer ve onları polise teslim ederler. Fakat Levent'in bu tutumu çok fazla gözlenmemekte, genellikle onun düşüncelerinde kalmaktadır.

Olay örgüsü boyunca Levent adlı karakterin iki yerde yalan söylediği görülmektedir. Yalanlardan birini arkadaşını kötü adamların elinden kurtarmak için diğerini ise yaşlı bir çifte yardımcı olmak için söylemektedir. Yine bu durumda Levent'in de sadece olumlu özellikleriyle anlatılmadığı aynı zamanda olumsuz özellikler de taşıdığı görülmektedir. Yakın arkadaşı Hayri'nin kedisi kaybolunca onu diğer arkadaşlarıyla beraber canla başla arar. Çevresindeki insanlara yardım etmekten mutluluk duysa da henüz bir çocuk olduğunu *“Arkadaşımıza yardım edeceğimiz için mutluydum. Sadece kendimi hiç dinlenememiş hissediyordum.”* (PH, 13) düşüncesiyle arada dile getirmektedir. Levent'in bir çocuk olduğu dolayısıyla da bu duruma uygun hisler ve davranışlar sergileyeceği olayların akışı sırasında gözlemlenmektedir: *“Bir şeyler demeye çalıştım ama beceremedim. Sanırım çok korkmuştum.”* (KT, 31) Levent'in sergilemiş olduğu bu tutum ve davranışlar onu idealize edilmiş bir karakter olmaktan çıkarmaktadır.

Mert, tayfanın geri kalanı gibi araştırmacı özellikleriyle ön plana çıkmakta aynı zamanda saygılı, zeki, çevreye karşı duyarlı gibi olumlu özelliklerle de betimlenmektedir. Bunun yanı sıra Mert ara sıra yaramazlık ve şımarıklık yapan bir çocuktur. Bu özelliği Levent'in, *“Mert bu, hayır cevabınızı kabul etmez, isteğini yaptıranı kadar başınızın etini yer.”* (SGA, 44) sözlerinden de anlaşılmaktadır. Mert, istediklerini yaptırabilmek için abisini ailesine şikâyet etmekle tehdit ettiğini, *“– Sevgili ağabey, eğer beni de dahil etmezseniz annemlere hazine bulduğunuzu söylerim, dedi.”* (HK, 46) sözleriyle de dile getirmektedir. Kurgu ilerledikçe abisi ve arkadaşlarıyla maceralara atılan Mert'in bu davranışı değişmektedir. Çocuk gerçekliğine uygun olan bu durum çocuk okurun Mert'i benimseyip onunla özdeşim kurmasını kolaylaştırmaktadır.

Osman ise zeki, planlı, çevreye karşı duyarlı, kitap okumayı seven, arkadaşlarına rehberlik eden bir karakterdir. İdealleştirilmiş bir karakter profili çizen Osman herhangi bir olumsuz özellikle betimlenmemektedir. Çocuk okurun gerçeklik algısına uymayan bu durum çocuğun karakterle özdeşim kurmasını da zorlaştırmaktadır.

Bu kitap dizisinde yer alan çocuk kahramanlar genel olarak öne çıkan olumlu özellikleriyle çocuk okurun özdeşim kuracağı niteliktedir. Olumsuz özelliklerin eşit

dağılım göstermeyip belli başlı karakterlerde toplanması gözlenmektedir. Bu durumun ise çocuk okur açısından olumsuz bir tutum oluşturabileceği düşünülmektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışma Mustafa Orakçı'nın kitaplarında yer alan çocuk karakterlerin özelliklerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Çocuk karakterlerin sunulmuş şekillerinin daha iyi anlaşılması için elde edilen veriler; karakterlerin olumlu özellikleri, olumsuz özellikleri, çatışma çözme biçimleri, geliştirilme biçimleri, açık, kapalı, durağan ve devingen özellikleri gibi alt başlıklar altında incelenmiştir. İncelenen veriler neticesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Dizinin tüm çocuk kahramanları erkek çocuklardan oluşmaktadır. Karataş (2014) kız ve erkek karakterlerin sayı ve nitelik bakımından eşit bir şekilde ele alındıkları çocuk kitaplarının okuyucular açısından daha uygun olacağını dile getirmiştir. Dizide yer alan çocuk kahramanların sayı bakımından az olmaması olumlu bir durumken tüm çocuk karakterlerin cinsiyetinin erkek olması ise olumsuz bir durumdur. Bu durumda kız çocuklarının karakterlerle özdeşim kurmasını, kahramanları benimsemesini zorlaştırabileceği sonucuna varılmıştır.

Orakçı'nın kitaplarında yer alan çocuk kahramanlar, olayların gelişimi evresinde sahip oldukları özelliklerle kurgunun sürdürülmesinde önemli bir yere sahiptir. İncelenen kitap dizisinde olaylar Levent adlı kahramanın bakış açısıyla anlatılmış olup kahramanlar ile ilgili bilgiler dolaylı bir anlatımla okuyucuya sunulmuştur. Bu kitap dizisinde Lukens (1999)'in değindiği karakter geliştirme yöntemlerinden dördü kullanılmıştır. Levent ve tayfası: “

- Davranışlarıyla ve eylemleriyle,
- Konuşmalarıyla,
- Fiziksel özellikleriyle (dış görünüşüyle),
- Diğer karakterlerin yorumlarıyla geliştirilmiştir.” (akt. Sever, 2021:95).

Kahramanlar daha çok aralarında geçen diyaloglar ve olay akışı içerisinde sergilemiş oldukları davranışlarla geliştirilmiştir. Fiziksel özellikleriyle çok fazla geliştirilmeyen çocuk kahramanlar, kitaplarda yer alan diyaloglar ve kitap içerisinde yer alan çizimlerle betimlenmeye çalışılmıştır. Kâmil, diyaloglarda kilolu bir karakter olarak anlatılmış olup kitaplarda yer alan resimler de bu durumu desteklenmiştir. Dizide, diğer bir karakter geliştirme biçimi olan yazarın yorumuyla geliştirme kullanılmamıştır. Olayların Levent tarafından anlatılması bu durumun oluşmasında

etkili olmuştur. Karakter geliştirme aracı olarak hem dinamik hem de açıklama yönteminin kullanıldığı görülmüştür.

İncelenen bu kitap dizisinde kahramanların geliştirilme sürecinde birden fazla karakter geliştirme yoluna başvurulduğu saptanmıştır. Çocuk edebiyatında rol model olarak görülen karakterin tavrı, konuşması, görünüşü, diğer karakterler tarafından nasıl algılandığı, yazar aracılığıyla nasıl aktarıldığı gibi unsurlar çocuk okura dolaylı veya doğrudan mesajlar verir. Bu kitaplarda karşılaşılan karakterlerin farklı yollardan geliştirilmesi çocuklara, karakteri sadece belli bir yönüyle değil, pek çok açıdan tanıma fırsatı verir (Baş ve Ucuzsatar, 2020). Çocuk kahramanları geliştirilmesinde birçok farklı karakter geliştirme yolunun kullanılması bağlamında ulaşılan sonuç, Bayram (2021)'in çalışmasında ulaştığı sonuçla benzerlik göstermiştir. Dizide kurgulanan kahramanların geliştirilmesinde farklı karakter geliştirme yollarının kullanımının kahramanların çocuk okur tarafından detaylı bir biçimde tanınmasını sağlamıştır. Bu durum, çocuk okurun tüm yönleriyle tanıdığı bu kahramanları benimsemesini ve onlarla özdeşim kurmasını kolaylaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bir diğer bulgu da dizide yer alan beş çocuk kahramandan dördünün açık karakter özelliği sergilediğidir. Çok fazla yemek yemesiyle ön plana çıkan Kâmil'in, fotoğraf çekme ve kitap okumayı sevmekle Levent'in, zeki ve planlı biri olarak anlatılan Osman'ın, son olarak kimi zaman haylaz kimi zaman cesur bir çocuk olarak betimlenen Mert'in açık karakter özelliği taşıdığı tespit edilmiştir. Belli başlı özellikleriyle okura tanıtılan Hayri'nin ise kapalı karakter özelliği sergilediği belirlenmiştir. Çocuk kitaplarında yer alan ana karakterlerin çeşitli yönleriyle tanıtılması çocuk okurun onlarla özdeşim kurmasını kolaylaştırır. Bu kitap dizisinde yer alan çocuk kahramanların çoğu çeşitli yönleriyle tanıtılmıştır. Bu kahramanları farklı yönleriyle tanıma olanağı bulan çocuk okurun, onlara öykünme noktasında rahat bir yol izleyebileceği tespit edilmiştir.

Karagül ve Samur (2017), öykülerdeki kişilerin karakter özelliklerini inceledikleri çalışmalarında, Türkçe ders kitaplarındaki öykülerde yer alan ana karakterlerin okura yeterince tanıtılmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu dizide yer alan çocuk kahramanların okura çeşitli yönleriyle tanıtıldığı, dolayısıyla Karagül ve Samur (2017)'un çalışmada ulaştığı sonuçla farklılık gösterdiği görülmüştür.

Kurgu boyunca yemek yemeyi çok seven ve obur biri olarak Kâmil; sorumluluk sahibi, çevreye karşı duyarlı ve kitap okumayı seven biri olarak Levent; zeki, planlı ve kitap okumayı seven biri olarak Osman; çok hızlı koşan, çok hızlı bisiklet süren ve çok iyi yüzücü biri olarak da Hayri öne çıkmıştır. Bu kahramanlar, kurgu süresince belirgin değişimler yaşamamış, yeni karakter özellikleri de kazanmamışlardır. Mert ise sahip olduğu bazı özelliklerin değişime uğraması ve yeni özellikler kazanmasıyla devingen karakter özelliği sergilediği görülmüştür. Kahramanların genel olarak durağan özellikler sergilediği, devingen kahramanların sayı bakımından az olduğu yönünde ulaşılan bu sonucun, Sarıkaya (2017)'nin çalışmasında ulaştığı sonuçla benzerlik gösterdiği görülmüştür. Kitap okumayı sevmeyen Mert'in yaşadıkları bir olay sonucunda bu konuyla ilgili fikrinin değişmesi inandırıcı niteliktedir. Yaşadığı ufak tefek değişimler, okurun yaşanılan olaylar sonucunda gelişimin ve değişim yaşanabileceğini görmesi açısından önemlidir. Devingen özellikleriyle öne çıkan kahramanların, bu özellikleriyle diğer karakterlerden ayrılması, çocukların kahramanla özdeşim kurması konusunda olumlu bir tutum oluşturduğu söylenebilir. Çocukların kurgu içinde özdeşim ögesi olarak benimsediği kahramanların değişim yaşamadığını görmeleri, onları karakterlerini geliştirme, yeni bir davranış edinme konusunda olumsuz etkileyebilir. Fakat bu durum gerçek hayatla ilişkilendirildiğinde, kişilerde uzun bir zaman geçmesine karşın her zaman bir değişim gerçekleştiği söylenemez. Sever (2021:116), kitapların başında belirli özellikleriyle tanıtılan kahramanların, kitapların sonunda da benzer özellikleriyle karşımıza çıkabildiğini, zamanın her birey için değişim nedeni olmayabileceğini belirtmiştir.

Çalışma kapsamında göze çarpan temel hususlardan biri çocuk kahramanlara ilişkin olumlu özelliklerdir. Dizide yer alan çocuk kahramanların araştırmacı, zeki, yardımsever, cesur, tedbirli, saygılı, düşünceli, planlı hareket eden, kurallara uyan, sorumluluk sahibi ve çevreye karşı duyarlı gibi birçok olumlu özellik taşıdığı görülmüştür. Karatay (2014:102)'a göre çocuk yazınında karakter adaletli, çalışkan ve yardımsever olmalı, olumlu karakter özellikleri taşımalıdır.

Levent ve tayfası olayları çözüme kavuştururken adım ilerler adeta birer dedektif gibi hareket ederler. Olaylara araştırmacı kimlikleriyle yaklaşımları, daima bir ipucunun izini sürmeleri çocukların merak duygusunu harekete geçirmektedir. Olayın nasıl sonuçlanacağını merak eden okur, kahramanlarla birlikte maceradan maceraya

atılmaktadır. Çocuk kahramanların çevreye karşı duyarlı bir profil çizmesi çevre sorunlarıyla boğuştuğumuz bu çağda büyük bir önem taşımaktadır. Çocuk kahramanların ağaçlara, hayvanlara ve genel olarak doğaya karşı göstermiş olduğu duyarlılık, kahramana öykünen, onun yaptıklarından ve söylediklerinden etkilenen çocuk için olumlu bir tutumdur. İnsan ilişkilerinin zarar gördüğünü düşündüğümüz bu dönemde, çocuk kahramanların araştırmayı çevrelerindeki insanlara yardım etme amacıyla yapmasının çocuklar için güzel bir örnek oluşturduğu söylenebilir. Olayların çözümü aşamasında zeki, planlı ve tedbirli davranan çocuk kahramanlar, kahramanla özdeşim kuran çocukta olumlu davranışlar oluşturabilir. Tehlikelerle karşılaşıldığında tedbirli olmanın doğurduğu olumlu sonuçlar, çocuklar için aynı olumlu davranışı sergileme isteği doğurabilir. Ayrıca macera seven yapıları sebebiyle karşılaştıkları suçlu insanlar ve riskli olaylara karşın cesur olan çocuk kahramanlar, doğru olanı yapmaktan vazgeçmezler. Kötü adamların karşısında sergiledikleri bu cesur tavır, çocuklarda cesareti benimsemeleri noktasında olumlu bir duygu oluşturabileceği söylenebilir. Büyüklere karşı kibar olur, saygılı davranırlar. Bu saygılı ve düşünceli tavırlarını çevrelerinde yer alan diğer insan ve varlıklara da yansıtırlar. Bu durum yine insan ilişkilerinin deforme olduğu günümüz dünyasında verdiği mesaj bakımından önemlidir. Çocuk kahramanların olumlu özelliklerinden biri olan büyüklerine karşı saygılı olma konusunda ulaşılan bu sonuç, Ulusu (2020)'nin Orakçı'nın kitaplarında eğitsel iletiler üzerine yaptığı çalışmadaki sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Fakat Levent İz Peşinde dizisinde, konusu itibariyle araştırmacı olma ve çevreye karşı duyarlı gibi olumlu özelliklerin daha çok öne çıktığı görülmüştür. Dizide yer alan çocuk karakterlerin bu olumlu özellikleri kendi özgür iradeleriyle seçtiği de görülmüştür. Dizide yer alan çocuk karakterlerin sahip oldukları olumlu özelliklerle çocuk okurda olumlu tutum ve davranışlar oluşturabileceği, çocukların bu karakterlerle özdeşim kurabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu yönüyle Işık (2017), Karatay (2011) ve Korkmaz (2019)'ın çalışmalarında ulaştığı sonuçla benzerlik göstermektedir.

Dizide yer alan çocuk kahramanların kurgu içinde zaman zaman obur, açgözlü, bencil, sorumsuz ve alaycı gibi olumsuz özelliklerle öne çıktığı görülmüştür. Bu olumsuz özelliklerin büyük çoğunluğu tek bir kahramana aittir. Kâmil, yer yer obur ve açgözlü, yer yer de bencil ve sorumsuz biri olarak betimlenmiştir. Çoğu olumsuz özelliğin aynı kahraman üzerinden yapılandırılması ve bu kahramanın aynı zamanda

kilolu diyebileceğimiz bir özellikte olması çocuk okur için olumsuz bir durum olduğu söylenebilir. Fakat hem olumlu hem de olumsuz özellikleriyle çocukların karşısına çıkan Kâmil, hayatın içinden biri olduğunu da çocuk okura hissettirir. Bu durum çocukların onu benimsemesini ve onunla özdeşim kurmasını da kolaylaştırır. Alay etme ve yalan söyleme gibi belirgin olmayan olumsuz özelliklerin kimi zaman Levent, kimi zaman ise Hayri üzerinden verildiği gözlenmiştir. Levent, arkadaşını kurtarmak ve yaşlı bir çifte yardım etmek için, Hayri ise kötü adamların kendilerinden şüphelenmemesi için yalan söylememiştir. Mert'in de zaman zaman belirgin olmayan olumsuz özellikler sergilediği görülmüştür. Bu durum, çocuk okurun Hayri, Levent ve Mert'in sadece olumlu özelliklere sahip olmadığını, kimi zaman da olumsuz özellikler sergileyebileceğini görmesi açısından da önemlidir. Bu şekilde inandırıcılığı artan kahramanlarla çocuk okurun özdeşim kurması daha olasıdır. Olumsuz bir davranışta bulunan bir karakterin daha sonra yaptığına kötü olduğu anlayıp bundan pişmanlık duyması olumlu bir tutumdur. Arkadaşıyla alay eden Hayri, onun üzüldüğünü gördüğü halde bunu yapmaya devam etmiştir. Yaptığından pişmanlık duymayan Hayri'nin bu tutumu verdiği ileti açısından çocuk okur üzerinde olumsuz etkilere neden olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonuçlar, Yılmaz (2016)'ın olumlu- olumsuz özelliklerin hayvan karakterler aracılığıyla çocuk okura aktarıldığı tespitini yapmasıyla aynı doğrultudadır. Sadece olumlu özellikleriyle betimlenen Osman adlı karakterin yaşam gerçekliğini çocuğa aktarmada eksik kaldığı söylenebilir. Çocuk kitaplarında bulunan noksansız ve mekleştirilmiş karakterler çocuk okuru ümitsizlik ve karamsarlığa sevk etmektedir (Yakar ve Yılmaz, 2021:504).

İncelenen eserlerdeki çocuk kahramanlara ilişkin çatışma çözme yöntemleri; araştırma yapıp ipuçlarının üzerinde durma, problemin çözümüne yönelik plan yapma, takipte bulunma, teknolojiye yararlanma, mantık yürütüp çözüm yolu üretme, yardım alma, tesadüfen çözüme ulaşma, iş birliği yapma ve yalan söyleme şeklindeki başlıklarla öne çıkmıştır. En çok kullanılan çatışma çözme yöntemlerinden olan araştırma yapıp ipuçlarının üzerinde durma ve problemin çözümüne yönelik plan yapmadır. Çocuk kahramanlar, yaptıkları araştırma sırasında zaman zaman büyüklerinden yardım almakta zaman zaman da tesadüf sonucu çözüme ulaşmaktadır. Çatışma çözmede az da olsa yalan söylemeye başvurdıkları da görülmüştür. Çatışma çözme yöntemleri özelinde genel olarak yapıcı yolların kullanıldığı tespit edilmiştir.

Çocuk kahramanlar, karşılaştıkları problemleri ilk olarak şahsi çabaları sonucu çözmeye çalışmaktadır. Plan yapan, araştıran, inceleyen ve bu incelemeler sonucunda ipuçlarının peşine düşen çocuk kahramanların bu tutumu, okuru karşılaştığı problemler karşısında gayret etmeye teşvik etmektedir. Yakar ve Yılmaz (2015), erken dönemde edebiyat eserlerini okuyup bu eserlerdeki karakterleri örnek olan ve onlarla özdeşim kuran çocuğun, karşılaştığı çatışmaları da bu karakterleri örnek alarak çözebileceğini dile getirmektedirler. Problemleri çözme aşamasında zaman zaman çevrelerinde bulunan yetişkinlerden yardım alan çocuk kahramanlar, bu davranışlarıyla gerektiğinde yardım almanın, birine danışmanın önemini vurgulamaktadırlar. Kurguda sık karşılaşılmayan çatışma çözme yöntemlerinden biri tesadüfen çözüme ulaşmadır. Çocuk kahramanlar, araştırdıkları olay sırasında zaman zaman suçlularla rastlantı sonucu karşılaşır. Kurguda çok sık yer almayan bu çatışma çözme biçimi kurgunun inandırıcılığını zedeleyebileceği için olumsuz bir durumdur.

Karakter eğitimi bağlamında bakıldığı zaman çocuk karakterler özelinden birçok ilentin verildiği çalışmada, daha çok araştırmacı olma ile çevreye karşı duyarlı olma iletilerinin öne çıktığı görülmüştür. Çocuk karakterlerin sahip olduğu bu olumlu özellikler çocuk okura olumlu iletiler vermek bakımından da önemlidir. Özellikle, çocuk karakterleri olayları araştırmaya yönelten nedenin çevrelerinde bulunan insanlara yardım etme isteği olması, yardımseverliğin yüceltilmesi noktasında kayda değer bir durumdur. Ayrıca çocuk karakterlerin araştırma yaparken çevreye karşı duyarlı olması, çevre felaketleriyle boğuştuğumuz şu dönemde verdiği ileti bakımından önemlidir. Çocuk karakterler vasıtasıyla birçok olumlu özellik dolaylı veya doğrudan olarak çocuk okura aktarılmıştır. Karakter eğitimi açısından önemli olan bu sonuç Doğanemur (2019)'un çalışmasında eserlerin değer aktarımı ve karakter eğitimi açısından kullanılabileceği sonucuyla benzerlik göstermektedir. Yemek yemeyi seven Kamil'in zaman zaman obur, açgözlü, sorumsuz ve bencil gibi olumsuz özellikleriyle betimlenmiş olması, çocuk okurun bu durumu onun kilolu olmasıyla ilişkilendirebilecek olması bakımından olumsuz düşünceler oluşturabilecek iletilerin de yer aldığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak Levent İz Peşinde kitap dizisinde yer alan çocuk kahramanlar, sunuluş yolları, açık karakter özellikleri, çatışma çözme biçimleri, olumlu-olumsuz özellikleriyle çocuk okurun kurguya dahil olmasına olanak sağlamıştır. Çocuk

kahramanların, çevreleriyle yaşadıkları çatışma insan gerçekliğine uygun olacak şekilde sunulmuştur. İnsanların günlük hayatta başlarına gelebilecek durumlar kurgulanmış olup kurgulanan bu durumlar karakterlerin araştırma ve inceleme yapmasına zemin oluşturmuştur. Olay örgüsünde çocuk kahramanların karakter özellikleri, davranışları, çatışma çözme biçimleri yaşam ve insan gerçekliğine uygun olarak işlenmiş olup kahramanların bu özelliklerinin yazınsal bir kurgunun oluşturulmasına olanak sağladığı görülmüştür. Çoğu olumsuz özelliğin aynı kahraman üzerinden yapılandırılması, okurun bu durumu kahramanın fiziksel özelliğiyle ilişkilendirebilecek olması bakımından olumsuz bir tutum oluşturabileceği tespit edilmiştir. Ayrıca çocuk kahramanların sahip olduğu olumlu özelliklerin karakter eğitime olumlu yansıyabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- Akyüz, M., & Sever, S. (2014). *Muzaffer İzgü'nün Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi* (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akyüz, M. (2018). Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından Muzaffer İzgü'nün Romanlarındaki Karakterler. *Türk Uluslararası Dil Edebiyat ve Halk Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 1(15), 305-318.
- Almerico, G. M. (2014). Building Character Through Literacy With Children's Literature. *Research in Higher Education Journal*, 26.
- Arıcı, A. F., Şimşek, T., & Urgan, S. (2018). Çocuk Edebiyatının Kaynakları. İçinde T. Şimşek (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı* (5. baskı) (ss. 79-103). Grafiker Yayınları.
- Arıkan, Y., & İnce Samur, A. Ö. (2020). Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bakımından İncelenmesi. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 3(2), 181-202. <https://doi.org/10.47935/ceded.802709>.
- Baş, B., & Ucuşsatar, N. (2020). Okul Öncesi Çocuk Kitaplarındaki Hayvan Karakterlerin Geliştirilme Yolları Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(1), 336-353.
- Bayram, B. (2021). Çocuk Yazınında Karakter Geliştirme Bağlamında Aytül Akal'ın Masal Kitapları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (23), 1-14. <https://doi.org/10.29000/rumelide.948283>.
- Berkowitz, M. W., & Schwartz, M. (2006). Character Education. *Children's Needs III: Development, Prevention and Intervention*. 15-27.
- Daley, M. (2020). *Kitap Okuyan Çocuk Yetiştirmek* (M. Sır.). Orenda Kitap.
- Dilidüzgün, S. (2018). *Çağdaş Çocuk Yazını*. Tudem.
- Divrik, D., & Ceran, D. (2022) Mustafa Orakçı'nın "Ünlülerle Bir Gün" Serisinin Okunabilirlik Düzeyi Açısından İncelenmesi. *Asya Studies*, 6(19), 33-42. <https://doi.org/10.31455/asya.1018747>.
- Doğantemur, E. (2019). Aytül Akal Romanlarında Karakter Eğitimi (Doktora tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Işık, M. (2017). Karakter Eğitimi Açısından Mevlâna İdris Zengin'in Hikâye ve Masallarında Eğitsel İletiler (Yüksek Lisans tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karagül, S., & İnce Samur, A. Ö. (2017). Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Öykülerdeki Karakter Özelliklerinin İncelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2), 336-352.
- Karataş, E. (2014). Çocuk Edebiyatında "Karakter" Kavramı. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (33), 60-79.
- Karatay, H. (2011). Karakter Eğitiminde Edebi Eserlerin Kullanımı. *Turkish Studies (Elektronik)*, 6/1, 1439-1450.
- Karatay, H., Destebaşı, F., & Demirbaş, M. (2015). Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Karakter Gelişimine Etkisi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 123-140.

- Karatay, H. (2018). Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler. İçinde T. Şimşek (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı* (5. baskı) (ss. 79-103). Grafiker Yayınları.
- Kardaş, C., & Alp, D. (2013). *Çocuk Edebiyatı ve Medya*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Kaya, M. (2021). Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Taşınması Gereken Nitelikler. İçinde Tunagür, M. ve Kardaş, M. N. (Ed.), *Çocuk Edebiyatı* (1. baskı) (ss. 117-140). Pegem Akademi.
- Kartal, H., Güner, F., Çelik, C., Soyuçok, M., & Beşer, R. (2019). İlkokul İkinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Tercihleri ve Kütüphanelerden Beklentileri Üzerine Nitel Bir İnceleme. *Türk Kütüphaneciliği*, 33(4), 267-281.
<https://doi.org/10.24146/tk.597718>.
- Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Korkmaz, R. (2019). Karakter Eğitimi Açısından İbrahim Ünsal'ın Tarihi Romanlarının İncelenmesi. (Yüksek Lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Maltepe, S. (2009). Türkçe öğretmeni Adaylarının Çocuk Edebiyatı Ürünlerini Seçebilme Yeterlilikleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 398-412.
- Mazlum, Ö., & Mazlum, F. S. (2016). İlköğretim 4. Sınıf Ders Kitaplarının Görsel Tasarımına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Sanat Eğitimi Dergisi*. s. 4. c. 1: 1-18.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber* (Çev. S. Turan). Nobel Yayınları.
- Metin, M., & Ceran, D. (2023). Mustafa Orakçı'nın "Ünlülerle Bir Gün" Kitap Dizisinin Söz Varlığı Açısından İncelenmesi. *Asya Studies*, 7(23), 15-26.
<https://doi.org/10.31455/asya.1251335>.
- Oğuzkan, A. F. (2021). *Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Anı Yayıncılık.
- Orakçı, M. (2020). *Böcek Dedektifi*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Hayalet Avcısı*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Hazine Kâşifi*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Palyaço Hafıye*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Süper Gizli Ajan*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Arabaların Kahramanı*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Büyük İşler Ustası*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Çevre Koruyucusu*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Korkusuz Kurtarıcı*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Kütüphane Muhafızı*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Dinamit Bükücü*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Kaçakların Korkulu Rüyası*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Kaçış Uzmanı*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Keçilerin Takipçisi*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Orman Gözcüsü*. Timaş Çocuk.

- Orakçı, M. (2020). *Çobanın Oyunu*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Değirmenin Gizemi*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Korkmak Yok*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Şimşeklerin Sırrı*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Yangın Bilmecesi*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Antikacının Oyunu*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Gizemli Elmas Soygunu*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Kamil'i Kurtarma Operasyonu*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Kitapların Sırrı*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2020). *Yüzyıllık Mektubun Gizemi*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2021). *Esrarengiz Adaya Yolculuk*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2021). *Çöp Kamyonunun Gizemi*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2021). *Hazine Avcılarının İzinde*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2021). *Kayıp Pul Bilmecesi*. Timaş Çocuk.
- Orakçı, M. (2021). *Şüpheli Paketlerin Sırrı*. Timaş Çocuk.
- Özyer, N. (2018). Çocuk Edebiyatı. İçinde B. N. Demirci (Ed.), *Hece*, 1(104-105), (ss. 674-675). Hece Yayıncılık.
- Sarıkaya, H. (2018). Muzaffer İzgü'nün Çocuk Romanlarındaki Karakterlerin İncelenmesi (Yüksek Lisans tezi) Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sever, S. (2019). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. Tudem.
- Sever, S. (2021). *Çocuk ve Edebiyat*. Tudem.
- Şirin, M. R. (2019). *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış*. Uçan At Yayınları.
- Tekin, E. (2017). Süleyman Bulut'un Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi (Yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Temizyürek, F. (2003). Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatının Önemi, *Türklük Bilim Araştırmaları, Türkçe'nin Öğretimi Özel Sayısı*, 13:161.
- Uçan, H. (2018). "Çocuk Kadar saf", Temiz Olabilmek/Kalabilmek. İçinde B. N. Demirci (Ed.), *Hece*, 1(104-105), (ss. 17-23).
- Ulus, B. (2020). Mustafa Orakçı'nın Çocuk Kitaplarındaki Eğitsel İletiler Üzerine Bir İnceleme (Yüksek Lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yakar, Y. M., & Yılmaz, O. (2015). Beyazbulut Dergisinde Yer Alan Kurgusal Metinlerdeki Karakterlerin Çatışmaları Çözme Biçimi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 57-66.
- Yakar, Y. M., & Şimşek T. (2018). Çocuk ve Edebiyat. İçinde T. Şimşek (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı* (5. baskı) (ss. 13-42). Grafiker Yayınları.
- Yakar, Y. M., & Yılmaz, O. (2021). Sorularla Çocuk Edebiyatı. İçinde Ö. T. Kara (Ed.), *Sorularla Türkçe Eğitimi* (1. baskı) (ss. 496-524). Asos Yayınları.

- Yazar, S. (2021). Çocuk Kitaplarında Yer Alan Dedektif Karakterlerin Özellikleri ve Ortaokul Öğrencilerinin Bu Karakterlere İlişkin Algıları (Yüksek Lisans tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, O. (2016). Kurgusal Nitelikli Çocuk Kitapları ve Karakter Eğitimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(3), 311-325.
- Yılmaz, O. (2018). Çocuk Edebiyatı ve Eğitim. İçinde T. Şimşek (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı* (5. baskı) (ss. 327-353). Grafiker Yayınları.

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Rükiye ÖNLER	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Mersin Üniversitesi
Fakülte	Eğitim Fakültesi
Bölümü	Türkçe Öğretmenliği
Yüksek Lisans	
Üniversite	
Enstitü Adı	
Ana Bilim Dalı	
Programı	
Makale ve Bildiriler (Varsa)	
1.	
2.	